Gedenkboek P.A.N.

Partizanen Actie Nederland

"Zoals het was"

Deel II

Medio september 2019 reageerde Katinka Hermans op de informatie over de P.A.N. op de website www.eindhovenfotos.nl van Jan de Waal.

Katinka is de dochter van een van de leiders van het verzet in Eindhoven: Jacques Hermans van drogisterij en fotohandel "Het Kruispunt" op de Strijpsestraat.

Katinka bleek het complete manuscript van het nooit uitgegeven Gedenkboek van de P.A.N. in haar bezit te hebben. Dat is een map met 360 getypte A4-tjes, foto's en enkele tekeningen.
Jan de Waal en ik hebben het manuscript en ander materiaal van Jacques Hermans en de P.A.N. mogen bekijken en fotograferen.

Vervolgens is het complete manuscript omgezet in drie delen. Zodoende wordt het Gedenkboek "Zoals het was", 75 jaar na de bevrijding van Eindhoven, alsnog gepubliceerd.

Dit document is deel II.

Han Nieman, oktober 2019

Het maken van het Gedenkboek is begonnen met de aantekeningen in schriftjes.

In de schriftjes is ook vastgelegd wie welke hoofdstukken schrijft.

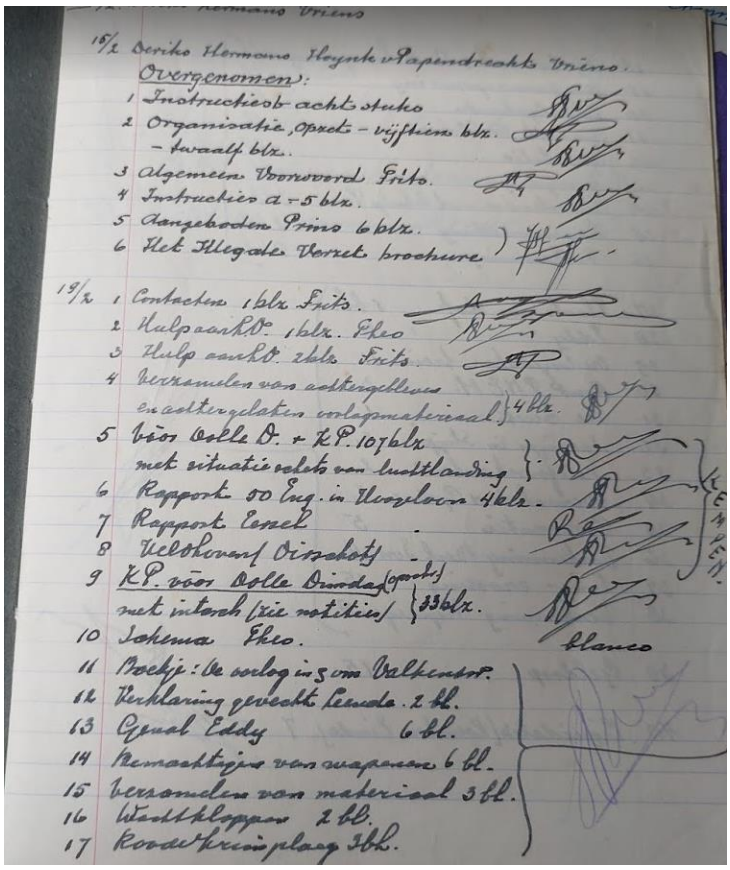

Bijdragen zijn geleverd door o.a. :

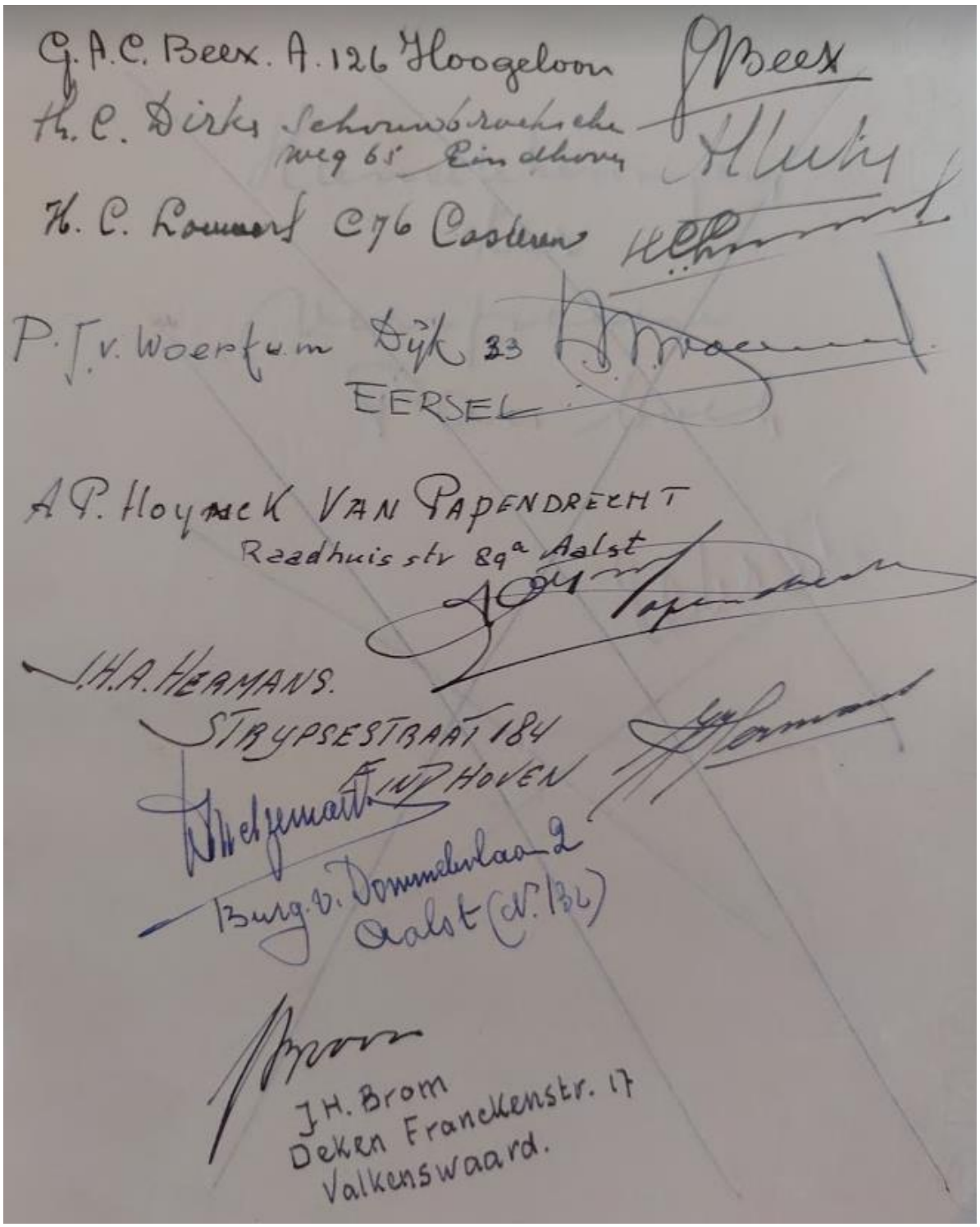

Piet Vriens, hoofdonderwijzer in Tongelre, heeft eerst correctie-exemplaren van het boek gemaakt en verspreid :

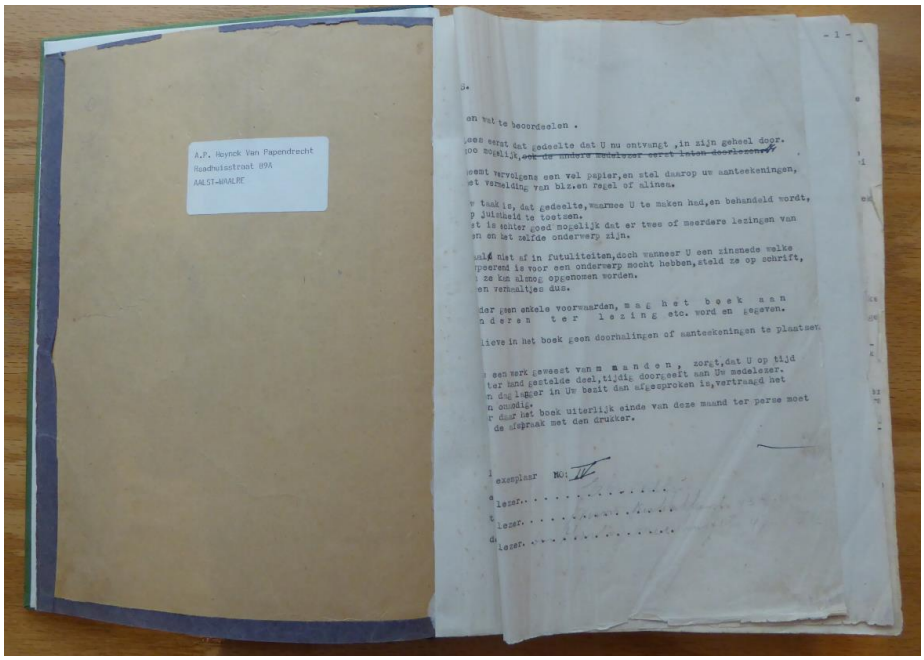

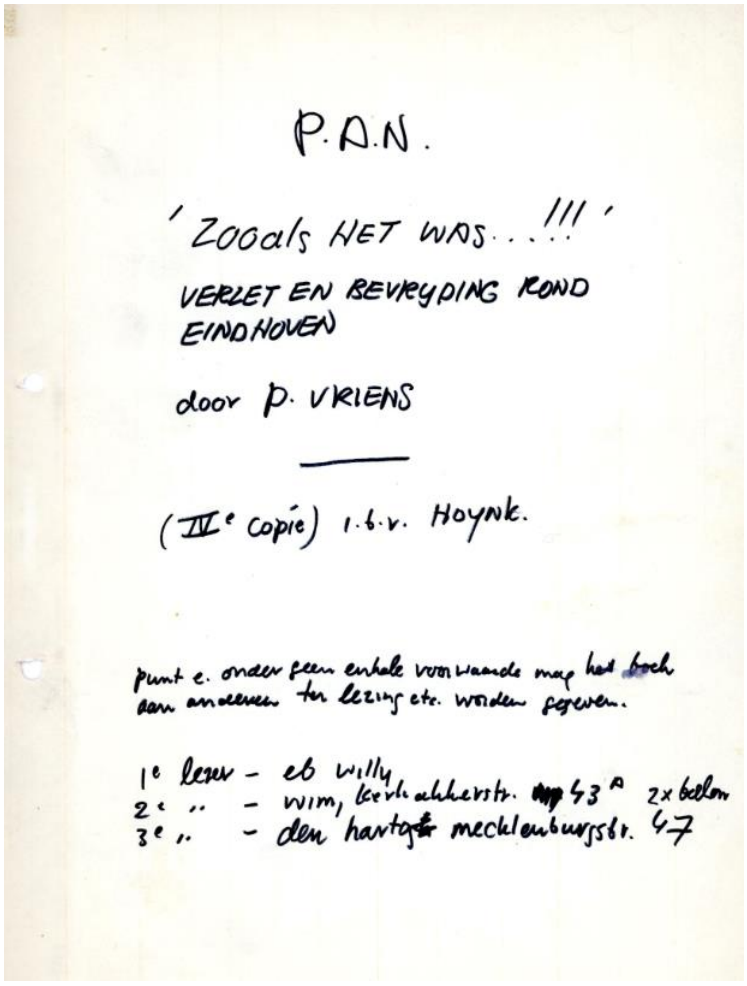

P.A.N.

'Zooals HET WAS...!!!'

VERLET EN BEVRYDING ROND EINDHOVEN

door P. VRIENS

(IVe copie) 1.6.v. Hoynk.

punt e. onder geen enkele voorwaarde mag het boek aan anderen ter lezing etc. worden gegeven.

1e lezer - eb Willy
2e ,, - Wim, Kerkakkerstr. 43 A 2x bellen
3e ,, - den Hartog Meckelenburgstr. 47

Dit correctie-exemplaar ging naar: Eb Willy, Wim in de Kerkakkerstraat 43 A, 2x bellen, den Hartog, Meckelenburgstraat 47 en Ad Hoynck van Papendrecht ("Frits").

L. S.

loe en wat te beoordeelen .

a. Lees eerst dat gedeelte dat U nu ontvangt ,in zijn geheel door. zoo mogelijk, ~~ook de andere medelezer eerst laten doorlezen.~~

b. Neemt vervolgens een vel papier,en stel daarop uw aanteekeningen, met vermelding van blz.en regel of alinea.

c. Uw taak is, dat gedeelte, waarmee U te maken had,en behandeld wordt, op juistheid te toetsen.
Het is echter goed mogelijk dat er twee of meerdere lezingen van een en het zelfde onderwerp zijn.

d. Daalt niet af in futuliteiten,doch wanneer U een zinsnede welke typeerend is voor een onderwerp mocht hebben,steld ze op schrift, en ze kan alsnog opgenomen worden.
Geen verhaaltjes dus.

e. Onder geen enkele voorwaarden, m a g h e t b o e k a a n a n d e r e n t e r l e z i n g etc. word en gegeven.

f. Gelieve in het boek geen doorhalingen of aanteekeningen te plaatsen.

Dit is een werk geweest van m a n d e n , zorgt,dat U op tijd het U ter hand gestelde deel,tijdig doorgeeft aan Uw medelezer. Iederen dag langer in Uw bezit dan afgesproken is,vertraagd het drukken onnodig.
Te meer daar het boek uiterlijk einde van deze maand ter perse moet volgen de afspraak met den drukker.

Dit is exemplaar MO: IV

eerste lezer. . . . . .

tweede lezer. . . . . .

derde lezer. . . . . .

Vervolgens is het boek samengesteld door Piet Vriens ("compilator").

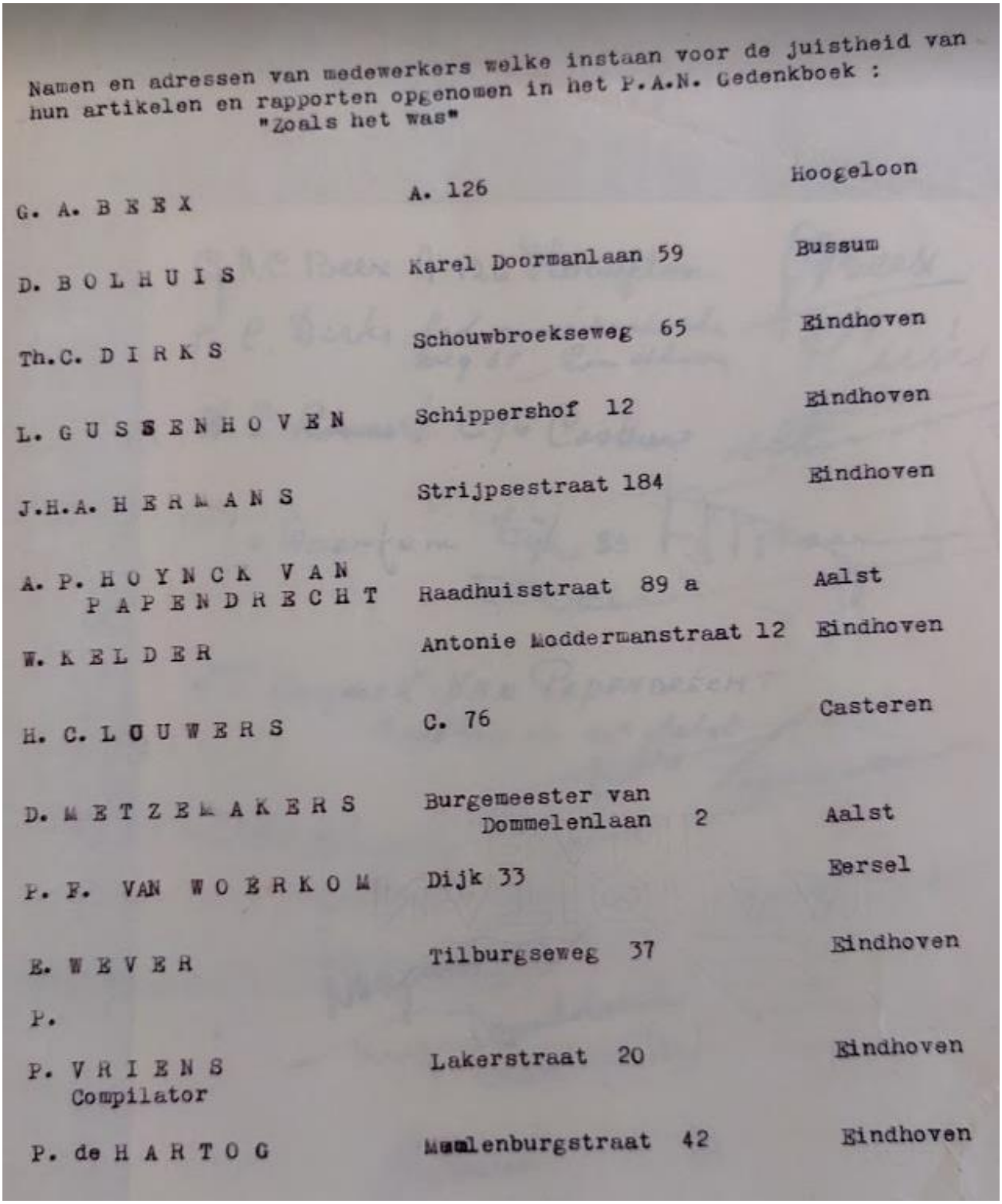

Namen en adressen van medewerkers welke instaan voor de juistheid van hun artikelen en rapporten opgenomen in het P.A.N. Gedenkboek : "Zoals het was"

G. A. B E E X	A. 126	Hoogeloon
D. B O L H U I S	Karel Doormanlaan 59	Bussum
Th.C. D I R K S	Schouwbroekseweg 65	Eindhoven
L. G U S S E N H O V E N	Schippershof 12	Eindhoven
J.H.A. H E R M A N S	Strijpsestraat 184	Eindhoven
A. P. H O Y N C K V A N P A P E N D R E C H T	Raadhuisstraat 89 a	Aalst
W. K E L D E R	Antonie Moddermanstraat 12	Eindhoven
H. C. L O U W E R S	C. 76	Casteren
D. M E T Z E L A A R S	Burgemeester van Dommelenlaan 2	Aalst
P. F. VAN W O E R K O M	Dijk 33	Eersel
E. W E V E R	Tilburgseweg 37	Eindhoven
P.		
P. V R I E N S Compilator	Lakerstraat 20	Eindhoven
P. de H A R T O G	Mecklenburgstraat 42	Eindhoven

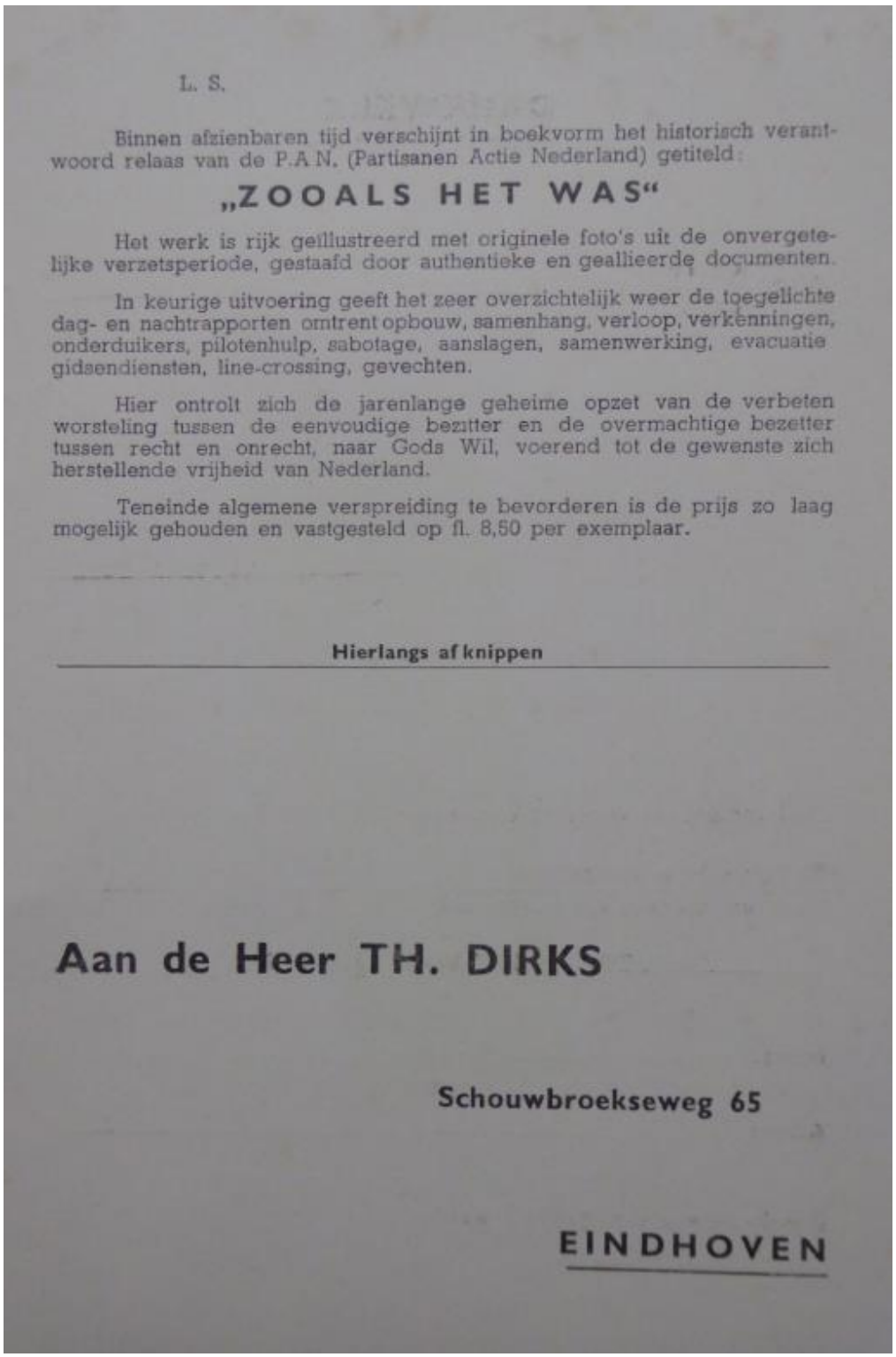

L. S.

Binnen afzienbaren tijd verschijnt in boekvorm het historisch verantwoord relaas van de P.A.N. (Partisanen Actie Nederland) getiteld:

„ZOOALS HET WAS"

Het werk is rijk geïllustreerd met originele foto's uit de onvergetelijke verzetsperiode, gestaafd door authentieke en geallieerde documenten.

In keurige uitvoering geeft het zeer overzichtelijk weer de toegelichte dag- en nachtrapporten omtrent opbouw, samenhang, verloop, verkenningen, onderduikers, pilotenhulp, sabotage, aanslagen, samenwerking, evacuatie gidsendiensten, line-crossing, gevechten.

Hier ontrolt zich de jarenlange geheime opzet van de verbeten worsteling tussen de eenvoudige bezitter en de overmachtige bezetter tussen recht en onrecht, naar Gods Wil, voerend tot de gewenste zich herstellende vrijheid van Nederland.

Teneinde algemene verspreiding te bevorderen is de prijs zo laag mogelijk gehouden en vastgesteld op fl. 8,50 per exemplaar.

Hierlangs afknippen

Aan de Heer TH. DIRKS

Schouwbroekseweg 65

EINDHOVEN

Ondanks al deze inspanningen is het Gedenkboek nooit gedrukt en terecht gekomen bij degenen die een exemplaar besteld hadden.

(Schuil-) naam

Eddy de Vries	Eduard Pieter Willem (Eddy) Verkaik, Rayonscommandant
Frits	Antonius Paulus (Ad) Hoynck van Papendrecht, staflid P.A.N.
Greet	Greet Kelder-Vroom, koerierster
Harrie	Hendricus M.J. (Harry) Aarts, rechercheur politie Eindhoven
Jacques	Jacques Hubertus Antonius (Jacques) Hermans, drogist, staflid P.A.N.
Jan Knok	Roelf Hijbo Cornelis (Roel) Looij, (kleine) "Jan", "Jan van Zeeland"
Sander	Theodorus Cornelis (Theo) Dirks, leider Knokploeg Sander
Peter Zuid	Jan Borghouts
Tom	Petrus Jacobus (Piet) Haagen, lid KP Sander
Piet Vriens	Hoofdonderwijzer in Tongelre, samensteller van het Gedenkboek
Willy Weber	Hoofd van de S.D., de Sicherheitsdienst te Eindhoven
Willy	Willy Vos, lid KP Sander
W.19	Egbert (Eb) Wever, lid KP Sander

Woordenlijst

C.C.D	Centrale Controle Dienst
D.C., R.C., G.C.	Districts- Rayons-, Groepscommandant
Distributiekantoor	Geeft bonnen uit voor levensmiddelen en andere goederen
D.K.W.	Auto, Dampf-Kraft-Wagen, Des Knaben Wunsch, Das Kleine Wunder
D.S.K.	Distributiestamkaart, daarmee zijn (voedsel-)bonnen verkrijgbaar
Feldwebel	Onderofficier in Duitse leger; sergeant 1e klasse
Fleur de matras	Belgische tabak
Glider	Zweefvliegtuig
Herrijzend Nederland	Een radio-omroep die van 1944 tot 1946 uitzond vanuit Eindhoven
H.K.	Hoofdkwartier
KP	Knokploeg, Kraakploeg
Landwacht	Vaak N.S.B.-ers, uitgerust met jachtgeweren; bijnaam "Jan-Hagel"
L.K.P.	Landelijke Knokploegen, verzetsorganisatie opgericht door de L.O.
L.O.	Landelijke organisatie voor hulp aan onderduikers
Luftwaffe	Duitse luchtmacht
N.S.B.	Nationaal-Socialistische Beweging (foute Nederlanders)
N.S.F.	Nationaal Steunfonds Verzetsorganisaties
O.D.	Ordedienst
Ordnungspolizei	(Orde-) Politie. Staan ook bekend als Grüne Polizei
Onderduiker	Iemand die gezocht wordt door de Duitsers en elders woont
P.B.	Persoonsbewijs, een soort paspoort of identificatie document
P.N.E.M.	Provinciale Noord-Brabantse Electriciteits Maatschappij
Plastiek	Kneedbom, Engels: plastic explosives
P.T.T.	Het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie
R.V.V.	Raad van verzet, Koepel van verzetsorganisaties
S.D	Sicherheidsdienst (inlichtingendienst)
Sniper	Sluipschutter
Sperrzeit	Verboden om buiten te zijn
Sprengcommando	Duitse soldaten die gebouwen en het NS station opbliezen
S.S.	Schutzstaffel, paramilitaire organisatie van de nazi-partij
Stoottroepen	Ontstaan uit de knokploegen (LKP) en de Raad Van Verzet (RVV)
W1	Wal 1, Eindhoven
W 26	Willemstraat 26, Eindhoven
W.A.	Weerbaarheidsafdeling van de N.S.B.
Wehrmacht	Duitse leger

De onderduikorganisaties hadden dringend behoefte aan distributiebonnen en persoons-bewijzen (P.B.) om hun onderduikers te voeden en te beschermen. Knokploegen zorgden hiervoor door overvallen ('kraken') op distributiekantoren en bevolkingsregisters.

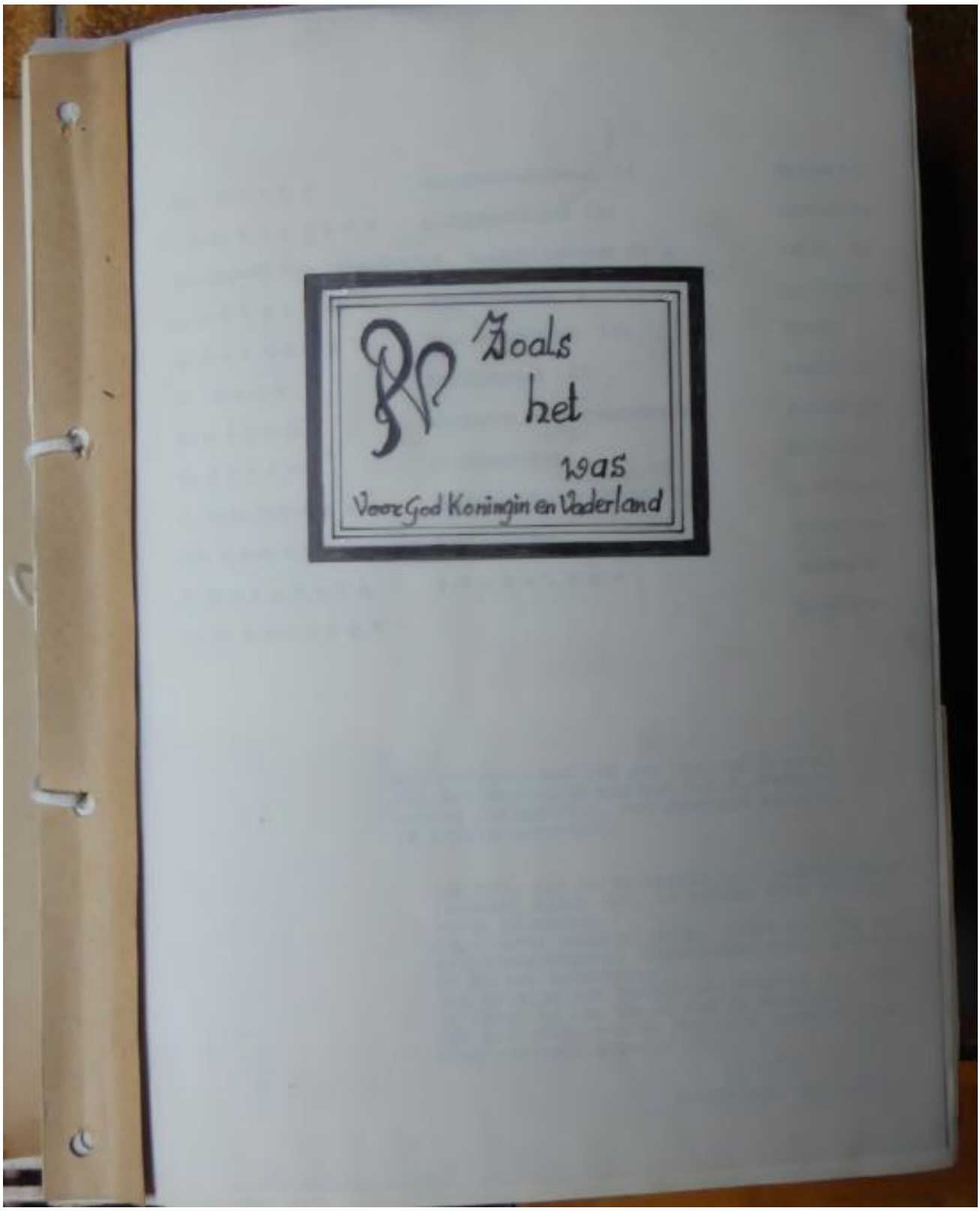

Tekening van Piet Vriens

Th. Dirks	Schouwbroeksweg 65	Eindhoven
J.H.A. Hermans	Strijpsestraat 184	Eindhoven
A.P.Hoynck van Papendracht	Raadhuisstraat 89 a	Aalst NB
H. Louwers	Schoolstraat 8	Casteren NB
D. Bolhuis	Stationsstraat 141	Ermelo
J. Beex	Hoofdstraat 65	Hoogeloon
W. Kelder	Anthonie Moddermanstraat	Eindhoven
E. Wever	Tilburgseweg	Eindhoven
J. v.d. Harten	Veldm.Montgomerylaan 621	Eindhoven
P.Gussenhoven	Schippershof	Eindhoven
P. Weinberg	Bredalaan	Eindhoven
P. de Hartogh		Eindhoven.

Wij rekenden het tot een eer, al degenen, die daadwerkelijk aan het P.A.N.-Verzet hebben deelgenomen, een speciale editie te kunnen aanbieden.

Aan hen, die in de moeilijkste omstandigheden toonden, alles veil te hebben voor vrijheid vrede en recht.
Moge hunne naastenliefde, fiere houding en strijdvaardigheid standhouden zoals gedurende de Duitse bezetting.
Tot welzijn van Nederland; voor de Vrijheid de Vrede en het Recht van de volkeren.
Dat het offer van de gevallen medestrijders niet vergeefs geweest zij.

Gedenkboek-Commissie.

Oscars voorbeeld, moge 't baten
leere 't die zijn wegen gaan
nooit aanveerde plicht verlaten
moest er ook de dood op staan.

Guido Gezelle.

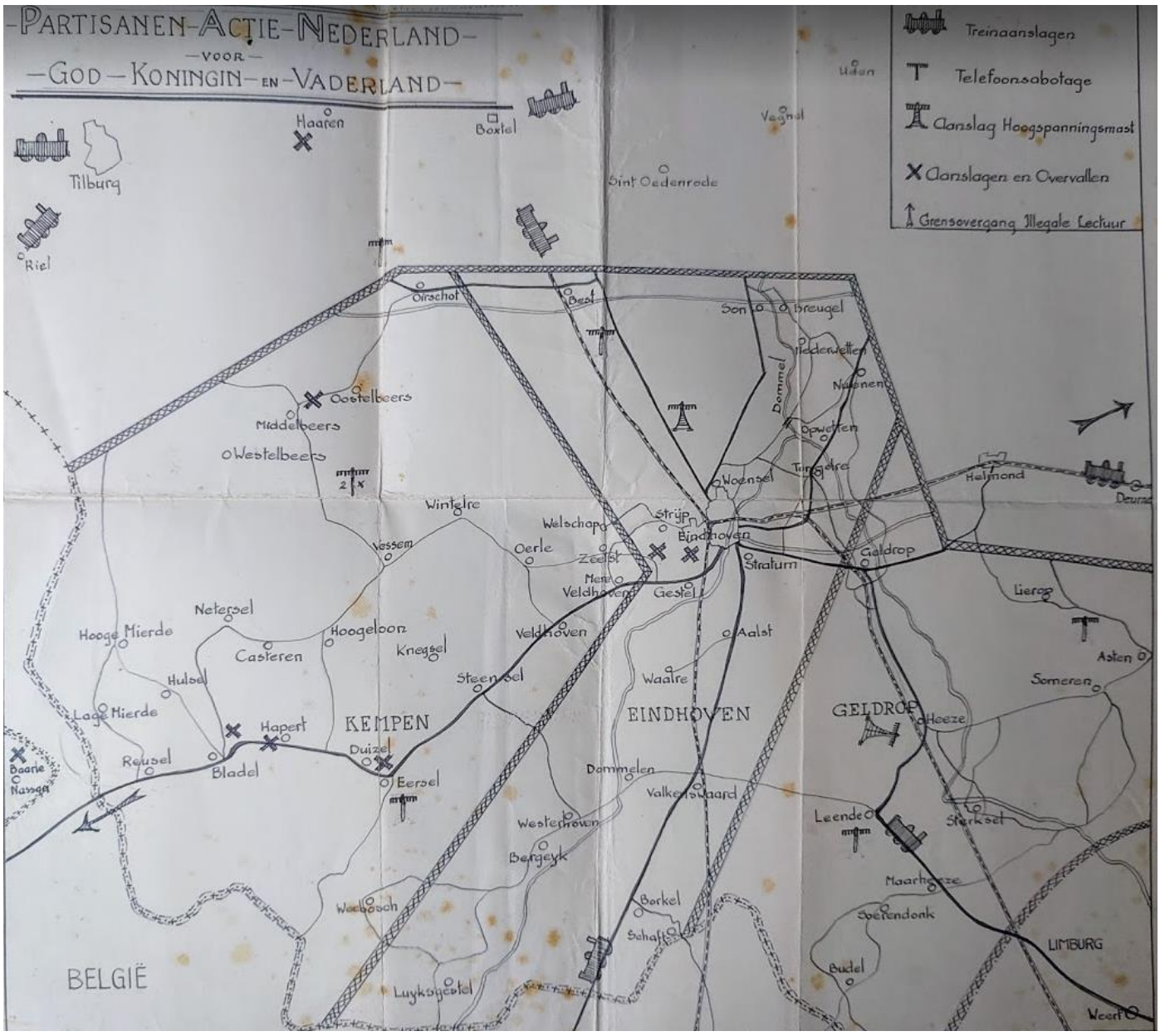

De P.A.N. is verdeeld in drie districten: de Kempen, Eindhoven en Geldrop.

Sabotage van spoorlijnen bij: Best, Borkel en Schaft, Boxtel, Deurne, Leende, Riel, Tilburg.

Sabotage van telefoonkabels bij: Best, Eersel, Leende, tussen Vessem en Middelbeers, tussen Asten en Lierop.

Opblazen hoogspanningsmasten: Acht en bij de Achelse Kluis.

Aanslagen en overvallen: Baarle-Nassau, Bladel, Eersel, Eindhoven (2x), Haaren, Hapert en tussen Middel- en Oostelbeers.

Inhoud Deel II Pagina

Hulp aan geallieerde piloten:

Groep Lage Mierde 13
Reusel 13
Netersel 13
Bladel 14
Hoogeloon-Casteren 15
Vessem 20
Wintelre 20
Overlevenden 21
Overledenen 23

Activiteiten na 17 september 1944 van Groep:
Bladel, Onderduikerskamp Bladel, Hapert, Reusel, Netersel,
Hoogeloon en Casteren, Middelbeers 25-26

Verslag van de commandant over P.A.N. activiteiten in:

Eersel 28
Veldhoven 30
Geldrop 31
Heeze 35
Leende 68
Lierop-Asten 77
Valkenswaard 91
Son 109
Aalst 127
Waalre 134
Nuenen 138

Deel III
Gaat over het verzet in en vanuit Eindhoven. Drogisterij "Het Kruispunt" is de spin in het verzetsweb. Over drogist Jacques Hermans, verzetsstrijder Piet Haagen en koerier Greet Kelder, lid van Knokploeg Sander. Lees de verslagen van de verkenningen rond de Aalsterweg en naar Valkenswaard, de rapporten van de groepscommandanten van Tongelre, Gestel en het Centrum van Eindhoven. Lees hoe de Philips fabrieken werden leeggeroofd en hoe de P.A.N. roemloos ten onder ging.

KORT OVERZICHT BETREFFENDE GROEPSGEWIJZE HULP AAN GEALLIEERDE PILOTEN

De werkzaamheden verbonden aan het in veiligheid brengen van de piloten tot aan het moment van overgave aan Geallieerde eenheden kunnen als volgt samengevat worden.

a) Uitzoeken van schuilplaatsen.
b) Verzamelen van verspreide piloten.
c) Verzorging die bestond uit: voedsel, geneeskundige hulp daar vele gewond waren, sigaretten etc.
d) Verzamelen van verspreid materiaal.
e) Verkenningen en wachtdiensten om de schuilplaatsen te waarborgen voor overrompeling.
f) Bij het naderen van de bevrijding door de vijandelijke linies gaan om aan de Geallieerden mededeling te doen van de schuilplaatsen der piloten teneinde die spoediger bevrijd te krijgen.

Een en ander speelde zich af in het nog door de Duitsers bezet gehouden gebied.

Toen op 17 September 1944 de luchtarmada's ingezet werden voor de corridor Eindhoven, Nijmegen, Arnhem, kwam een gedeelte over Bladel Hoogeloon richting Son. In Bladel echter stond afweer waardoor diverse toestellen in brand geschoten werden of wel zodanig geraakt dat zij moesten landen.

a) Groep Lage Mierde.

17 Sept. 1944 — Ter plaatse is een Amerikaans toestel neergestort waarbij twee der inzittenden om het leven zijn gekomen n.l.
Ross, Bader J. 2e Lt.
Bertken K.M.P. 1e Lt.
Zij zijn begraven op de R.K. begraafplaats aldaar. Van de overige inzittenden is niets nadere bekend.

b) Groep Reusel.

17 Sept. 1944 — Hier stortte een Amerikaans toestel neer waarvan een gesneuvelde door J.W. Vis begraven.

19,20,21,22 Sept. 1944 — Door ..... zijn 4 Amerikaanse piloten tot aan de bevrijding van voedsel voorzien, nadat in de Bellevensche heide voor hen een schuilplaats was gezocht.

c) Groep Netersel.

9 Aug. 1944 — Door de Gemdt van de groep werden twee piloten van de groep Bladel overgenomen.
De namen van deze piloten waren Ferris en Blandford.

Tot 14 Aug. werden zij door de Cmdt verzorgd en op dien dag overgedragen aan B te Hilvarenbeek, die voor verder vervoer via België naar Engeland zorg droeg.

17 Sept. 1944 — Bij de boswachter uit het " Dun " waren twee parachutisten in veiligheid gebracht doch hij kwam de Comdt van de groep hiervan op de hoogte stellen, die direct maatregelen trof en de piloten aldaar liet halen en bij hem onderbrengen De namen van de piloten waren Pitt en Dunham.

Een parachutist (naam onbekend) werd gevonden door. . . . . en naar de groep in Casteren gebracht.

18 Sept. 1944. — Een parachutist bevond zich bij een burger te Bladel genaamd K, die er geen raad mee wist. Door de Comdt van de groep Bladel in samenwerking met de Comdt van de groep Netersel werd de piloot naar het huis van F.v.d.H. (comdt) gebracht.
De naam van deze piloot was Hopkins.

Een andere boer uit de omgeving kwam ook de hulp inroepen van F.v.d.H. omdat hij een gewonde piloot in zijn huis had.
De naam van deze piloot was Lopez.
Deze piloot werd eerst verzorgd en toen op een kar naar het huis van F.v.d.H. gebracht waar hij verder bij de familie H. werd verpleegd en verzorgd, tot de middag van 20 Sept.

In de nacht van 18/19 Aug. werden de drie parachutisten Pitt, Dunham, en Hopkins, naar de groep in Casteren gebracht.

20 Sept. 1944 — Tegen de middag wordt de Amerikaanse piloot Lopez door de Duitsers ontdekt en gevangen genomen F.v.d.H. wordt gearresteerd en enkele uren nadien voor zijn hulp aan de piloten gefusilleerd.

d) Groep Bladel

8 Aug. 1944 — Door . . . . . te Bladel 2 Amerikaanse piloten ontdekt in het veld.
Diezelfde dag heeft hij deze piloot met een collega uit Bladel naar F.v.d.H. gebracht te Netersel.
De namen van deze piloten waren Ferris en Blandford.

17 Sept. 1944 — Door enige leden van de groep werden twee piloten ontdekt.

Een ervan was gewond en kon niet meer lopen.
De namen van deze piloten waren Zumhagen en Duffy.
Nadat zij in een goede schuilplaats waren ondergebracht werden zij verzorgd tot 24 Sept. 1944, de dag van de bevrijding. De leden die hieraan medegewerkt hebben waren R. v.Z. en B.

Enkele andere leden ontdekten 4 piloten met jeep en toebehoren.
De namen van deze piloten waren Just, Pfieffer, Anderson en Zirn.
Zirn was echter gewond en hiervoor moest eerst geneeskundige hulp gehaald worden die spoedig aanwezig was in de persoon van Dr.C. uit B.
De piloten werden in veiligheid gebracht en tot 23 September van voedsel etc. voorzien.
Op 23 Sept. werd het contact verbroken door de gevechtshandelingen die ter plaatse en in de omstreken geleverd werden.
Bij de bevrijding werd direct naar hen geïnformeerd en enige officieren deelden toen mede dat er inderdaad vier piloten met jeep zich bij hen hadden aangesloten.

18 Sept. 1944 De comdt van de groep bracht tesamen met de Comdt van de groep Netersel de in Bladel gevonden parachutist naar het huis van F.v.d.H. (Hopkins)

e) Groep Casteren en Hoogeloon.

17 Sept. 1944. Op deze dag stortten hier 4 toestellen en 4 gliders neer.
Het eerste toestel nr. 315302 brandde gedeeltelijk uit en hierbij werden drie verkoolde lijken aangetroffen.
Om plunderen te voorkomen werd een gewapende macht bij het toestel geplaatst die zich meer dan eens moest terugtrekken in verband met voorbijtrekkende Duitsers.
Voor de gesneuvelden werden kisten vervaardigd en de volgende dag werden zij op de R.K. begraafplaats te Hoogeloon begraven.
Een vierde piloot die zich door middel van een parachute had trachten te redden, doch waarvan de parachute had geweigerd werd enkele dagen nadien gevonden en eveneens op dezelfde begraafplaats begraven. Het vervoer geschiedde 's nachts
Het overgebleven materiaal werd verzameld en bij de comdt. ondergebracht.
De herkenningsplaatjes werden eveneens verzameld en deze zijn later aan een Amerikaans Officier ter hand gesteld die voor doorzending via het Rode Kruis zou zorg dragen.

Het 2e toestel was genummerd C-0676210. Bij dit toestel werden 4 verkoolde lijken aangetroffen. Zij zijn op dezelfde wijze als de bovenstaande begraven.
Een piloot wist zich door middel van een parachute te redden en werd door drie leden opgevangen en ondergebracht in een voorlopige schuilplaats.

Het derde toestel was genummerd.2100672. Twee leden van de bemanning die zich niet per parachute konden redden werden met levensgevaar uit het brandende toestel gehaald door een kranige dorpeling genaamd M. Zij hadden enige verwondingen opgelopen en werden ook voorlopig ondergebracht. De een had een beenbreuk en de ander een kaakfractuur zodat een lid werd opgedragen een dokter te gaan halen die dan ook spoedig present was om eerste hulp te verlenen. Zijn naam was Dr. G. uit V. De boodschapper die van de dokter terugkwam ontdekte onderweg ook nog een gewonde parachutist; hij nam hem mee naar huis omdat hij over inwendige pijnen klaagde.
Bij dit lid is hij verpleegd tot bevrijding.

Het 4e toestel was genummerd 216064. Hieruit ontsnapten nog enkele piloten, een ervan had een zware knieblessur en werd daarvoor bij de comdt thuis ondergebracht. De dokter had het erg druk met zijn patiënten die tot de bevrijding een geregelde behandeling nodig hadden. Dit toestel viel op het gebied Vessem en de twee doden die erbij te betreuren waren werden door de groep Vessem begraven.

Uit deze toestellen hadden zich ook enkelen met de parachute kunnen redden en dezen hadden zich ofwel verstopt of zij hadden van aangeboden hulp gebruik gemaakt om op een schuur of zolder een veilig onderkomen te zoeken.

De drie gliders kwamen Oostelijk van het dorp terecht en werden met 3 jeeps volledig bewapend en uitgerust door de Comdt van de groep en een ander lid naar een beter beschutte bosplaats gebracht ten N.W. van het dorp. Tijdens deze tocht die gedeeltelijk door het dorp moest gaan kregen de twee nog assistentie van twee andere leden van de groep.
Bij aankomst werd een degelijke plaats uitgezocht en de piloten die zich hier en daar provisorisch hadden laten onderbrengen, konden nu bij de andere gevoegd worden, waardoor aan de burgers veel risico werd ontnomen.
J. sprak Engels en deze werd door de Comdt aan-

gewezen om als contactman bij de Amerikanen te blijven, terwijl een landbouwer in de buurt de parachutisten van voedsel zou voorzien, wat ook nauwgezet is uitgevoerd.
Tegen de avond bevonden zich ongeveer 25 piloten in het kamp. Nadat nu het eerste werk naar het zoeken van de piloten geschied was werd de groep er op uitgestuurd om het achtergebleven materiaal te verzamelen. Alles wat men aantrof werd gedeponeerd in een schuilplaats bij de Comdt.
Wat de Amerikanen konden gebruiken werd de volgende dag naar het kamp gebracht in kleine partijen.

18 Sept. Een glider was ten N. van het dorp terecht gekomen en bevatte een zeer zwaar zend- en ontvangapparaat.
Na veel geharrewar kon het op wielen staande apparaat uit het toestel gereden worden en met toebehoren naar de Amerikanen in het kamp gebracht worden.
Het aantal steeg ongeveer tot 30 omdat er nog verspreide piloten gevonden werden.

De groep ontving opdrachten, o.a. kisten laten te maken om de gesneuvelden te begraven, het uitwissen van de sporen die aanleiding zouden kunnen worden tot het ontdekken van het kamp, verbranden van de gliders, omdat anders de Duitsers deze zouden kunnen halen en daardoor misschien het een en ander zouden ontdekken; het verkennen van de omgeving, speciaal in de richting Eindhoven, waarheen een groep van 15 à 20 Amerikanen met 3 jeeps den volgenden dag zouden vertrekken.

19 Sept. 1944. De Amerikanen vertrekken met de 3 volgeladen jeeps over de tevoren verkende wegen naar Vessem, en worden uitgeleide gedaan door de Comdt en leden, die voor een gedeelte de weg hebben afgezet. Aan de grensscheiding van het dorp worden de Amerikanen overgenomen door de groep uit Vessem, die hen naar Wintelre brengt, en vandaar weer verder naar Veldhoven waar zij zich kunnen aansluiten bij de Geallieerden.
Een gedeelte van de Amerikanen maakte de tocht niet mee omdat zij enkele gewonden in hun midden hadden, en omdat men het risico niet wilde dragen onderweg op Duitsers te stoten.

In de nacht van 18/19 Sept. werden van Netersel 3 piloten gebracht tot Casteren, hier zijn zij overgenomen door de groep C.H.-en dieszelfde nacht overgebracht naar het Verzamelkamp.

ept. 1944. Tot drie maal toe is door de leden van de groep
" " door de linies gebroken om aan naderende Geallieerden de ligging van de Verzamelplaats aan te wijzen, terwijl dan tevens de stellingen van de steeds in aantal toenemende Duitsers werden medegedeeld.

In verband met de veiligheid moest de groep van plaats veranderen en door J. is een nieuwe plaats uitgezocht waar zij naar toe gebracht zijn.
In de avond van de bevrijding nestelde zich n.l. een groep Duitsers vlak bij de Amerikanen.
Hun sterkte was ongeveer 120 man en zij stelde 88 mm geschut op.
Gelukkig verdwenen zij weer even vlug als zij gekomen waren anders waren er zeker gevechtshandelingen uit gegroeid.

PILOTEN.

borns in veilige handen.

Toen voor de derde of vierde maal weer de berichten door de linies gebracht werden besloot de Geallieerde Comdt te Duizel die de rang had van Kolonel, Hoogeloon te bevrijden alsmede de Amerikanen. De gehele actie is gelukt en de piloten konden zich veilig en wel aansluiten.

f) Groep Vessem.
17 Sept.1944

Hier stortte een toestel neer waarbij twee doden te betreuren waren die door de groep op de begraafplaats aldaar begraven werden.
Een piloot werd door een lid van de groep C-H- toen hij naar de dokter was geweest om diens bijstand in te roepen ontdekt en mee naar huis genomen. Het ander lid uit het toestel werd ontdekt door de Comdt v.d. groep C.H.

Achter het Rietven landde een glider in een dennenbos. De vier inzittenden plus jeep werden door de groep in veiligheid gebracht.
L. en S. brachten deze vier plus jeep, diezelfde avond naar Wintelre.
Een piloot ervan was genaamd Wriggle.

19 Sept.1944

's Middags werd uit het Verzamelkamp te Hoogeloon de groep piloten gehaald op de afgesproken plaats en tesamen met de leden (G.S. en L.v.d.B) naar Wintelre gebracht. De weg was afgezet door de groep ter beveiliging van de piloten.

g) Groep Wintelre.
17 Sept. 1944

Zweefvliegtuigen geland bij v.d. B. de vier inzittenden plus jeep en vier piloten van de verbrande trekker door v.L. weggebracht in de richting Zeelst-Veldhoven. en daar konden zij zich aansluiten bij de Geallieerden.

18 Sept. 1944

De groep piloten uit het verzamelkamp overgenomen van de groep Vessem en verder gebracht naar Veldhoven, waar ook zij zich konden aansluiten bij het 2e Leger.
A. en N. hadden zich belast met het transport.

VERDERE GEGEVENS OVER LUCHTLANDINGSTROEPEN.

A. Overlevenden.

1. Dyer, F.S.W.
2. Hickey, J. — beiden zijn op 21-9-'44 te Arendonk (België) opgepikt en te Hooge Mierde tot de bevrijding, 3-10-'44 verzorgd.

3. Wriggle — Neergestort op 17-9-'44 met 4 anderen in een glider bij Vessem, 's nachts vervoerd en de volgende dag bij de verkenningstroepen gebracht.

4. ------ — Op 17-9-'44, 4 inzittenden plus 4 piloten van zweefvliegtuigen opgepikt en door v.L. uit Vessem naar de Britse troepen gebracht.

5. Just
6. Pfeiffer
7. Zirn.
8. Anderson — Op 17-9-'44 bij Bladel neergekomen met een zweefvliegtuig. Zirn was gewond en is verzorgd door assistent-dokter C. uit Bladel. Bij de Britse troepen gebracht.

9. Duffy Sergt. — 36735962 8230 South Morgan Street Chicago Illinois.

10. Zumhagen,R.Lt. — O-2056518 524 Maplestreet Rockford Illinois.
Beiden in Bladel neergekomen en verzorgd tot de bevrijding bij v.d.S. in Bladel.

11. Dunham, D.R. — 419 Birdallstreet Endicott New York.

12. Hopkins, L. — 131 Mich. Even. Hammond Ind.

13. Blumberg,E.M. Lt. — Atlanta Georgie U.S.A.
Is verwond geweest en opgenomen bij B. in Hoogeloon.

14. Wegman,J.Th.Lt. — 810 West Broadway Adalia Missouri U.S.A.
Verwond geweest en verzorgd door v.d.W. Hoogeloon.

15. Brabec, R.J. Lt. — 4720 N.Keystone Ave Chicago, Illinois.

16. Lewis,Sergt.Mike. — 12126 Charest St. Detroit 12 Michigan.

17. Kitterman, A. — 1332 South 9th Street Noblesville Indiana.

18. Flit,G.H. Sergt. — Route 2 Box 2 Miami 33 Florida.

19. Tincom,H.H. Prof. — Armagh Pennsylvania U.S.A.

20. Curreri, J. — 33329781. T.42 Sc Dartain St. Philadelphia P. U.S.A.

21. Benko, B.E. 21955 Liddesdale Detroit Michigan U.S.A.

22. Andrews, J.P. Lt. 526 33 road Avenue Meridian Mississipi U.S.A.

23. Ronte, G.B. Lt. nr.2 Box 515 Stocton Californie U.S.A.

24. Martss, P.Th. Lt. Bell Ave Pittsburg S.Pennsylvania U.S.A.
Nr.11 tot en met 24 zijn de namen van enkele parachutisten die nog bekend zijn van de luchtlandingsoperaties van 17-9-'44 en die allen (ongeveer 50 in getal) in een geheim kamp zijn ondergebracht geweest tot de bevrijding kwam. Enkele zijn echter reeds vroeger naar de Britse troepen gebracht.
De gewonden werden in het kamp verpleegd door de dokter van Vessem C.

25. Lopez, de H. 6175.3 Street K.C.K.
Parachutist, gewond, is door de Duitsers in de woning van v.d.H. te Netersel gevonden en weggebracht, neergekomen op 17-9-'44

26. Gandin, C. Rue de Buch Lay 13, Montes Cassucourt (Seins et Oise)

27. Villard, L. 12 Rue Elise Roelus Bicêtre Seine

28. Lucien Coubert a Prongier Tubusson (Creuse).
Deze drie zijn Franse krijgsgevangenen en zijn door P.v.d.H. uit Netersel naar België vervoerd, zij zijn ook ter bestemder plaatse aangekomen, daar zij reeds geschreven hebben.
Dit gebeurde op 17-1-'44.

29. Kaljgin, P. uit Astrakan.

30. Alschkin, A. uit Astrakan.
Beide van Russische afkomst, door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt en in Hoogeloon ondergedoken bij Wed. W.

31. Fedoruk, Mike Canadees vliegenier in Hooge Mierde ondergebracht vanaf 27-3-'44 tot 10-4-'44

B. OVERLEDENEN.

1. -----	Amerikaanse piloot te Reusel begraven door J.W.V. Bij het vliegtuig gevonden, revolver gemerkt Serial NE 184953 op 17-9-'44.
2. Pehote Nic. 3. Williams W. 4. Paase, J.	Afkomstig van vliegtuig nr. 315302 op 17-9-'44 afgeschoten, liggen in Hoogeloon begraven
5. Burke, J.F. Lt.	T. 43 0693349 Begraven op 17-10-'44 te Hoogeloon.
6. ------	Vliegtuig nr. C 0676210, hierin bevonden zich 4 verkoolde lijken, gevallen op 17-9-'44. Begraven in Hoogeloon.
7. ------	Vliegtuig nr. O 2100672, 2 leden van dit vliegtuig gered en de anderen verbrand op 17-9-'44.
8. ------	Vliegtuig no. 210064, neergestort op 17-9-'44 2 leden n.l. Lt. Blumberg, M.E. en Lt. Wegman, J.Th. gewond opgenomen, andere vermist.
9. Wisniewsky, R.	Op 17-9-'44 neergestort te Vessem en begraven met nog een onbekende te Vessem, een derde moet nog onder de motor in de grond zitten. De andere zijn ontkomen.
10. Bader, J. Ross.) 11. Bertken, K.M.P.)	Neergestort te Lage Mierde en begraven op het kerkhof aldaar op 17-9-'44.
12. Seibel, T.	J.O-1824236 T 42 - 43 A.
13. Dominio, R.J.	33342682O T 43 - 44 O.
14. Snelling, P.L.	15116182 T 42 - 43 A.
15. Bindley, J.A.	13117752 T 42 - 43 A.
16. Harvey, W.H.	20455149
17. Leer, E.R.	O-427182 T 41 - 43 O.
18. Tappe, H.	
19. Difalco, C.L.	3403559 T 43 - 44 A.
20. Difalco, M.A.	517 5 Th. Place Pratt city Ala C.
21. Golden, W.F.	12185679 T 43 O.
22. Golden, W.	149 - 16 17 A.V. Witestone Ny C.
23. Thomas, R.	
24. Gilmore, C.W.	O-681052.
25. Peterson, E.J.	O-701280. T. 43 O.
26. Rice, J.B.	16058595 T. 43 O.
27. Rice, E.	627-II TH. St.Willebrte III p.
28. -----	onbekend.

nr. 12 tot en met 28 zijn begraven te Hilvarenbeek en neergestort op 17-9-'44.

Deze lijst vindt een sluitende bevestiging in Geallieerde dankbe-

tuigingen, waarvan de originelen in foto.

Die na een laatste woord nog graag een laatster horen, kunnen worden bediend met de " Deutschland über alles-verzuchting ".

" Die Holländer machen doch alles !".

De Nederlanders zeiden niet: Ik ben mijns broeders hoeder.

Zij hielden het metterdaad bij het overzeese: To make the best of it,
en hielden het er voor, dat elk mensenleven er een is.

PILOTEN.

Airborne doorgangskamp.

Geen wonder dat het op internationale verbroedering uitdraaide.

Ter opwekking en bestendiging van hun moed beleid en trouw ons. konden de Duitsers niet zonder spiritualiën; vooral de eier -cognac deed wonderen. Zij hadden er twee wagens mee volgeladen maar moesten er een achterlaten.

Op een bijeenkomst van de Hulppolitie en de etenuitdelers waarbij de moeilijkheden van de verschillende groepen worden besproken, kon nu ook een flesje worden aangesproken, wat ze wel mochten hebben omdat alle werkzaamheden gratis worden verricht. Helaas werd de voorraad sterke drank 's nachts grotendeels ingepikt door voorbijtrekkende Engelsen.

Het kort relaas van de onderafdelingen sluit het rapport.

Beknopt overzicht uit de dagen na 17-9-'44.

Groep Bladel:

Inlichtingen aan Engelsen doorgegeven, toen deze de Nederlandse grens naderden; een man als tolk achtergelaten.
4 Amerikanen aan de groep Hapert overgegeven, na een mislukte poging om hen naar de Engelsen te brengen.
Wapens afgenomen van twee Duitse deserteurs,
3 Amerikanen naar Hetersel gebracht, waar ze door de groep Hoogeloon en Casteren werden overgenomen.
Spijkers gestrooid op de wegen.

Onderduikerskamp - Bladel.

In de eerste dagen der bevrijding was het vooral op de dorpen vaak een onzekere toestand. De Duitsers stelden hier en daar posten en versterkingen op volgens verwachte invallende troepen.
Deze kwamen en verdwenen uit en naar alle richtingen, zodat de bezetter soms zonder strijd kon standhouden, en meermalen dorpen van eigenaar verwisselden. Het werd voor de PAW vaak ingewikkeld om op het juiste moment het goede antwoord op zulke samengestelde vragen te geven.

Bij Bladel was een grote groep op verkenning gegaan om zich zekerheid te verschaffen omtrent de stand van zaken. Op flinke afstand werden zij troepen gewaar. Daar zij vermoedden met Geallieerden te doen te hebben gingen H.Flipse en W.Broeriks vooruit; de anderen zouden op grotere afstand volgen en naar omstandigheden handelen.

Hoe groot was de ontsteltenis van de groep toen zij hunne verkenners na enkele minuten de handen in de hoogte zagen steken.

Daar beiden ongewapend waren viel niet veel te vrezen, doch toen de soffen hen fouilleerden vonden zij toch nog een geweerpatroon.
De dappere makkers keerden niet terug en vonden hun laatste rustplaats in de eenmansputten ter plaatse.

Havert.

Spijkers gestrooid.
4 Amerikanen van groep Bladel overgenomen en een paar dagen later naar de Engelsen in Eersel gebracht.
Inlichtingen aan de Engelsen verstrekt.
Wapens verzameld, die de Duitsers hadden achtergelaten.
Verkenningen gedaan met achtergebleven Duitse tank.
2 verdachte personen in de eerste dagen na de bevrijding gearresteerd.

Reusel:

Gegevens over Duitse sterkte en troepenbewegingen verzameld en doorgegeven naar Casteren en Hoogeloon, vanwaar ze naar de Engelsen werden doorgegeven.
Drie Duitsers krijgsgevangen gemaakt, toen hun wagen door de Engelsen was stukgeschoten.
De activiteit werd gehinderd doordat de woning van de Commandant door een granaat werd getroffen, waarbij zijn vrouw zwaar werd gewond en twee kinderen werden gedood.

Netersel:

Duitser krijgsgevangen gemaakt.
Amerikaanse piloot verborgen; de commandant werd als gevolg hiervan door de Duitsers gedood.
Bij de intocht der Engelsen werden inlichtingen gegeven over Duitse bewegingen.

Hoogeloon en Casteren:

20 Amerikaanse piloten twee dagen verborgen gehouden en daarna door de Duitse linies naar de Engelsen gebracht.
18 andere Amerikanen verborgen gehouden tot de Engelsen in Hoogeloon waren.
7 Amerikanen en 4 Duitsers begraven.
Geheel de bevolking van Casteren en Netersel en een groot gedeelte van Westelbeers, Middelbeers en Bladel, gedurende een tot twee weken, van voedsel en onderdak voorzien.
Zieken en ouden van dagen uit Netersel helpen evacueren.
Gesneuvelde burgers begraven.
30 verdachte personen aangehouden, waarvan 19 na verhoor werden losgelaten en 2 naar Eindhoven werden doorgestuurd.
Door de groep werden 19 krijgsgevangenen gemaakt. Van die 3 voor de bevrijding, 6 tijdens de intocht der Engelsen en 10 met of zonder hulp van Engelse patrouilles gedurende de eerste dagen na de bevrijding.
Een noodbrug geslagen om het militair verkeer door te laten.

Middelbeers.

In de minder met grote wegen bezaaide binnenlanden waren de Duitsers ,eruster,

Ten onrechte, zoals zij tenlaatste ondervonden.
Achterom en voorom had de P.A.N. alles wat aan de oppervlakte kwam aan een grondig onderzoek onderworpen.
De Duitsers stonden dan ook aan de hete grond genageld over richting en tempo der Geallieerde tankeenheden, die linea recta naar en over de zwaar gecamoufleerde schuilplaats stoven.
Op een klein dorp kent ieder iedereen en alles is al gauw belangrijk om te bekijken en te bespreken.
Er is dus weinig kans om veel uit te halen, want het dient toch voorbereid en uitgevoerd te worden en nog zonder dat Duitsers het voorvoelden of bewoners het navoelden.
De Duitsers waren er dan ook heel gerust op, en gemoedelijk zwaaiden zij hun beschermenden scepter. Juist wat wij hebben moesten. Wij reageerden maar even gemoedelijk en deden in ons dorp of wij er thuis waren. We zagen of hoorden niets, maar wisten alles en vertrouwden het toe aan papier en koerier.
Niets lijkt zo vertrouwd als hardwerkend buitenvolk, ook al nemen ze de kortste weg, die eigenlijk zowat langs verboden terrein voert. Maar aan zulke goede bekenden kon men toch niet alles verbieden.
Wat zij ons niet verboden, werd door ons aan de Geallieerden aangeboden, die in de kortste keren aan het langste eind trokken en in één run de geniepigste Duitse verborgenheden met de loupe van hun vuurmonden kwamen ondersoeken.
Zelfs wij keken er van op, hoeveel Duitsers met één of geen vuurstoot uit een schuilplaats te blazen waren.
Maar niet zo erg als zij, toen zij ons ontmoetten als verkeersagenten, die met nimmer falende armswaai de tanks door en rond het dorp joegen.
De moffen waren dan ook spoedig bedankt en mochten op heel korte termijn netjes aantreden met lange gezichten.
Wij kregen handen en voeten vrij om met de Geallieerden te gaan patrouille lopen tot onder de muren van Best en Oirschot.

EERSEL.

Het verslag van de commandant uit Eersel toont, dat ook daar het echte P.A.N. hout groeide; rechtdraads!

Op 3 September krijgen we bevel een man te zenden naar Casteren, teneinde behulpzaam te zijn bij het opblazen der spoorrails in de omgeving van Tilburg.

Daar dit niet de eerste de beste karwei is wordt hiervoor aangewezen T.G. uit Steensel, een jongen die reeds enige jaren vertrouwd is met het ondergrondse werk.

Hij was onverschrokken, accuraat en sprak met niemand over zijn werk. Hij ging met een persoon van de groep Hoogeloon. De eerste tocht was echter vruchteloos; gelukkig daar de eerste trein die kwam, Nederlandse burgers vervoerde. Dit zou ook de laatste zijn.

De volgende dag werd wederom de tocht ondernomen, nu echter met meer succes.

Van Toon vernamen wij alleen bij zijn thuiskomst, dat de opdracht stipt was uitgevoerd en de resultaten bevredigend waren.

Zijn collega vertelde ons later dat hij zelf de opdracht niet durfde uitvoeren vanwege het enorm grote gevaar. Het was onverantwoordelijk je hierin te storten. De treinen reden met een snelheid van 15 K.M. en op de locomotief zaten vele Duitsers om het terrein te verkennen. Het enige wat Toon zei was: "Mijn commandant heeft mij opdracht gegeven en ik moet ze uitvoeren." Alleen sloop hij naar de spoorlijn die in de omgeving van Burgers Dierenpark moeilijk te benaderen is en ging langs de zijkant van de spoorlijn liggen. De treinen volgden elkaar op slechts geringe afstand. Toen drie treinen gepasseerd waren, plaatste hij bliksemsnel de springstof. Als een monster vol dreiging naderde de vierde trein. Hij rende weg en was nog geen 200 M. verwijderd toen een enorme explotie de lucht deed trillen. Nog juist zag de kranige partisaan de locomotief als een paard steigeren. De mitrailleurkogels floten door het bos. De mannen waren echter veilig en vonden voor de nacht een slaapgelegenheid bij een gastvrije boer.

Er was weer eens een kabel doorgehakt bij Eersel en de S.D.Chef Weber, resident te Eindhoven, had er zo weinig baat bij, dat hij de sabotage-plek met een persoonlijk hoofdschudden kwam vereren, waar de gescheiden kabel zich niet veel van aantrok, tenzij om straks nogmaals uit te vallen.

Ook op de dorpen beet Nederland fel van zich af. Het onveiligheids-Diploma' "zonder vrees of blaam" necessitatis causa, reikten zij zichzelf maar uit.
"Aufgepasst! Partisane! Door de Duitsers al in blauw onderstreept.

Op 19 September, de dag der bevrijding, nog voor de Geallieerden het dorp Steensel hadden bereikt reed Ko met zijn ordonnans over Knegsel naar Duizel met het doel deze groep een geweer met 5 patronen en 5 handgranaten ter hand te stellen.
Juist waren ze Knegsel gepasseerd toen zij door een bur-

ger werden gewaarschuwd voor Duitsers, die zich ophielden bij de Driehuis.
Ze zagen reeds enige Duitsers op een afstand lopen. Teruggaan is erg voor een Partisaan, dus werd de motor opgeborgen en ging men te voet verder.
Een man van de groep Knegsel voegde zich nog bij het tweetal.

Toen ze de Duitsers op 100 meter genaderd waren, zagen dezen het onheil dat hen dreigde. No.1 trachtte zijn mitrailleur te bereiken. Ho zag het .... een schot.... dodelijk gewond. Tot de andere Duitsers gaf hij het bevel: "Handen omhoog".

Nee, liever eerst trachten bij de mitrailleur te komen om die brutale partidanen mores te leren. Een schot trof de tweede Duitse soldaat.

Nogmaals het bevel: "Handen omhoog!" Een kogel floot over de hoofden der fanatiekelingen.

Een derde trachtte het vuurwapen te bereiken. Ook deze viel na twee treffers. Nogmaals het bevel tot overgave.

Gewapend met een pistool (de geweerkogels waren op) trokken de Partisanen op de Duitsers af. Eindelijk gingen de handen de hoogte in. 7 Krijgsgevangenen werden gemaakt, twee waren ernstig gewond, een had het tijdelijke met het eeuwige vervisseld.

In het geheel werden in dit rayon 36 krijgsgevangenen gemaakt.

Op 19, 20 en 21 September was het gehele personeel van de P.A.N. dag en nacht in dienst. De dienst bestond uit:
1e. Het onderbrengen van Geallieerde troepen.
2e. Het met de Geallieerde troepen meezenden van P.A.N. strijders om mitrailleurnesten e.d. op te ruimen door lichte tanks.
3e. Het publiek van tanks en auto's weghouden.
4e. Het afzoeken der bossen naar Duitsers, geweren, munitie, springstof, granaten ens.
5e. Het opruimen en schoonhouden van wegen, waar Geallieerde troepen overtrokken, zoals het verwijderen van stukgeschoten auto's en er voor te zorgen, dat geen met paarden bespannen wagens over die wegen reden.
6e. Telefoonsabotage.

Voor deze werkzaamheden hebben meerdere Geallieerde officieren hun dank betuigd.

Op 19 September werden een aantal arrestaties verricht, waarvan als eerste de Burgemeester, toen hij met schennende handen de nationale driekleur wilde hijsen.

VELDHOVEN e.a.

De kring Veldhoven valt uit den toon, althans volgens de commandant, die het weten kon. Men oordeele:

"Bijzondere heldendaden zijn in Veldhoven niet verricht, De gegeven opdrachten zijn nauwkeurig uitgevoerd en eenieder heeft naar beste krachten gehandeld."

Het moet ook niet gaan vervelen, en het kon moeilijk anders worden verwacht in een oord, waar men slechts had te beschikken over een contingent:
Dat zich beschikbaar stelde voor alle mogelijke opdrachten, ongeacht het daaraan verbonden gevaar. Dit waren meestal de jongeren en ongehuwden, hoewel ook enkele ouderen zich hiervoor beschikbaar stelden.

Ging toch wel, voor Partisanen.
Ze bevoorraadden zich uit de Duitse overvloed; naar oude zede volgden de vrouwen met helpende hand.

Een grote moeilijkheid was het bemachtigen van wapens. Hiertoe werden strooptochten ondernomen naar het nog steeds door de Duitsers bezette vliegveld Eindhoven.
Kisten handgranaten, geweren, munitie, machinepistolen, en pantservuisten werden bemachtigd. We begonnen met 5 pistolen, die eigendom waren van bepaalde leden. Toen de bevrijding daar was, hadden we 7 mitrailleurs (5 lichte en 2 zware), ongeveer 30 geweren en een grote voorraad handgranaten (ik schat ongeveer 500 stuks).
De Sectie- en Groepscommandanten waren toen allemaal bewapend met pistool, revolver of machinepistool.
De vrouwen van enkele leden (in het bijzonder Mevrouw P) gingen met de kinderwagen naar het vliegveld en vervoerden wapens en munitie onder het bedje in de kinderwagen.

Er werd maar meteen gebruik van gemaakt.

Met de genomen wapens werd actie gevoerd tegen kleine groepjes Duitse militairen met het gevolg dat er 19 werden krijgsgevangen gemaakt en op 20 September 1944 overgegeven aan de Geallieerden te Eindhoven.
(Ik meen dat hiertoe de Don Boscoschool was ingericht).
Bij deze actie werden tevens een auto en enkele mitrailleurs buitgemaakt.
Door de patrouilles werden tochten ondernomen, naar de Belgische grens om contact te zoeken met de Geallieerden, die de Nederlandse grens naderden. Dit contact werd inderdaad bereikt. Hiertoe moest een cordon van Duitse wachten, die erg schietgraag waren, worden gepasseerd. Op deze wijze werden berichten uit de Kempen overgebracht betreffende de sterkte van de aldaar gelegerde Duitsers, het verkeer, soorten onderdelen en alles wat van belang werd geacht.
Omstreeks 6 September 1944 kwamen twee koeriers van de O.D.

uit Zuid-Holland aan mijn woning. Zij hadden opdrachten en inlichtingen bij zich. Zij verzochten mij, hen over de grens te leiden. Door een patrouille van de P.A.N. zijn ze naar de Engelsen in België gebracht.

Als bijzonderheid kan nog gemeld worden, dat aan al de acties tegen de Duitsers werd deelgenomen door twee Canadese piloten, die vertoefd hadden in de woning van P. Zij waren ingedeeld bij de Sectie Zeelst.

Het moet dus, tot Nederlands troost en bemoediging, aan deze piloten gelegen hebben. Het hangt er altijd van af, welke maat men aanlegt: de Veldhovense blijkt geijkt P.A.N.s te zijn geweest, en zelfstandig gehanteerd.

Alleen hebben wij ons verzet tegen het kaalknippen van de "moffenmeiden", daar dit door ons als onwaardig werd beschouwd.

Rapporteur Jaap bericht aan de Rayons-Commandant:

Zeelst werd gisterenmorgen zinloos gebombardeerd; doel was waarschijnlijk het vernielde en verlaten vliegveld. Ongeveer 20 doden onder burgerbevolking en enkele zwaargewonden. Een onzer mannen onder de doden.

De slotalinea van de R.C. werpt enig licht op de zelfonderschatting.

Weet jij, wat wij met ons illegaal werk eigenlijk bereikt hebben?
Het lijkt er veel op, of het een schande is, illegaal geweest te zijn. Is dat ook niet jouw mening?

Moet men dit wellicht onderbrengen bij diens opvatting over heldhaftigheid. Doet er ook weinig toe.
Aan schrijver was binnen noch buiten de P.A.N. verzocht om een jubelhandboek voor Nederlandse historie, hem noch Pater Lodewijk Bleys, die het eerder doen kon; een auto-ongeluk ligt op een klein plaatsje.
Scherpzinnige lezers zitten nog met ene vraag, die schrijver met de herhaaldste nasporingen niet vermocht op te lossen.
Wanneer sliepen de Partisanen?
Zelfs de uitgeslapenste P.A.N. kon niet alles op zich nemen, en nergens vond schrijver ook maar het geringste spoor van enig monopolie voor Nederlands grootheid en vooruitgang.
Wie zwijgt, stemt wel toe, maar schrijver moet het er voor houden, dat de P.A.N. het enkele maanden zonder Morpheus heeft gesteld.
Uit geen politie- of ambtelijke missive blijkt het tegendeel.

GELDROP c.a.

De commandant van dit schaarser bevolkt rayon zag het anders dan zijn Veldhovense collega en achtte het daarenboven dienstig zijn verslag aan te vangen met een kloek betoog, gekenmerkt door een zeldzame slotzin.

Zeer ten onrechte worden de actieve verzets- en sabotagegroepen der P.A.N. het verwijt gemaakt, dat na de bevrijding misbruik werd gemaakt, van hun positie als ondergrondsen.

Op de allereerste plaats dient hier echter verschil te worden gemaakt tussen illegaliteit en ondergrondsen. Immers onder illegaliteit verstaat men, groepen mensen, die gedurende de bezettingstijd zich gegeven hebben aan de verzetsbeweging. De ondergrondsen vormen hoofdzakelijk groepen, na " Dolle Dinsdag " onder een of ander voorwendsel samengevoegd, om zich na de bevrijding een zeker vrijgeleide te verschaffen.

Het ligt niet op de weg der illegaliteit om over haar daden te spreken, maar het moet mij van het hart, dat mensen die zich spontaan gegeven hebben voor de goede zaak en waarvan er vele sneuvelden, of levenslang verminkt zullen zijn, dingen aangewreven worden, waaraan zij part noch deel hebben. Vanaf deze plaats zeg ik dan ook allen hartelijk dank voor de spontane kameraadschap en medewerking, welke ik in dikwijls moeilijke en gevaarvolle uren mocht ondervinden. Het was als één grote familie en hier kwam zeker die kameraadschap en goede samenwerking naar voren, welke men verwachten kan van mensen, die bezield zijn van dezelfde gedachte. Alles te geven voor Vaderland, Recht en Vrijheid, met achterstelling van persoonlijke belangen. Ook onder ons waren vogels van diverse pluimage: arbeiders, kantoormensen, academisch gevormden; doktoren evenals straatvegers, studenten evenals boeren.

Er werd bij ons echter nooit onderscheid gemaakt, wie of wat men was. Er werd wel gevraagd hòe men was. De blaam, welke na de bevrijding werd geworpen op deze mensen, kan door mij niet worden geaccepteerd. Deze is veeleer te wijten aan het feit, dat na de bevrijding toen het werk van deze mensen een einde nam, zij weer hun bedding moesten zoeken en uittraden, waarvoor in hun plaats zeer dikwijls avonturiers kwamen, die meenden op een gemakkelijke manier aan geld en baantjes te komen. Dit is echter niet alleen in Brabant, doch ook elders gebeurd en deze groepen kunnen inderdaad met de naam ondergrondsen worden aangeduid. Ik wil niemand kwetsen. Men kan weten wie ik hiermede bedoel. Mocht ik in mijn rapport namen vergeten, zo moet men mij dit niet ten kwade duiden. Ik vraag daarom, mocht ik iemand iets te kort doen, mij dit te willen vergeven.

Het terrein was groot genoeg, getuige het overzicht:

De samenwerking was inderdaad allerhartelijkst en er groeide een bijzondere achting en vriendschap. Toen ik mij dan ook bezig hield met de hergroepering, bleek dat wij op elkaar konden bouwen.

Jammer dat deze goede verstandhouding niet bestendigd kon worden, na de bevrijding ging ieder zijns weegs; terug naar eigen zorgen en belangen, waarvoor hij moest opkomen.

Het District Geldrop en Omstreken strekte zich uit van Budel tot Gerwen en was verdeeld in 5 rayons.
Rayon I. Kortweg genaamd R.I. omvatte de streek Budel-Maarheeze.
Rayon II. Geldrop en omstreken.
Rayon III. Heeze-Someren.
Rayon IV. Leende - Sterksel, Leenderstrijp.
Rayon V. Lierop - Asten.

Dat het er voldoende heet toeging blijkt al uit de achtereenvolgende schuilnamen van de commandant: Theo Wieland, John Dankelman, Guus Winkler, Max v.d.Poll en uit zijn bezorgdheid.

De allereerste opdracht was het vertragen van het terugtrekken der Duitse legeronderdelen, waarbij vooral gedacht werd aan het buit- en onklaar maken van rijdend materiëel, wapenen, benzine, enz. het opblazen van spoorwegen, het onklaar maken van spoorseinen, het in brand steken van Duitse voorraden. De buitenwereld heeft hiervan weinig gemerkt.
Ik moet echter vermelden, dat dit veel sabotage-acties waren, waarbij levensgevaar werd gelopen. Dikwijls heb ik mijzelf afgevraagd, of de risico's, welke werden genomen, hun vruchten in de toekomst wel zouden afwerpen.

Begrijpelijke vraag met begrijpelijk antwoord. Deze militair geeft ook ere wien ere toekomt:

Vooral de groepen Heeze en Lierop hebben zich bij het actieve sabotagewerk buitengewoon onderscheiden, doch hebben in de bezetting de meeste verliezen geleden. Toen het er dan ook op aankwam om gevaarvolle opdrachten te doen uitvoeren, waren het steeds deze groepen, die werden uitgezonden.
Dikwijls heeft de Staf zijn schuilplaats moeten wijzigen maar het STAF kwartier bleef toch altijd te Geldrop gevestigd, van waaruit de operaties ook werden geleid. Ik mage tevens de gewonden uit mijn groep een eresalmut brengen; mensen die thans door velen reeds schijnen vergeten te zijn.
Daarenboven de gesneuvelden, waaraan misschien nog minder gedacht wordt. Ik denk hierbij in het bijzonder aan de Amerikaanse piloot Frank Doucette, Sergt. Gunner, die op 19 September 1944 bij een verzetsactie in een gevecht met de Duitsers sneuvelden en in alle stilte 's nachts op het kerkhof te Lierop ter aarde is besteld. Van onze Engelse vrienden, piloten, parachutisten, die in het kamp Lierop waren, ontvingen wij de technische kennis voor het gebruik van moderne wapenen. In dit kamp hebben zich tientallen piloten opgehouden, waarvan de laatste Horace F. Gradshaw, Lieutenant Pilot zich na de bevrijding op 20 September heeft gemeld.
De gemaakte krijgsgevangenen werden evenzeer in dit kamp ondergebracht, indien althans begrafenis niet noodzakelijk was.

Het ging wel ooit gemeerd, maar even goed verkeerd.

Ik denk b.v. hier aan de nacht, dat wapenen gedropped zouden worden op Willem III. De R.C. uit Heeze berichtte mij per speciale ordonnans, dat dit terrein onbruikbaar was; n.l. in beslag genomen door een S.S.radio zender met ongeveer 80 à 100 man bezitting. Direct werd dit bericht door mij doorgegeven met het verzoek om niet te droppen. Immers de groep van B de G was te klein en te slecht bewapend, om tot openlijke strijd over te gaan.

← Geen dropping, toch wapens!
Niet uit de lucht, doch wel uit Duitse weermachtswagens, welke in de omgeving stonden en behoorlijk werden nagesnuffeld, waarbij alles wat bruikbaar was, tot buit werd verklaard.
Hierbij waren ook verschillende automatische machinegeweren.
Van de parachutisten meldde zich de officier op mijn Stafkwartier te Mierlo, waarbij door mij opdrachten in ontvangst werden genomen, welke hoofdzakelijk bestonden uit het zuiveren van stroken, voor een directe opmars van belang, het geven van inlichtingen, getalsterkte en weerstandsnesten der Duitsers, het direct doen arresteren van staatsgevaarlijke elementen.

De P.A.N. kreeg wel duidelijke instructies.

De note comique kon bij de P.A.N. niet ontbreken:
Als anecdote moge ik hier nog vermelden, dat aan een mijner groepen opdracht werd gegeven de spoorlijn naar Weert van haar verbindingsstukken te ontdoen. Door een klein misverstand gingen hierop 2 groepen uit. N.l. een groep van 4 man uit Lierop en een groep van 4 man uit Heeze, Groep Heeze was druk aan het werk, ondanks de lijnpatrouille der Duitsers, totdat zij op een gegeven moment bijna recht tegenover zich 4 man zagen opduiken, waarop beide groepen dekking zochten. Dit heeft enige tijd geduurd totdat men tot de ontdekking kwam, dat men hier met een nevengroep te maken had, die op dezelfde plaats de verbindingsstukken zou verwijderen. Dit is ook verenigd gebeurd.

Hardheid en Zachtheid vigeerden gezamenlijk:

Midden in de actie werd een Duitse munitietrein op de weg Geldrop-Helmond onder mitrailleurvuur genomen. In de bossen aldaar bevonden zich verscheidene groepen met o.a. de radiozendinstallatie.
De Duitsers moesten een goed heenkomen zoeken en een plaats waar zij hun gewonden konden deponeren. Hierbij ging onze radiozender verloren, daar de overmacht te groot was en in een bebouwde gemeente ook niet tot openlijke strijd kon worden overgegaan. Er werd ons n.l. de verzekering gegeven dat bij enige weerstand van partisanen het dorp zou worden uitgemoord. Deze verantwoording heb ik niet op mij durven nemen, zodat het terrein van actie werd verplaatst naar de Leenderheide, waarbij verscheidene Duitsers krijgsgevangen worden gemaakt.

Het ging ook daar wel, zonder hulp van aanwezige Geallieerden:

Tevens werd aan de groepen namens de Counterintelligence opdracht gegeven voor het bewaken van de enige weg, waarlangs de Duitsers een tegenaanval zouden kunnen ondernemen en ook inderdaad hebben voorbereid. Engelse troepen trokken zelf terug, doch gaven ons de beschikking over een tank, waarin de P.A.N. een voorpost betrok.

Deze Districts-Commandant besluit in militaire bondigheid en brengt Nederland hoffelijk dank voor het welwillend verlof tot verzet, steunend op anderen dan eigen roem.

Het ingaan op finesses zou mij in dezen te ver voeren en voor buitenstaanders gaan lijken op sensatie-verhaaltjes. Dit is geenszins mijn bedoeling. Onze mensen weten wat hier dag en nacht gepresteerd is. Mede namens hen dank ik allen, die ons in staat gesteld hebben daadwerkelijk te kunnen medewerken aan, zij het in geringe mate, de bevrijding van ons Vaderland. Ik meen met deze kleine uiteenzetting te hebben weergegeven wat hier door de P.A.N. aan zeer nuttig en effectief werk is geleverd. De commandanten van onze groepen beschikken dan ook over waardering op papier, van diverse Geallieerde commandanten. Ik moge hieraan nog toevoegen dat uit de kerngroep voor het grootste gedeelte de mannen zijn overgegaan naar de Stoottroepen in de Light Infantery bataljons, die nu vechten in ons Insulinde.

HEEZE c.a.

Als het aan Heeze gelegen had, zoals reeds is gebleken!
Heeze was zo gewend op de oude bosreuzen te staren, dat zij zich niet konden beperken tot laag-bij-de-grondse manoeuvres.
Het moest wat betekenen; het mocht gerust wat erg gevaarlijk zijn, als maar echt bleef. De Engelse profs waren wat ver naar de zijlijn afgedwaald en koersten terug naar de rechte corridor op de Rijneegse goal.
Voor Heeze, klein bezwaar!
Er werd even een zelfbewapende vrachtwagen ingegooid, waarop de Commandant-scheidsrechter rustig met twee ballen liet doorspelen.
Hij drongen de opdringerige Duitse gasten weer over de lijn terug, waarbij hij zijn arbitrale goedkeuring hechtte aan een probate kruising van rugby en hockey.
Geen wonder, als men de zorg overdenkt, waarmee de zandboer zijn schamel bezit moet omringen.
Tussendoor wist hij nog een berg rapporten te baren, die bij aandachtige lectuur de buitenspel-positie der Duitsers wel aannemelijk maken.
Vele elders ondergebrachte acties waren van Heezese makelij, in verre omtrek voelbaar.
De leser beseffe dat Heeze in Brabant ligt. Het moesten wel niet enkel heldendaden zijn en ze hoefden niet allemaal geradbraakt en gevierendeeld te worden.
De rapporteur van Heeze en omstreken, B.de G. ziet het even breed en collegiaal.

Na de capitulatie van Nederland slaagde ik er niet direct in een burgerbetrekking te krijgen en ik was genoodzaakt nog enige tijd in dienst te blijven. De Ned. Mil. dienst werd omgedoopt in Opbouwdienst en in deze laatste maakte ik kennis met een tweetal militairen, die een adres hadden van een persoon, die de weg wist om via Delfzijl naar Engeland over te steken. Nadat wij een mislukte poging hadden ondernomen en met veel geluk uit Duitse handen waren gebleven, was de tijd daar om eindelijk een burgerbetrekking te vinden als Controleur C.C.D. In deze functie werd ik begin 1941 naar Heeze overgeplaatst en het duurde niet lang of ik kreeg contact met S. en K. te Maarheeze. Via K. kreeg ik begin 1942 contact met V. en J.B. te Loende en met dezen heb ik tot de bevrijding ten nauwste samengewerkt. Enkele weken voor de bevrijding werd V. helaas door verraad gegrepen, doch gelukkig keerde hij ongedeerd bij zijn familie terug. S. en K. werkten zeer actief doch het duurde niet lang of K. moest onderduiken, omdat de grond te heet werd onder zijn voeten. In die tijd verzorgde S. voornamelijk ontsnapte Franse krijgsgevangenen. Alhoewel ik niet in de gelegenheid was daadwerkelijk mede te werken, heb ik hier toch hulp mogen brengen en wel in de vorm van kleding, waar een doorlopend tekort aan was.
Het contact met V. was evenwel zeer versterkt en de organisatie werd ontegenzeggelijk veel beter toen een nauw contact door V. met de L.O. was gelegd. Inmiddels was het contact met de Witte Brigade eveneens tot stand gekomen en werden er bui-

ten de voormelde Fransen evenzeer Geallieerde piloten geholpen. Ook hiervoor heb ik voor zover mogelijk kleding geleverd. Het werk van de L.O. behoeft m.i. geen verdere toelichting, want ik ben ervan overtuigd, dat iedereen van het goede en nuttige werk op de hoogte is en ik meen, dat het evenmin nodig is, de verschillende ondervonden moeilijkheden op papier te zetten.
Een vriend van mij, Jo Moerman uit Rotterdam, had inmiddels met mij contact gezocht en gekregen en op zijn verzoek heb ik zijn medewerking toegezegd aan de spionnage organisatie "Luctor et Emergo" en de "Oxo-groep". Jo Moerman was inmiddels verhuisd naar Groningen en vandaaruit bracht hij regelmatig documenten, foto's, stafkaarten en alle mogelijke gegevens naar Heeze, die dan door mij naar V. te Leende werden gebracht en vandaaruit via de Witte Brigade naar Gent werden doorgegeven. Vanuit Gent verhuisden zij uiteindelijk naar Engeland.
Inmiddels was ook een contact gelegd met de O.D., doch om verschillende redenen werd dit contact later door ons opzettelijk verwaarloosd.
Als vooruitgeschoven post hadden wij in Eindhoven bij ons aangesloten L.v.d.P. die over verschillende contacten beschikte en ons zoveel mogelijk op de hoogte hield.
Tijdens deze voorbereidende werkzaamheden bleek dat in Heeze nog een K.P. zat en besloten werd hier contact mee te zoeken. Hier heeft het groepje, dat ik inmiddels in Heeze gevormd had veel geluk gehad, immers, dagen voor het contact met deze groep van de K.P. onder K. gelegd zou worden, werd deze hele groep geliquideerd door de S.D.
De groep welke door mij gevormd was, werd in opzet alleen gevormd voor hulp aan onderduikers en H.S. was in deze wel de meest verdienstelijke medewerker. Het aantal onderduikers dat in Heeze en omstreken werd ondergebracht, was vrij groot, dank zij hard werkende relaties: in Voorburg de Heer H., in Gouda de Heer d.H., in den Haag Mej. v.d.B, en in Groningen Jo Moerman voornoemd. Helaas heeft Jo Moerman zijn activiteit voor hulp aan onderduikers en spionnagewerkzaamheden voor "Luctor et Emergo" en de "Oxo-groep" met zijn leven moeten betalen, op het moment dat Eindhoven reeds de bevrijding had leren kennen.
Nadat ik ook met Frits contact had gekregen leerde ik de P.A.N. kennen, waarbij wij ons direct hebben aangesloten, zonder evenwel onze andere bezigheden te laten rusten.
De P.A.N. die een militaire organisatie bleek te zijn was bijzonder actief en het werd een grote puzzle om aan de nodige wapens te komen. Toch begon dit langzamerhand te lopen.
Midden in de nacht werden door een gedeelte van zijn groep, twee vliegtuigmitrailleurs uit Vogelen gehaald. Helaas hebben we hier niets aan gehad, want in Heeze aangekomen bleken zij geen van beide te werken. Toch werden ze bewaard in onze speciale opslagplaats, n.l. onder de grond, in een kelder van de fabriek van V. in de Kapelstraat. De nachtwaker aldaar, T.v.E. was een van ons groepje. Hoe kon het mooier.
Op klaarlichte dag werd een Nederlandse karabijn uit Eindhoven gehaald, beschikbaar gesteld door L.v.d.P. Het tochtje had

geen nadelige gevolgen; en de karabijn, na wat te zijn opgekalefaterd, werd dankbaar bij ons voorraadje gevoegd.
Met nog enkele pistolen en andere moordwerktuigen hadden we een heel aardige collectie, hoewel enkele delen beter op hun plaats waren in een Oudheidkundig Museum.
Weer dreigde een spaak in het wiel gestoken te worden. De boswachter te Heeze werkte evenzeer actief en hoewel we van elkaar precies wisten waar we aan toe waren, werkten we gelukkig niet samen. Hij en de veldwachter hadden eveneens een aantal wapens verzameld doch op een kwade dag, 20 October 1943, werd boswachter J. door de Duitsers opgehaald en medegevoerd. Een gedeelte van de wapens werd bij hem gevonden en deze waren voor ons verloren. Veldwachter v.E. dook onder, en met hem heb ik voortdurend contact onderhouden. Boswachter J. is er gelukkig goed doorheen gerold en na de bevrijding keerde hij weer terug, gezond maar mager.
Enkele weken nadat Heeze door deze gebeurtenissen was opgeschrikt en de rust eindelijk teruggekeerd, weer een donderslag bij heldere hemel. Gewaarschuwd door het onverwachte bezoek dat bij boswachter J. was gebracht door onze "beschermheren", hadden mijn ondercommandant J.D. en ik al het material dat bij hem thuis was, overgebracht naar onze veilige schuilplaatse. Ook het material, waaronder wat springstof, werd uit het huis van de fam. v.d.L. gehaald en veiliger opgeborgen en geen dag te vroeg.
Enige dagen hierna, een kwartier nadat ik van H.S. een envelop-pe met bonkaarten en andere papieren had ontvangen, stormde er plotseling een kerel binnen. De letters S.D. stonden op zijn gezicht te lezen. Gelukkig maakte hij een fout en een kardinale, hij liep de keuken door, waarin ik mij bevond en meteen de trap op naar zolder. Hiervan maakte ik onmiddellijk gebruik door de tachel te openen en de enveloppe met inhoud, welke ik helaas niet heb kunnen inzien, in de vlammen te deponeren.
Nauwelijks had ik dit gedaan of ik zag, dat aan de zijkant van het huis en aan de achterzijde nog zo'n exemplaar stond. Het kwam mij het beste voor eveneens naar zolder te gaan om daar de stand van zaken eens op te nemen.
Onze tegenspeler zocht overal en nadat ik enige malen had aangedrongen vertelde hij, bij de S.D. te behoren. Hierop vroeg ik zijn legitimatiepapieren, die mij inderdaad werden getoond. Inmiddels had hij ontdekt dat er iets aan haperde en dat het huis binnen, iets minder diep leek te zijn, dan hij gedacht had. Beneden werd met spoed, buiten de maat opgenomen en vervolgens kwam de zolder aan de beurt. Ja hoor, er kwam iets te kort en een geheime bergplaats werd gevonden. De pret was groot; er werd een mannetje bijgeroepen die als een klit aan mij bleef kleven. Maar mijn pret was groter, want de ruimte was volkomen ledig.
Na nog een geducht onderzoek verzamelden de heren zich in de keuken om zich enigszins te vermannen en daar bleek mij, dat B., een agent van politie uit Eindhoven, eveneens bij deze S.D. groep behoorde. Na zich gewarmd te hebben verdwenen zij na een vriendelijke groet en wens van de fam. v.d.L. en mij.

Vanaf die dag leek het mij gewenst van slaapplaats te veranderen. Zoiets brengt evenwel onoverkomelijke bezwaren met zich mee in een dorpje van ca. 3 tot 4000 zielen en na rijp beraad werd het varkenshok in de tuin van de fam. v.d.L. dat gelukkig leeg was, door mij uitverkoren om tot slaapplaats van J.D. en mij te dienen. Dit hok was alleen te naderen van de voorzijde en daar zat een stevige deur met een nog steviger slot. In de achterwand werd door ons een valluik gemaakt, precies groot genoeg om één persoon door te laten. Dit luik klapte naar buiten open en kon daar dicht gedaan en gegrendeld worden. Dit zou ons in geval van nood voldoende speling geven om een goed heenkomen te zoeken. Wij, J.D. en ik, hebben er gelukkig nooit gebruik van hoeven te maken, hoewel het toch zijn dienst wel heeft gedaan. Doch hierover later.
De wapens werden vrij geregeld uit hun schuilplaats opgegraven, uitgepakt, schoongemaakt en geolied en natuurlijk ook gebruikt Oefeningen konden zonder teveel risico gehouden worden in de fabriek en het had zijn nut; de mensen raakten op deze wijze volkomen vertrouwd met het gebruik. Als wij soortgelijke oefeningen hadden gehouden werd ons een lekker warm slaapplaatsje bereid door onze nachtwaker T.v.E. op de ketels van de fabriek. 's Zomers was dit wel eens minder prettig, doch dat namen wij op de koop toe. In de fabriek hoefden wij geen inmenging te vrezen!
Nu ik toch de wapens even memoreer, mag ik zeker niet vergeten melding te maken van Mevr. v.d.L. die zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt, niet alleen voor onderduikers, doch er ook geen enkel bezwaar in zag zo nu en dan een pistool of revolver in haar handtas van Eindhoven naar Heeze of omgekeerd over te brengen. Eenmaal werd zij daarbij gecontroleerd door de Landwacht.
Er viel meer te doen, dan de P.A.N. aan kon en soms kon de P.A.N. het niet doen. Dan brachten familieleden uitkomst en strekten schoonmoeders de bekende beschermende hand naar de P.A.N.-zonen uit.
In Heeze moesten drie groepen erop uit en er moesten dus wapens komen. Commandant Frits zwoer bij het "handkanon", een schietpijp op driepikkel. Hij wist wel niet hoe het geladen moest worden, maar dat wisten de anderen evenmin.
Wat gelukkig was, want je was er niet zeker van, naar welke kant het zou schieten. Hoofdzaak was, dat het in Heeze kwam, waar de schoonzoon er naar zat te springen. Schoonmoeder zou dus met het verafschuwde vulkanisme, van Eindhoven naar Heeze tijgen.
Het werd vervaarlijk ingepakt en begeleidde de draagster naar de bus, gecamoufleerd door 2 ons gekookte ham.
Het blijft een raadsel waar de Landwacht op gebrand was, maar ze vereerde de bus met een bezoek, zodat de torpedo onder de zitbank werd gecaramboleerd, verzaakt door het uitgestreken gezicht van de vroegere en latere eigenares.
Toen het kanon zijn ondienst gedaan had, werd het 's anderendaags naar zijn standplaats teruggebracht in de veilige schoonmoederlijke handen, nog belast met bezwarende brieven.
Allen brachten het er levend af.

Dat zij schrik had van deze moordwerktuigen is begrijpelijk en òf Frits moest het apparaat te Eindhoven in haar tas doen òf ik moest dit te Heeze doen. De ontvanger moest het er uit halen, want zij kwam er niet aan. Ze wist immers niet wat de voorkant of de achterkant van zulke wapens was; zoiets had zij op haar 53-jarige leeftijd nog niet geleerd.

Voor de juiste volgorde moet ik even terug grijpen naar het L.O.-werk. Tengevolge van razzia's in diverse omliggende dorpen was het zeer moeilijk geworden, onderduikers een goed plaatsje te bezorgen, doch geen bezwaar. Mijn groep wist wel raad en goede ook. De top van een heuvel op de Lieropse Heide werd afgegraven en al zwetende en zwoegende werd een kamer gemaakt van 3 x 3,5 x 2 M. Dit vertrek werd water- en zanddicht gemaakt en hierna werd de heuvel weer natuurgetrouw opgemaakt met zand, plaggen, graszoden en hier en daar een boompje. De ingang werd zorgvuldig gecamoufleerd en naar onze mening zou er van ontdekking geen sprake kunnen zijn. Een plattebuiskachel vond zijn weg naar deze kamer, die verder geheel werd aangekleed met een plavuizen vloer, een viertal eigengemaakte opklapbedden, een klaptafeltje en een viertal stoelen, potten, pannen en meer van dergelijke snuisterijen. Een huisvrouw zou er van watertanden. Vier onderduikers, door mijn groep onderhouden, werden hier ondergebracht en regelmatig als de avond gevallen was of des morgens voor dag en dauw, werd het benodigde voedsel naar deze principiële Nederlanders gebracht. De maaltijden werden altijd klaar gemaakt door een der onderduikers, J.E. uit Amsterdam, bij het licht van autobatterijen.
Het noodlot wilde evenwel, dat de rust niet bewaard bleef.

Als in de oorlog en in de liefde alles geoorloofd is, zijn ook in Heeze verlovingen niet uitgesloten. Al bij de Antieken (De compilator acht zich niet gebonden aan het P.A.N.-tijdperk) brachten vaak Mars en Amor elkaar voort. Volgend rapport is ook interessant als variant.

2e Paasdag 1944.

De dag waarop ik mij verloofde, was er een om niet licht te vergeten. Zondag, 1e Paasdag, zouden wij ons verloven. Daags tevoren waren verscheidene familieleden overgekomen om deze heugelijke gebeurtenis bij te wonen. Op bedoelde Zaterdag ontdekten stropers de ondergrondse woning van onze vier onderduikers.

Wat stropers niet ontdekken moet nog ontdekt worden. Van je familie moet je het soms niet hebben.

Alhoewel de onderduikers melding maakten van het voorgevallene aan een van de groep, besloot men ten onrechte, mij hiervan niet in kennis te stellen, opdat ons verlovingsfeest niet in het water zou vallen.
Zerste Paasdag verliep rustig, doch toen wij tweede Paasdag des middags een wandeling maakten in de omgeving van Heeze,

werden wij gewaarschuwd door T.v.E. dat het in de hei niet pluis was. Onmiddellijk ging ik, met enkele van mijn groep de hei in en wel langs twee verschillende zijden, in de hoop de onderduikers nog uit de handen van de moffen te kunnen houden, welke met een overvalwagen uitgerukt waren.
Met T.v.E. aan mijn zijde naderden wij tot ongeveer 100 tot 200 Meter, toen wij een zware mitrailleur hoorden ratelen en mijn eerste gedachte was, dat de jongens misschien waren ontsnapt en nu beschoten werden. Ook dacht ik aan de twee mannetjes, die aan de andere zijde trachtten te naderen.
Na een kort overleg met T.v.E. leek het ons het beste, via Geldrop terug te keren naar Heeze en de groep te verzamelen.
Teruggekeerd in Heeze passeerde ons de overvalwagen, waarin glunderende moffen en vier sip kijkende onderduikers.
Deze avond bracht mijn gehele groep bij elkaar en we trokken naar Leende, waar wij voor die nacht een gastvrij onderdak kregen in de brouwerij van de Heer G.
Des morgens vroeg ging ieder naar zijn werk, terwijl J.D. en ik, L.v.d.P. in Eindhoven gingen opzoeken. Zoals in mijn verslag vermeld, lukte het de Heer L.v.d.P. via een contactpersoon de jongens vrij te krijgen, en wel reeds op Woensdag volgende op 2e Paasdag. Zij werden in het bezit gesteld van een Ausweis en tewerkgesteld op het vliegveld te Eindhoven, reeds op Donderdag d.a.v.

Hier spitst Nederland de oren: "Zij zullen het niet voor niets gedaan hebben." Natuurlijk niet, het waren Nederlanders.
Zij deden het uit hoog gevoel en uit diepe noodzaak en hebben niemand belet dat eveneens te doen.
Men mag en kan het weten:
Veel is door de handen van de P.A.N. gegaan en natuurlijk onverantwoord; duizenden waardevolle bonkaarten, extra formulieren voor kleding, beddegoed, schoenen en fietsbanden, identiteitsbewijzen met alle soorten zegels en stempels.
Zonder verbruiksvergoeding, ook niet voor de gezamenlijke P.A.N.

De voormalige onderduiker J.E. bood mij thans zijn diensten aan voor ondergronds werk, hetgeen door mij werd geaccepteerd.
Hij zou trachten gegevens omtrent het vliegveld te verzamelen, opdat ik een kaart zou kunnen maken.
Hoe hij de gegevens verzamelde is mij niet altijd even duidelijk geweest, doch ik kreeg ze, o.a. van de hangars, de benzineopslagplaatsen e.d. terwijl de verboden plaatsen, waar de burgers niet mochten komen, nauwkeurig aangegeven werden.
Op deze wijze slaagde ik erin het vliegveld op kaart te brengen.
De kaart werd door mij ondertekend met de woorden "DUKE LANCING" en doorgegeven naar Engeland. Een week of drie hierna werd het vliegveld gebombardeerd. Ik wil hiermede niet zeggen, dat het gebombardeerd werd aan de hand van mijn tekening, doch het werd gebombardeerd en goed!!! De gebouwen stonden te schudden en ook het schuurtje dat J.E. met anderen moest afbreken onder het toeziend oog van een Duitser. Dit schudde wel zo erg, dat J.E. er af dreigde te vallen en nog op het laatste moment aan de goot bleef hangen. Door een N.S.B.

er werd hij gered en weer op het dak getrokken. Welk een noodlot !!!

Kwade belevenissen van een onderduiker, middels een goed bedoelde Duitse overval.

Des morgens vroeg, toen ik het vliegveld zat te tekenen en een onderduiker, A.v.E. aanwezig was om zijn duiksteun af te halen, stopte plotseling een grote Duitse wagen, met een troep moffen aan boord; juist voor de kamer waarin wij zaten. A.v.E. vloog op, rende de tuin in en sprong tot zijn nek in de moddersloot, waar hij op zijn gemak het vertrek der moffen afwachtte. De chauffeur van de wagen vroeg aan een voorbijganger de weg, en reed rustig heen.

Zelden heeft een onvrijwillige acteur zulk een pracht-epiloog achterna gekregen, als v.E. over deze chauffeur uitgoot, toen hij zich reinigde van de ondichterlijke assistentie van de dichterlijke vaderlandse mest, mist en regen.

Van Frits kreeg ik opdracht een geschikt terrein te vinden voor het droppen van wapens, welke wij zo hard nodig hadden en nog zouden hebben. Verschillende tochtjes in de nabije omgeving werden ondernomen en met succes. Een zeer geschikt terrein werd gevonden, op kaart gebracht en doorgezonden naar Eindhoven.
Hierop kwam Frits naar Heeze en gezamenlijk namen we de ligging etc. onder de loupe. Volgens ons leek het terrein geschikt te zijn.
Geruime tijd hoorden wij niets meer van het terrein, dat "Willem III gedoopt was.
Op zekere dag kreeg ik opdracht van Frits thuis te blijven omdat er bezoek kwam, om de geschiktheid van het terrein nader te onderzoeken. Het bezoek kwam, Frits en Sjef.
Verder kenden wij hun niet. Evenwel hadden de Heren verzuimd hun naamplaatje van de fietsen te halen en hun ware naam en volledig adres werd door mijn vrouw overgenomen.
Na bezichtiging van terrein "Willem III", een bespreking, en daarbij werd beslist, geen gebruik te maken van dit veld, aangezien het te dicht onder de rook van Eindhoven gelegen was. Teleurstelling!
Om evenwel met onze gedachte bij de mogelijkheid tot dropping te blijven, zullen we de gang van zaken even vooruit lopen.
Op 6 September 1944 werd het afwerpterrein plotseling goedgekeurd.

P.A.N.
sin x.

Eindhoven, 6.9.

B. de G.,
Afwerpterrein Heeze is goedgekeurd. Coördinaten zijn 3033 54.3. Radio België half negen slagzin:
Stel Uw werk niet uit tot morgen.
Seinen de letter W.

Luister al vanavond. Spullen niet te ver wegbergen. Er kunnen 12 containers komen, elk met 5 kisten. Zorg onmiddellijk voor lampen en eventueel voor paard en wagen. Vlug alles in orde maken.

Frits

P.S. Als afgeworpen is, dan direct koerier naar W 26.

Zoals uit latere stukken blijkt, was het bedoelde terrein evenwel in beslaggenomen door een S.S. Radiozender met bewaking en dit werd door mij direct doorgegeven aan den Districtscommandant, waarna van dropping niets is gekomen.

Uitgevoerde opdracht; maar goed dynamiet en een misschien te goede wekker brahhten het tot een afscheidshanddruk.

Zoals reeds vermeld in mijn rapport, kreeg ik op zekere dag, aan het eind van een vergadering de opdracht een hoogspanningsmast tussen Eindhoven en Zuid-Limburg op te blazen.
Een zeer prettige opdracht, hoewel we elkaar nog al eens hebben aangekeken. Onze eerste taak was, een geschikte paal te vinden die bovendien afgelegen moest staan.
Ieder kent de bedoelde palen.
Een geheel ijzeren geraamte van ca. 35 Meter hoog.
Nadat we de omgeving hadden verkend en meerdere palen achtereenvolgens op de meest geschikte plaats vonden staan, vonden we er toch telkens weer een, die nog meer afgelegen stond.
Zo belandden we uiteindelijk in Huchten.
Beter gezegd misschien, toch aan een heel eenzame paal, ergens tussen Maarheeze en Someren, waar geen sterveling in de omtrek woonde.
Hiervan verslag uitgebracht en op een Zaterdag moesten we in Eindhoven dynamiet, ontstekers, batterijen en een wekker afhalen.
Deze wekker had slechts één wijzer, de grote. Bovendien was er een metalen punt op de wijzerplaat bevestigd, geisoleerd van het overige gedeelte van het uurwerk.
Zodra de ontstekers en alle draden verbonden waren met de batterijen, welke serie-geschakeld moesten worden, en ook met de wekker, dan was het contact volledig. Als de grote wijzer de bedoelde punt raakte, zou het dynamiet moeten springen.
Zondagnacht, precies om twaalf uur moest het geval de lucht in.
Zondagmorgen was het eerste werk dat J.D. en ik te doen hadden, het kneden van het dynamiet, tot je neerviel van de hoofdpijn.
Eindelijk 's-avonds met drieën op stap, want ook T.v.E. ging met ons mee. Bij de uitgezochte paal aangekomen, eerst goed de omgeving verkend; daarna met een grote Engelse sleutel alle bereikbare bouten en moeren losgedraaid, vervolgens het dynamiet aan de stijlen bevestigd en de ontstekers aangebracht. Daarna één draad van iedere ontsteker aan de serie-geschakelde batterijen bevestigd en de batterijen doorverbonden aan de wekker. Ons restte nu nog de andere draad van de ontstekers

aan de geïsoleerde punt te bevestigen en als alles dan goed was, zou er niets gebeuren totdat de wijzer de punt raakte. Het was 23.10 uur en we begonnen de wekker op te draaien en de grote wijzer op een kwartier over het hele uur te zetten, zodat het drie kwartier zou duren voor hij de lucht in ging. Voor ons voldoende tijd om thuis te komen, tenminste als we flink doorfietsten. Vervolgens gingen we op de buik liggen en keken elkaar eens aan. We zullen wel een beetje wit om de neus geweest zijn. We gaven elkaar een stevige poot en maakten de laatste draden vast.
Inderdaad, er gebeurde niets.
Vervolgens huis toe. De volgende dag hoorden we, dat er 7 lichtmasten om waren bij Huchten. We mochten dus wel aannemen, dat onze mast was gegaan en dat de rest erbij gefantaseerd was, hetgeen inderdaad zo bleek te zijn.
Ik nam de vrijheid het politie-rapport, dank zij de medewerking van F.V. te Leende even te lenen, teneinde er een afschrift van te maken en het daarna weer ongemerkt op zijn plaats terug te leggen; het ontbreekt danook niet, zie blz. 238.

Schriftelijke opdracht ging de uitvoering vooraf.

P.A.N.
sin x. 5-6'44.

P.A. Commandant 3.

Mijn hartelijke dank voor de parabellum patronen, hoewel ik nog niet weet of het de vereiste maat is.
Het is wel mogelijk, dat ik nog een kleine situatieschets krijg van de Geldropse weg en de Somerseweg, hoeveel dynamiet nodig is om de diverse onderdelen op te blazen en of er ook ontstekers bij nodig zijn.
Verder is er waarschijnlijk Maandag a.s. een demonstratie in het gebruik van trothyl, waarbij ik verschillende P.A. Commandanten aanwezig zou willen hebben.
Daarom verwacht ik U zonder tegenbericht a.s. Maandag om 3 uur in de Fasantlaan waar we al eens eerder geweest zijn.
Bovendien is het hoogstwaarschijnlijk dat U de opdracht voor het laten springen van de hoogspanningsmast van de leiding van Limburg naar Eindhoven krijgt, wilt U zo goed zijn de hoogte van de masten uit te vinden en de doorsnede van de steunen en deze gegevens Maandag meebrengen ter bijeenkomst.
Kunt U mij verder nog mededelen wat voor soort mitr. er in Bergeijk aanwezig is, welk kaliber en of er voldoende patronen aanwezig zijn.
Ook de hoogspanningsleiding van Eindhoven naar Helmond zou tegelijkertijd verbroken moeten worden. Aangezien ik nog geen tijd gehad heb in Geldrop contact te leggen, wilde ik vragen of U ook voor een van deze masten zoudt kunnen zorgen, en of het mogelijk is, dat U zich in verbinding stelt met Rayon 2. U kunt U dan vervoegen bij S. marechaussee, met het wachtwoord "Ik kom voor de Geraniums".
Deze persoon woont, wanneer ik me niet vergis te Geldrop.
Bespreekt U dan met hem de bedoeling van de P.A.N. en alles

wat er over te weten valt.
Ook het oprichten van een kern van partisanen. Met vaderlandse groet,

Frits

P.S. De vijftig long-rifle patroontjes die U nog had (6 mm.) kan Frans in R. 4 gebruiken. Tracht Frans ook mee te krijgen voor de demonstratie op Maandag, en brengt U in ieder geval 4 van de blokjes trothyl mee die Frans in zijn bezit heeft.

Later kreeg mijn groep van de Distr. Cdt. het verzoek onze aandacht te willen besteden aan de spoorlijn Oostelijk van Eindhoven en na dit aan de manschappen voorgelegd te hebben werd besloten dat wij de taak op onze smalle schouders zouden nemen. De nodige verkenningen werden verricht maar op het kritieke moment werd ik ziek en moest de uitvoering aan mijn onder-cdt. J.D. en T.v.E. overlaten.

Al regende het geen wapenen, op het dropping-terrein zaten ze er toch maar mee:

In haast.

Ben weer aan het verhuizen.
Bijgaand wat enveloppen. Overalls aanwezig. Zal ze vanavond meegeven.
Hoe laat kan morgenavond een mannetje bij kazemat No. 1 zijn met de boordwapens? (weg Heeze - Mierlo, vlak bij kruispunt weg Lierop - Geldrop.)
Uw mannen zullen het wel weten te vinden. De wapens worden daar dan opgehaald en in orde gemaakt.
Tevens heeft brenger dezes 4 staafbatterijen, hoop dat ze kunnen dienen.
Vraagt U tevens koerier aan bij de nieuwe comm. Leende, 'k heb gisterenavond tevergeefs gewacht en zit dus zonder verbinding met die groep.
Heb commando aan een der ouden van groep V. overgegeven en het zal nu wel beter kloppen. Excuseer schrift, accomodatie laat hier wat te wensen over, maar we gaan nu naar een beter adres.
Verder kunt U mij waarschijnlijk nog wel helpen aan slagpijpjes en koord. Geeft U dit s.v.p. even mede.
Nog niets vernomen over "Willem"? Was er vannacht iets gaande?
Instructie blijft gehandhaafd.
Verder verdient spoorlijn Oostelijk van Eindhoven, dus die van Venlo onze aandacht (speciaal opgedragen). Kunt U daarvoor zorgen?
U zou mij een plezier doen steeds dezelfde ordonnans te zenden. (Kan deze man bewapend worden?)
Verdere instructies hoort U vanavond nog.
Wachtwoord "Sarina" voor alle posten, dus ook groep Leende.
Ordonnans zich melden Kievitstraat 8. Dan hoort hij waar hij zich kan vervoegen. Ook hier liefst steeds dezelfde man.

Vaderlandse Groet.
D.O. Cdt. St. P.A.N.

De Rayon-zoon uit Heeze zou de Districts-vader wel dragen.
Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is. In het vermaarde Heezese Kraaienbos was de melodie niet bijster ingewikkeld, zodat de leerzame toehoorders wat enthousiast met een en ander en met zichzelf leerden omspringen.
Het ging in Heeze vanzelf.
Geen leden? Dan zonder!
En de Commandant waagde zijn lange body om over een politierapport te kunnen gnuiven.
Geen Commandant? Dan zonder!

Onze Rayon Commandant, B.d.G. was reeds enige dagen ziek, zwaar dysenterie en lag zich groen en geel te ergeren in bed. In deze periode dreef de groep op de onder-cdtn. T.v.E. en op mij. Wij kwamen iedere dag rapport uitbrengen. Juist in deze dagen kreeg de R.C. bericht, dat er diverse spoorlijnen moesten worden opgeblazen, helaas weet ik de juiste datum niet meer.
Op Zondagmorgen moesten twee man op Wal 1 te Eindhoven komen om het gebruik te leren kennen van het beschikbare springmateriaal. T.v.E. en A.S. gingen naar Wal 1 op het fietsje, kregen onderricht en keerden met het benodigde materiaal en een mondeling ontvangen opdracht terug.
Diezelfde dag, omstreeks 22 uur moest de lijn Eindhoven - Venlo op twee plaatsen worden opgeblazen. Onze R.C. die tot dusverre aan alle acties daadwerkelijk had deelgenomen, wilde ook dit keer persé mee en ik voelde mij gedwongen de dokter in Heeze hiervan in kennis te stellen, dat hij niet alleen het bed wilde verlaten, doch zelfs naar buiten wilde gaan.
Na veel vieren en vijven slaagde de dokter erin, hem hiervan af te houden. Toen er met B.d.G. weer verstandig te praten was, werd besloten dat er twee groepen op uit zouden trekken van ieder drie man sterk.
Eén groep onder commando van T.v.E. en één groep onder mijn commando.
De groep onder T.v.E. zou de lijn Nuenen - Helmond voor haar rekening nemen, terwijl ik het gedeelte Helmond - Deurne onder handen zou nemen. Na alle mogelijke goede raadgevingen konden we vertrekken.
De manschappen verzamelden zich omstreeks 18- uur aan het ven "Het Platvoetje". De groepen werden aldaar als volgt samengesteld:
Groepscommandant T.v.E. met H.S. en W.K.
Groepscommandant J.D. met A.S. en J.v.M.
Ik hoop niemand vergeten te hebben en de namen niet te hebben verwisseld.
Beide groepen gingen per fiets op weg om hun taak uit te voeren en zoals later bleek beide met volledig succes.
Op een van beide plaatsen ging een Duitse Rode-Kruistrein de lucht in.
Toen ik met mijn groep de opdracht had uitgevoerd, keerden wij via Lierop naar Heeze terug. In Lierop aangekomen was het reeds ca. vijf en veertig minuten na spertijd en aldaar ontmoetten wij drie man van de politie.

Onmiddellijk gaf ik mijn groepje bevel hun schietijzers, wel is waar in de zak te houden, doch schietgereed. Dekken was niet meer mogelijk, omdat zij ons op hetzelfde moment hadden ontdekt als wij hun.
Gelukkig voor beide groepen konden wij ongehinderd passeren en omstreeks 02.15 uur meldde ik mij bij de Rayons-Cdt. B.d.G. af, die hierna ook gerust kon zijn.
De Groeps-Cdt. T.v.E. was omstreeks 02.- uur in Heeze terug-gekeerd en had geen bijzonderheden te melden.
Beide tochten waren succesvol verlopen.
In Heeze dreigde toch nog even een kink in de kabel te komen. J.v.M. die naar huis terugging, nadat we ons hadden afgemeld, kwam tot de ontdekking dat er dien nacht een groot aantal Duitse wagens voor de deur van zijn huis waren neergezet, waaronder bovendien een wagem met zendinstallatie. Overal stonden Duitse posten, doch zonder kleerscheuren kwam J.v.M. via achterweggetjes en tuintjes van buren en over heggen veilig thuis.
Deze Duitsers hadden ook de Mierlose heide bezet, waardoor de dropping op het terrein "Willem III" later niet kon doorgaan.

de Groeps-commandant
J.D.

Ze namen het niet zo nauw.

Woensdagnacht, volgend op voorgaand gebeuren.
Omdat wij opdracht hadden gekregen van Districts-Cdt. Dankelman om de Vliegende Brigade gereed te houden, kwam het ons gewenst voor de wapens van de fabriek van V., waar wij ze niet, dan met veel moeite aan konden, over te brengen naar een plaats waar ze gemakkelijk te bereiken waren. Dat de Duitsers nog steeds tegenover het huis van J.v.M. gelegerd waren was geen bezwaar en J.v.M. stelde zijn tuin, waar hij een goed plaatsje gemaakt had, ter beschikking.
Onder leiding van onze R.C. die weer hersteld was, werden al onze wapens, munitie, springstof, handgranaten enz. door de hele groep overgebracht, ondanks het feit, dat de Duitsers nog steeds op de zogenaamde "Soerentip" pal tegenover ons doel, gelegerd waren. Deze tocht verliep dank zij onze voorzorgsmaatregelen tamelijk vlot, hoewel ze meerdere uren duurde (en dat voor een afstand van slechts 400 tot 600 Meter) Maar voorzichtigheid is de Moeder van het ondergrondse werk. Ongelukken waren dus niet gemaakt, die kwamen bijna de volgende dag. Enkele Duitse soldaten waren op patrouille geweest en hadden ongeveer dezelfde weg bewandeld als wij de nacht tevoren, n.l. door weilanden, tuintjes, over heggen enz. en kwamen eveneens toevallig uit in de tuin van J.v.M.
Wij waren allen reeds gealarmeerd en zeer ongerust en J.v.M. niet het minst, vooral toen hij zag dat een der "Heren" onwelkome bezoekers bovenop ons materiaal stond. Gelukkig duurde het bezoek slechts kort en niet lang daarna kregen we van een zeer opgeruimde J.v.M. de boodschap dat we gerust konden zijn.

De groeps. Cdt.
J.D.

Het zou ook jammer zijn de doodstraf te behalen, anders dan summa cum laude, met overschot van gelijk.

Zoals uit het voorgaande bleek waren wij ingedeeld in het district Geldrop en onder commando van Danckelman, waarmee wij uiteraard een betere en snellere verbinding hadden dan met Frits in Eindhoven. Zoals reeds aangehaald hadden wij contact in Someren gekregen en tengevolge van enige moeilijkheden werd het commando van deze groep en van die uit de Gemeente Sterksel aan mij opgedragen.

De reporter was echter van mening:
X.. was evenwel niet voorzichtig genoeg, m.i. met het kiezen zijner medewerkers. De groep welke hij had deed niets. In S. waar hij eveneens een groepje bleek te hebben, zat een lid van de N.S.B. in de ondergrondse enz. enz.
De gewraakte afdeling had zich buiten zijn medeweten evenwel afdoende geweerd.

Na hiervan melding gemaakt te hebben was dit euvel snel opgelost, zoals blijkt uit het commando van de Distr.Cdt. d.d. 7 Sept. 1944:

Dagdieverij en nachtwake:

S.K. P.A.N. 7.9.'44.

Verzoeke voorlopig bevel over Sterksel over te nemen, totdat nieuwe instructies volgen. S. en W. eventueel voorlopig vastzetten en nauwkeurig bewaken. (Volgt gegeven bevelen niet op).
Verdere instructies:
Aftocht zoveel mogelijk vertragen, spijkerplanken, grote kopspijkers (asphaltspijkers). Indien overdag niet mogelijk dan manschappen laten slapen en 's nachts opereren.
Het belangrijkste punt is nog steeds wapens.
Spoorlijn naar Maastricht weer hersteld, lopen althans weer treinen. Op open en onbewoonde plek situatie opnemen.
Wordt echter patrouille gelopen door Duitsers.

Voor het H.K.
R.C. D.O. Pan.

Dat er heel wat opdrachten doorkwamen blijkt wel uit enige, welke door mij werden bewaard en waarvan de inhoud thans volgt:
Herkansing.

P.A.N.
sin x

P.A. Cdt. R. 3 Eindhoven, 1-8-'44.

De in Uw bezit zijnde Engelse machinegeweren moet U houden, daar U hiermede uiteraard veel meer kunt doen dan met revolvers, welke laatste voor de K.P's nog onmisbaar zijn.

Wat overplaatsing betreft moet U ten alle tijden in Uw Rayon blijven. Tussen nu en 1 Oct. is er al van alles gebeurd. Mocht de overplaatsing eerder plaats hebben, dan moet U eerst trachten langs semi-officiële weg dit ongedaan te krijgen. Daarna proberen met een dokters-attest en in laatste instantie onderduiken, waarvoor ik dan het nodige zal doen.
Een der komende dagen zal ik een adres doorgeven waar men mij altijd zal kunnen bereiken. Uw verzoek om volledige instructies kan ik helaas nog niet inwilligen, daar wij met deze instructies niet voorzichtig genoeg kunnen zijn.
Wel wil ik U mededelen dat het raadzaam is te bestuderen hoe U met Uw groep de hoofdweg van Eindhoven naar Valkenswaard het best kunt bereiken en daar weerstand bieden, tussen Aalst en Valkenswaard. Het eventueel neerleggen van Duitsers valt onder punt 4 van mijn ander geschrift.
Nieuwe contactpunten voor de P.A.N. worden automatisch beschikbaar bij het adres dat ik een dezer dagen zal doorgeven.
Wat de zaak R. 4 betreft verzoek ik U ten spoedigste in orde te brengen en het bevel over R. 4 in eigen hand te houden.
Bestaat de mogelijkheid dat hierbij ook Maarheeze en Budel betrokken wordt?
De zaak der lampen zal zeer binnenkort de nodige vruchten afwerpen. De eerste keer hebben we een hopeloos vergeefse nacht doorgebracht maar de tweede keer ging alles oké.
Houdt er rekening mee dat zich te Leende waarschijnlijk een zeer gevaarlijke provocateur bevindt daar anders verschillende zaken voor mij onverklaarbaar zijn.

Vaderl. groeten

Frits.

P.A.N.

Cdt. B. de G.

In Eindhoven wordt actief opgetreden ter verkrijging van wapens. Men gaat als volgt te werk: Uniform met band waarover heen jas. Gedurende de operatie: jas uit, daarna weer aan. Alle groepen kunnen dit thans doen,.
Voorzichtigheid alsnog geboden.
Morgenochtend parabellummunitie. Laat dit vanuit Geldrop halen en U afleveren.
Ik onderteken verdere orders met R.C. D.O.

namens P.A.N.

Danckelman.

P.S. En mocht U goede buit hebben, denk dan ook aan mij.
Beschik thans in Geldrop nog niet over bewapende manschappen, zelfs niet over manschappen. Komt ook wel in orde.
Sterkte en succes.

Voor het H.K.
Stafkwartier D.C.
P.A.N.

12.9.'44.

De Rayon Commandanten zijn verplicht te zorgen dat:
1e. de inbeslaggenomen wapens zo goed mogelijk op een en dezelfde plaats in zijn Rayon opgeslagen worden, er een wacht bijgezet wordt en een inventaris van die wapens wordt aangelegd, die minstens een keer per dag op de staf overgelegd wordt.
2e. Hij draagt zijn Groeps-Commandanten op, dat zij verantwoordelijk zijn voor handelingen door hen verricht, zonder opdracht van de R.C.
3e. Hij draagt zorg dat de groepen behoorlijke aflossing ondervinden.

Voor het Hoofdkwartier
de D.C.
Cdt. Stafkwartier D.O.

Stafkwartier D.O.
P.A.N.

Aan Cdt. R. 3 12.9.'44.

Geachte Commandant,

Hierbij enige instructies, waarop ik Uw commentaar gaarne inwacht. Het is de bedoeling dat een en ander zo militair mogelijk wordt ingericht.
Revel. Tracht zoveel mogelijk wapens te bemachtigen.
Rust-stoottroepen uit met beste wapens en laat door omkoping, trucs en valletjes niet anders doen dan wapens der Duitsers buit te maken.
Geeft U ditzelfde door aan R. Someren, welke ook onder U ressorteert. Vult U tevens de staten voor Someren in,zodat een en ander er netjes uitziet.
Verder nog geen nadere instructies.
Vriendelijke groeten.

Cdt. Stafkwartier D.O.

De tuchtigings-circulaire werd ogenblikkelijk gevolgd door de tuchtmaatregelen:

Letterlijk overgenomen uit een schrijven wat mij heden door het H.K. werd toegezonden, hetgeen ik U ter kennisname doe toekomen.
Gaarne verwacht ik omgaande opgave van het juiste aantal wapenen, manschappen en reeds in Uw bezit zijnde overalls en banden.
Benevens opgave der te bezetten objecten.
Gelieve tevens de lijsten welke U werden ingezonden, met of zonder naam, doch in ieder geval met nummer in te zenden.

Voor het H.K.
De D.O. Cdt. Staf.
P.A.N.

Organisatie werkte wel secuur, maar zonder dictatuur.
De Districts-commandant eerbiedigde bezwaren en liet, de toepassing in gemoede aan bezadigdheid en toewijding van de Rayon-Commandant over.

Cdt. Staf D.O.
P.A.N.

Aan Cdt. R. 3 16.9.'44,

Geachte Commandant,

Ben weer eens aan het verkasten geweest. De grond werd mij daar te heet. Er zijn altijd mensen die te nieuwsgierig zijn. Nu zit ik voor enige dagen in het binnenland en zal er van Uw koeriers wat meer gevraagd moeten worden. Ik reken op Uw medewerking de mensen tijdig terug te zenden, opdat zij tijdig de Staf kunnen bereiken.
Het geval Someren heeft mijn volle aandacht en waarschijnlijk zal dat wel in orde komen. Er zit in Someren nl. nog een oude K.P. welke niet graag met V. samenwerkt. Gezien echter de toestand, zal het toch moeten en ik hoop vandaag alle bezwaren uit den weg te kunnen ruimen.
Ook Gemert moet opgelost worden en ben ik daarmede bezig. Een nieuwe R.C. voor Sterksel is aanwezig en vermoedelijk ook in Someren. Als dit nu eenmaal in kannen en kruiken is, wilde ik en Heeze en Someren onder Uw controle zetten. Wacht U mijn verder bericht af. Veel nieuws is er overigens niet. Als men Willem III toch nog wil proberen, zal ik U tijdig bericht zenden en kunnen er mensen uit Sterksel en Leende een handje bij helpen. Cigaretten heb ik al enige malen op het H.K. aangevraagd op hoop van zegen. Cognac ben ik niet rijk en heb er zelf ook wel trek in.
Als alles geregeld is wilde ik alle Rayon Cdten eens bij elkaar hebben om e.e.a. te bespreken. Ook hierover hoort U nog nader. Uw ingevulde lijsten heb ik ontvangen. Dacht oorspronkelijk dat Uw groepen uit 25 man bestonden; ik tel er echter 20, is dat juist?
Daar het district aan deze kant van Eindhoven enigszins is veranderd, plaatsen afgegaan en bijgekomen, zijn ook de Rayonletters iets gewijzigd en wel als volgt: R.0 - Sterksel, R.1 - Maarheeze, R.2 - Budel, R. 3 - Heeze, R. 4 - Leende en Leenderstrijp, R. 5 - Lierop, R. 6 - Someren, R. 7 - Asten, R. 8 - Mierlo, R. 9 - Soerendonk, R. 10 - Geldrop. Wilt U hiervan s.v.p. goede nota nemen? Leider of R.C., dus de Commanderend Commandant is een en dezelfde persoon. U is in deze Pl. L. of zoals wij dat uitdrukken R.C.
Verder kunt U de acties zelf leiden, als U maar zorgt voor een goede plaatsvervanger, die eventueel Uw taak bij afwezigheid kan overnemen. Ik kan mij Uw gedachtegang heel goed voorstellen, maar vergeet niet dat er ook leiding moet zijn welke zich dikwijls offers zal moeten getroosten en juist

datgene zal moeten nalaten, wat hij het liefst doet.Al met al, als U steeds spoedig te bereiken bent, heb ik er geen bezwaar tegen dat U het veld ingaat, mits U zorgt voor een goede onder-cdt.Kleding is steeds "Blauwe overall.Wij zitten er zeer slecht in. Kunt U er kraken, dan zijn ze zeer welkom.Over klooster St. Paulus ben ik thans volledig ingelicht. Dank voor Uw tip.Over de zaak W. heb ik U, meen ik, al ingelicht en kent U de nieuwe R.C. die ik daar heb aangesteld. Ik geloof wel,dat daarmede de kwestie zal zijn opgelost en dat het evenals bij Uw personeel, iemand is waarop men kan bouwen. Is Henk nog steeds ziek? Hij heeft boterbonnen meegenomen, welke gisteren afliepen. Wilt U zo goed zijn even hiernaar te informeren? In geval van nood kunt U steeds over mensen van een andere groep beschikken, mits deze tijdig bij mij zijn aangevraagd. Zo kan het ook voorkomen, dat een andere groep Uw hulp inroept(met mijn toestemming). In beide gevallen rust de bevelvoering bij de R.C. ter plaatse.

Met Uw bezwaren aangaande het ongeuniformeerd optreden tegen D. troepen kan ik mij geheel verenigen. Vergeet echter niet dat volgens de letter wij F.T. zijn en ook in de ogen der D. onwettig. Wij behoren nu eenmaal tot de binnenlandse stille strijdkrachten en moeten wel eens dingen doen, die ons tegen de borst stuiten. U weet echter in liefde en oorlog is alles geoorloofd.

Over Uw houding ben ik zeer tevreden en heb voor mijn mensen een lans gebroken op het H.K. gezien het rondschrijven welke ik gisteren van het H.K. ontving en U ter kennisgeving doorgaf.

Mag ik U verder verzoeken, dagelijks een uitvoerig rapport der handelingen in te zenden?

Gezien de activiteit van hedenmorgen, geloof ik niet, dat de actie ver uit de buurt is en deze hele toestand zal wel gauw tot het verleden behoren.

Verder geen bijzonderheden. Mocht er nog iets bijkomen,zo zal ik dit separaat overhandigen.

Geachte commandant sterkte en verlies de moed niet, alles komt in orde.

Met Vaderlandse groet,
Uw Cdt. Staf D.O.
P.A.N.

Cdt. St. D.O.
P.A.N.

22.9.'44

Geachte Commandant,

Uw uitgebreid rapport gelezen.Wij moeten er inderdaad voor zorgen ons niet aan excessen tebuiten te gaan, geen kaalknippen door de P.A.N.; laten we tonen beschaafd te zijn

TO WHOM IT MAY CONCERN.

Mr. P. [redacted], Commandant of the PAN at HEEZE has rendered valuable assistance to this unit during the time it was located at HEEZE.

He and his men were most helpful in every way and he did all in his power to make our stay as comfortable as possible and to assist in solving any difficulties that arose.

Howard Capt
for Major.
O.C. R.E.M.E. Workshops.

FIELD
2 Oct 44.

Two prisoners have been brought in to this Divisional Cage by P[redacted] S[redacted] H[redacted]

Oc Rounties Capt
3 Div HQ

24 Sep 44.

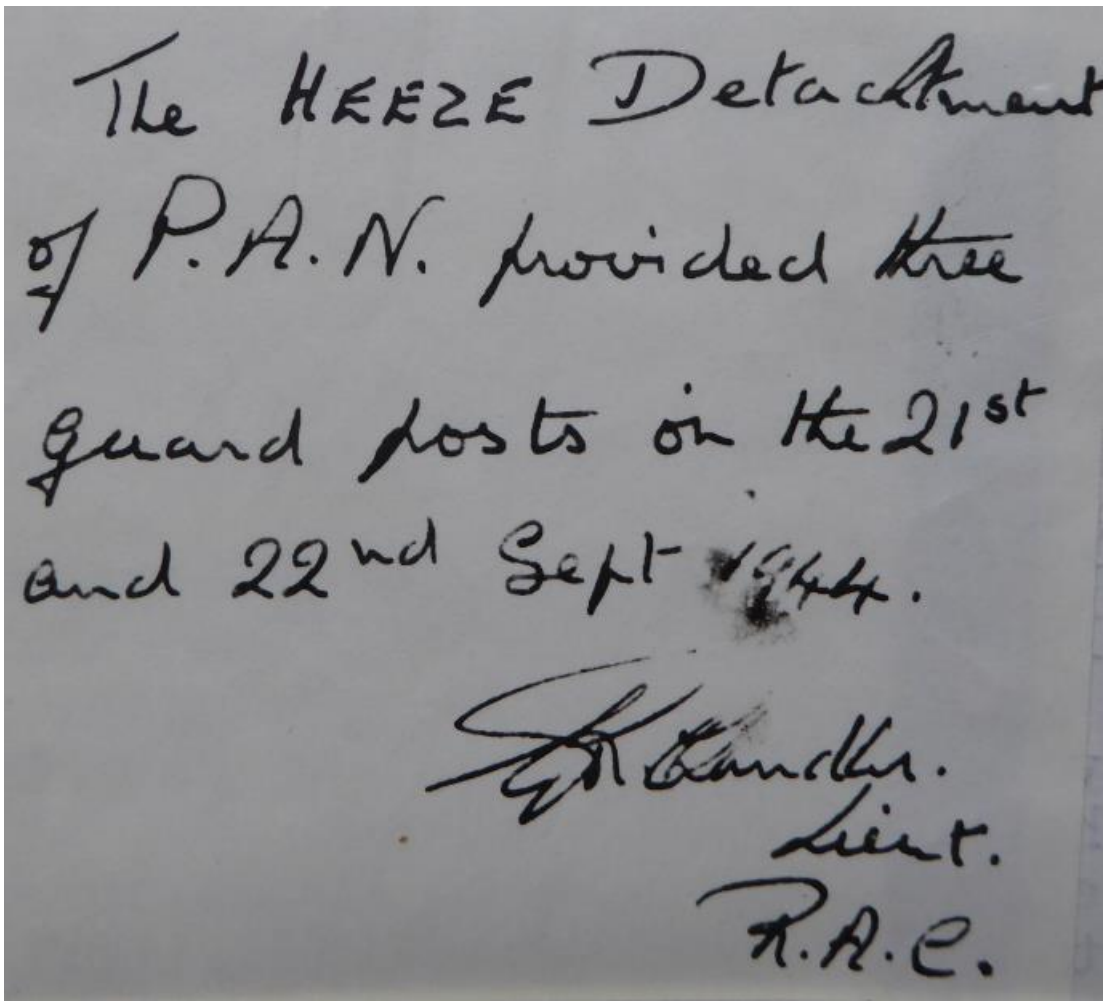
The HEEZE Detachment
of P.A.N. provided three
Guard posts on the 21st
and 22nd Sept 1944.

Lieut.
R.A.C.

Kwestie O.D. Hedenmorgen heb ik een bespreking hier. Via Eindhoven zal eveneens contact gezocht worden met E.
Nu het gevaar zowat geweken is, komen "De Heren".
De wagen wilde ik gaarne nog behouden, in verband met dete verrichten arrestaties.
U blijft in Uw rayon en doet wat U kunt om onze naam in dit District hoog te houden. Ik reken op U!!! Misschien dat ik zelf nog even aankom.
Ik zou gaarne een goede chauffeur hebben. Hij komt natuurlijk weer bij U terug. Over de verdere inhoud van Uw schrijven zal ik U nog uitvoeriger schrijven. Verzoekt U Comm. R. 1 om uitvoerig rapport over gisteren?
v. E. en Opper te Heeze zullen wij trachten te regelen.
Bye, bye en sterkte, hartelijke groeten,

Cdt. D.O.

P.S. ik zou gaarne de fiets terug hebben.
Koerier laat dat in de lappenmand hangen en ik heb hem hard nodig.

Om nog eens terug te grijpen naar Kerstmis 1943, moet ik er toch even op wijzen, dat er ook wel fouten in de organisatie schuilden.

Hopelijk wàl 200 bonkaarten zijn redelijk over Heeze, Someren en Sterksel verdeeld met een evenredig groter aandeel voor de onderduikers.
De gewapende P.A.N. had slechts de hand te leggen op alles wat haar aanstond en moest vaak de ook openbare hand leggen op personen, eigendommen en huisraad, ook als het haar niet aanstond. Indringers hebben de kans gebruikt, toen, evenals later.
Diverse mogelijkheden bood de uitvoerig vermelde, voor ieder bruikbare inventaris.
Antwoord geven de rapporten.
Toen heeft de P.A.N. dit overal en onmiddellijk onderdrukt.
Later, bestond de P.A.N. niet meer. Zij heeft voor zich, niet op Nederland gerekend en terecht. DE verzetsslachtoffers wel en terecht ER ontstonden ook toespraken, artikelen en gedenkstenen, waarbij de P.A.N. niet gevraagd werd.

Omstreeks Kerstmis 1943 kreeg ik de benodigde bonkaarten voor de door mij verzorgde onderduikers. Dit was een volkomen normaal verschijnsel; niet normaal was evenwel dat ik ongeveer 150 tot 200 kaarten teveel ontving. Goede raad was duur. We hadden nog slechts drie dagen voordat de eerste bonnen verliepen en de enige mogelijkheid was het teveel aan kaarten redelijk te verdelen over Someren, Sterksel en Heeze, waarbij dus iedere onderduiker meer kreeg dan waar hij recht op had. Och, het was goed besteed, zij moesten toch reeds zoveel ontberen
Enige tijd later; ca. een half jaar voor de bevrijding van Eindhoven en omstreken kregen wij nog een andere moeilijkheid op te lossen. Ik onderhield o.a. een goed en nauw contact met Kapelaan B. te Heeze en op dienst verzoek moesten wij een persoonsbewijs uitreiken, niet op officiële wijze, aan een inwoner van Heeze. Het P.B. werd betrokken van de Heer L.v.d. P. uit Eindhoven alsmede de inkt en het bekende glasplaatje.
De grote vraag was evenwel, hoe dit uit te reiken met de verplichte vingerafdruk in een kleine gemeente als Heeze,

waar iedereen iedereen kent. Geen bezwaar. Nadat J.D., H.S. en ik onszelf onkenbaar hadden gemaakt met hoeden, dassen e.d. begaven wij ons naar een smal bospaadje aan de Somerse weg, waar wij ons "slachtoffer" hadden uitgenodigd om het zo begeerde papier in ontvangst te nemen. Op het afgesproken tijdstip zagen wij een groepje jeugdige personene langzaam over de Somerse weg fietsen en stil houden aan de ingang van het paadje, liefst een man of vijftien.Goed dat wij onze voorzorgsmaatregelen getroffen hadden. Nadat wij hen hadden toegeroepen, dat slechts de persoon, die door ons was uitgenodigd, alleen mocht komen, volgde er een beraadslaging. Doch uiteindelijk kwam de "ongelukkige" zeer langzaam en bleek, het paadje opgelopen. Na hem verteld te hebben dat hij geen schrik hoefde te hebben, namen wij zijn vingerafdruk en reikten hem zijn P.B. tje en nadat hij stotterend enige woorden van dank had gestameld, vluchtte hij naar de veilige armen van zijn vrienden, die trouw hadden gewacht.
Vele waren de moeilijkheden:

Langemarck - Studium :Abteilung. Handgranate.

Wij hadden wel genoeg handgranaten, maar niet genoeg ervaring. Wie had gedacht dat de Duitsers als instructeurs zouden optreden, hoewel onwetend en onwillend?
In het café voelden zij zich thuis en naast hun zware uitrusting beviel het hun nog zo slecht niet, al was het Dolle Dinsdag geweest. Aan een goede herbergierster ontgaat niets en deze zag direct dat de heren aardig in de handgranaten zaten.
Juist over die dingen was het vaak te doen geweest.
In een goede herberg is veel geoorloofd, maar zij maakte toch bezwaar tegen die gevaarlijke voetzoekers.
"Macht nichts"!
"Nee, maar jullie wilt er toch ongelukken mee maken"!
"Macht sofort nichts"!
"Maar ik heb het er niet hard op, als hier mijn hele winkel de straat overvliegt".
"Bleiben Sie ruhig, kein Unfug bitte, es ist nichts los"!
Of het nu los of vast stond, maar de Duitser was niet zo goed of hij moest gratis college geven in handgranatenexpertise. Die leerlinge bleek niet van de snuggerste, zodat de les zo grondig werd, dat ze dezelfde avond werd herhaald, maar toen door Frau Professor.
Alhoewel ik getracht heb zoveel mogelijk de chronologische volgorde aan te houden, is mij dit niet altijd gelukt, doch ik hoop dat het rapport toch één geheel is. Inmiddels zijn wij aan Dolle Dinsdag toegekomen.
Dolle Dinsdag. Ongekende activiteit.Gelukkig luidden onze orders:"Eerst optreden als bevel van de top ontvangen is".

Aan sensatie geen gebrek; als 3 maal verhuizen met afbranden gelijk staat, dan 8 maal wel met ontploffen.

Toch werden we min of meer onvoorzichtig en het gevolg was, dat ik ca. 8-maal van kwartier moest veranderen. Tevens moesten we een plaats kiezen waar we straks onze gevangenen moesten brengen. Hiervoor werd de gedeeltelijk ondergrondse schuilkelder van de Fabriek E&E op de Nieuwendijk uitgekozen, welke achter de fabriek gebouwd was en voorzien was van zware ijzeren deuren.
Onze groep, welke ik had uitgebreid tot ca. 24 man,had ik in opdracht van de Districts-Cdt. in twee groepen gesplitst, waarvan een "de Vliegende Brigade".

e P.A.N. wist wat papier waard is, en waakte over anderen tegen
en roemloos einde.

De tijd dringt; dus waar het verzet nog niet georganiseerd is, moet dit op korte termijn nog geschieden. Maar al zouden er nog zoveel groepen zijn, als de geest van weerbaarheid uit de harten der Nederlanden is verdwenen, is dit plan het papier niet waard, waarophet is geschreven.
Als echter, waarvan ik diep overtuigd ben, nog iets van die strijdbare geest is overgebleven in deze generatie, als wij nog Watergeuzen zijn in het beslissende uur, dan kan dit plan mits behoorlijk georganiseerd, redelijke en zelfs verrassende resultaten opleveren.
Juist echter omdat de meningen over de vechtlust van het NEDERLANDSE VOLK en de kracht van hun vrijheidsliefde verschillend gezien worden, zullen ook de meningen omtrent de dienstbaarheid van het geval uiteenlopen.Dit echter is zeker, men kan het plan ook NIET uitvoeren en NIETS doen, als het er op aankomt.

P.A. Distsicts Comm.I.

De Vliegende Brigade was het beste uitgerust, hoewel de bewapening nog niet voldoende was. Toen wij evenwel opdracht kregen reeds op te treden, hoewel zoveel mogelijk bedekt, slaagden wij er toch in reeds enkele krijgsgevangenen te maken welke aan de bewaking van een daarvoor aangewezen groep werden toevertrouwd en opgesloten in de schuilkelder. Zelfs in deze actievolle periode drukte ons nog steeds de zorg om ons wapenarsenaal uit te breiden en na een overleg met de ondergedoken veldwachter v. E. reeds eerder in dit rapport vermeld, kregen we gegevens over de wapenen welke hij en de boswachter indertijd ergens anders hadden geborgen, nl. in de schuur van de kringleider der N.S.B. natuurlijk zonder diens medeweten, wonende aan de Boslaan,
Na alle mogelijke gegevens gekregen te hebben trokken J.D. en ik er 's nachts op uit in de stromende regen, doch vergeefs.Niets te vinden. De volgende nacht opnieuw. Geen succes. Geen succes? Noemt U het geen succes als je op so'n tochtje tot op je hemd toe nat regent en nog in een sloot loopt bovendien? De derde nacht slaagden we. Doch na dit succes kwam de schrik pas. We hoorden namelijk daags na

onze geslaagde tocht, dat de bossen daar in de omtrek nog door de Duitsers werden bewaakt omdat het vermoeden bestond, dat er meerdere wapens verborgen waren.
Zij hadden gelijk, doch wij de wapens., nl. 3 gloednieuwe doch slecht onderhouden karabijnen, nog wel Nederlandse, en voldoende munitie om een hele sectie te voorzien.Hierdoor voelden we ons sterker en toen de langverwachte opdracht kwam om ons (de Vliegende Brigade) op het Stafkwartier te Geldrop te melden, werd dit met vreugde begroet. Snel de uniformen weer te voorschijn gehaald. U kent ze ongetwijfeld, onze Blauwe overalls met de P.A.N.-band. Wel, de groep rukte uit en het restant van de groep, onder leiding van T.v.E. bleef achter om de inmiddels opgehaalde N.S.B.ers te bewaken. Een Duitser hadden wij na een hardnekkige achtervolging gevangen genomen, nadat hij het café van mijn schoonouders was binnengevlucht. Ook hij zat bij zijn soortgenoten in de schuilkelder.

Overigens had de reporter zijn ogen niet in de zak, nog zijn tong aan de wilgen gehangen. Hij kwam er rond voor uit, door de Duitsers gevangen genomen te zijn.

Toen ik met mijn groep, ca. 10 man, met "anderhalf geweer en een verroeste revolver" ons doel, "het Grote Bos" in Geldrop al aardig naderde, waarschuwde mijn verkenner, die ik vooruit gezonden had, dat hij Duitsers had gezien. Wij naderden langzaam en voorzichtig een heuveltje. Op eens zie ik onze verkenner zijn geweer aan zijn schouder brengen en gelukkig kon ik hem nog tijdig waarschuwen. Op mijn vraag antwoordt hij dat hij ca. 40 Duitsers zag. Hoe het mij ook speet , hier mocht ik mijn groep niet aan wagen en ik beval de verkenner zich bij mijn groep aan te sluiten. Hierna gaf ik bevel terug te keren in de hoop, dat wij nog niet ontdekt waren. Nauwelijks heeft de man zich bij ons gevoegd, of er wordt een salvo afgevuurd. Zeer tot ons geluk was het heuveltje tussen ons in en ik slaagde erin mijn troepje zonder verliezen ruim een kilometer terug te voeren. Nadat we de nacht in kleine groepjes, overal verspreid, hadden doorgebracht verzamelden we de volgende morgen onze strijdkrachten, om nogmaals een poging te doen het stafkwartier te bereiken. J.D. en ik besloten eerst een s op onderzoek uit te gaan, om niet de hele groep aan gevaar bloot te stellen. Wij trokken ons uniform uit en legden onze wapens af, hierna vertrokken we. Weldra zagen we Duitsers, op ca. 500 M. van het Stafkwartier, waar we moesten zien te komen. Zij waren druk aan het werk en het leek ons gewenst te weten te komen, wat er gebeurde, temeer daar er overal wachtposten uitstonden. Terugkeren zou argwaan wekken en aangezien we toch ongewapend waren en geen overall meer aan hadden, leek het ons het beste rustig verder te wandelen en onze ogen de kost te geven. Alles liep buitengewoon vlot en we waren de eerste

wachtpost reeds gepasseerd toen wij onverwachts naar rechts afsloegen. Dit was de heren niet naar de zin, want op deze wijze vermeden we de overige wachtposten en konden ons gemakkelijkverwijderen van hun werkobject. Wij hadden genoeg gezien en wisten dat er drie stukken Pantser Afweer Geschut ingegraven werden, doch het was ons niet vergegund, deze mededeling door te geven aan de D.C. Een luid gebrulachter ons, maakte ons erop opmerkzaam, dat niet alles naar wens verliep. Een tweetal Duitsers kwam met gericht geweer op ons af en zo goed waren we niet of we moesten terug en werden voorgeleid voor een onder-officier. We werden gefouilleerd en toen niets bezwarends was gevonden, moesten we in een droge greppel gaan zitten en mochten toekijken hoe het P.A.G. werd ingegraven.Dit speelde zich af omstreeks 07.30 uur. De onzekerheid over ons lot en dat van de groep was het ergste, hoewel we op onze vingers konden uitrekenen dat we verdacht werden van spionnage. Ook bestond de mogelijkheid, dat we verdacht werden dat we deel uitmaakten van een verzetsgroep, vooral na de schietpartij van hun zijde op ons, de vorige avond. Gelukkig werd aan deze onzekerheid een einde gemaakt, toen in de loop van de volgende uren meerdere burgers gevangen genomen werden, zodat het toen vrij zeker was voor ons, dat dit gedaan werd om te voorkomen dat de naderende Amerikanen van de richting Eindhoven gewaarschuwd werden en op de hoogte gebracht zouden worden van deze Geschutsopstelling.
Tot onze ontsteltenis werd ook een mijner ordonnansen binnen gebracht; natuurlijk onze onfortuinlijke onderduiker J.E. Gelukkig had hij nog kans gezien een schriftelijke boodschap van Danckelman, aan mij gericht, op te peuzelen.
En of dit nog niet genoeg was, werd ook mijn tweede ordonnans H.M. gevankelijk aangevoerd. Iedereen die tot dusverre was aangehouden was zorgvuldig gefouilleerd, doch bij H.M. werd dit nagelaten. H.M. was evenwel de eerste en enige die niet betast werd en dit heeft zeer waarschijnlijk zijn leven gered. Nadat hij zich tussen de andere burgers neergezet had, zag ik hoe hij zonder zich te haasten voorzichtig een pistool in de grond groef. Wat zal het voor hem een geweldige opluchting geweest zijn, dat zijn handelingen de aandacht niet hadden getrokken. Plotseling vernamen wij motorgeronk en aan het einde van het bospaadje verscheen een motorrijder, een Duitse Officier. Met veel geschreeuw gaf hij opdracht onmiddellijk het juist ingegraven geschut op te breken. Direct was de Duitse mierenhoop een en al actie en in minder dan geen tijd was alles gereed om te vertrekken. Een gedeelte van de troep was reeds vertrokken in de richting Helmond en toen het laatste stuk geschut aan een vrachtwagen was bevestigd werden wij in vrijheid gesteld en in een oogwenk waren de le Duitsers vertrokken, evenzeens richting Helmond.
J.D. en ik snelden terug naar onze troep en daar vernamen

wij dat een onzer mannen er op uit getrokken was om te zien waar we gebleven waren, toen we niet terug keerden. Immers, er waren ruim 7 uur verlopen tussen onze aanhouding en invrijheidstelling. De verkenner had zich goed van zijn taak gekweten en was de Duitsers tot op ca. 25 M. genaderd en had gezien hoe wij daar met andere burgers netjes onder bewaking van een wachtpost op de grond gezeten waren. J.G. was voor ons teruggekeerd naar de groep en had juist zijn verslag uitgebracht. Onmiddellijk hierna inspecteerde ik mijn groep, thans vermeerderd met de twee ordonnansen en we begaven ons naar "Het grote Bos", waar we ons op het Stafkwartier moesten melden.Hier aangekomen wachtte ons weer een onaangename verrassing.De Distr. Cdt. Danckelman had zich teruggetrokken in een boerderij vlak bij de spoorlijn en had een mannetje achtergelaten, die mij meldde, dat we ons bij Danckelman moesten vervoegen, maar dat oppassen de boodschap was, omdat er nog Duitsers in de buurt waren achtergebleven, gewapend met zware mitrailleurs.Hoewel we in uniform waren, slaagden we erin de aangewezen plaats zonder kleerscheuren te bereiken.

De avond was inmiddels gevallen en na een vrij rustige nacht kregen we de volgende morgen contact met een Amerikaans officier, die door ons volledig op de hoogte gebracht werd met de stand van zaken. Diverse diensten werden door de P.A.N. mensen verricht en de uren vlogen voorbij.

Wat speelde zich evenwel gelijktijdig in Heeze af?De Engelsen waren daar aangekomen en het hele dorp had gevlagd. Hoewel mijn mannen zeer terecht gewaarschuwd hadden bleven de vlaggen buiten hangen. Toen evenwel de Engelse voorposten, welke in Heeze waren geweest zich hadden teruggetrokken en zich weer hadden aangesloten bij hun onderdeel, waagden het enkele Duitse groepen welke nog in de omgeving waren, terug te keren in Heeze. Groot was de ontsteltenis. Alle vlaggen waren à la minute ingehaald, doch hier was het ergste nog niet mee.voorkomen.De Duitsers hadden de schuilkelder ontdekt en ook de bewakers, enige mannen in blauw uniform en met de P.A.N. band om de arm. Onmiddellijk trokken de Duitsers er op af, doch plichtsbetrachting hield de prachtkerels van de P.A.N. vooralsnog bij de schuilkelder, onder aanvoering van T.v.E., hoewel ze zeer slecht bewapend waren. Zij trokken zich terug achter de schuilkelder, totdat de Duitsers ook daar voorzichtig doorgedrongen waren. Toen de Duitsers er wat versterking bijgehaald hadden en aanstalten maakten het gebouw te omsingelen, was het spelletje spoedig afgelopen. Een overhaaste terugtocht op de bossen was het gevolg.

Nog hadden de Duitsers de levende have in de schuilkelder niet ontdekt, doch dit was onvermijdelijk en niet lang daarna trokken de N.S.B.ers met opgeheven hoofd huiswaarts. De Duitser die wij in het café van mijn schoonouders gevangen hadden genomen, meldde het voorgevallene onmiddellijk aan een der Duitse officieren en met versterking trokken zij naar het café.

De waakzaamheid van de bewoners was evenwel niet verslapt en toen zij het drietal zagen naderen, herkenden zij de gevangen genomen soldaat onmiddellijk en een algehele aftocht naar het varkenshok werd ondernomen, waarbij zelfs de twee honden werden meegenomen.

Een verhaal niet uit het Luikse:
Actie geeft reactie en naar evenredigheid. Ook de reacties waren niet van activiteit ontbloot, zodat de P.A.N. zichzelf wel eens een zout nagerecht opdiende om geen zout op de staart te krijgen. Ze moesten het er maar voor over hebben en de commandant zou een half jaar in een varkenshok achter in een wigvormig uitlopende tuin resideren. Echter niet van comfort ontbloot, want het opende naar de achterkant met een halfpersoons hangluik; kwestie van licht en lucht!
Het was overigens minder op menselijke bezetting berekend, hoewel nu door twee man te bewonen, hoewel van de P.A.N.
Er kwamen Duitsers.
Toen het café geen resultaat opleverde joegen de razende Duitsers achter moeder en dochter aan, die dus op het varkensasyl afstoven, ieder toch nog met een hond onder de arm.
Ook het luik door, ofschoon de kasteleinse vooraf wederzijdse afmetingen niet had vergeleken, maar het gebouw hield het toch zowat, zowel als de passante.
Deze aftocht bracht de hele straat op de been, daar de Duitsers nu de andere huizen overrompelden, waarvan de bewoners zich daarachter verenigden.
Nogmaals door de vijand verdreven, was het eindpunt de enige uitweg, zodat het luik nogmaals werd ingeschakeld, waardoor half Heeze zich tegelijk trachtte naar binnen te werken, om onder te duiken in de stevige bierkelder. Alles zonder ruggespraak met Jeroen Bosch en Pieter Breughel.
Als het Laatste Oordeel aanbreekt, zullen de Heezenaren na deze generale repetitie niet gauw met de handen in het haar zitten.

Een voor een door het valluikje, hoewel dat enigszins bezwaarlijk ging, daarna het luik zorvuldig gesloten.
De Duitsers moesten onverrichter zake terugkeren.
P.A.N.-mannen hadden evenwel niet stil gezeten en zeer terecht hadden zij aangenómen dat de bevolking in gevaar was, nu de in vrijheid rondlopende N.S.B.ers contact konden zoeken met de Duitsers.
P.v.d.V. bood zich vrijwillig aan om te trachten de Engelse tanks, welke in de nabijheid moesten zijn, te waarschuwen en de stand van zaken te rapporteren. Zo gezegd, zo gedaan en hij slaagde er inderdaad in, de tanks te bereiken en zijn rapport had succes. De tanks kwamen en de Duitsers moesten overhaast terugtrekken met achterlating van enkele doden, gewonden en krijgsgevangenen.
Heeze wederom bevrijd!
De hele geschiedenis speelde zich af, terwijl ik met de Vliegende Brigade in Geldrop was, doch inmiddels hadden wij van een ordonnans vernomen hoe de Duitsers teruggekeerd waren in Heeze en dat onze gevangenen weer bevrijd waren. Onmiddellijk vroeg en verkreeg ik toestemming van Danckelman om prijs te gaan schieten in Heeze. Een door mijn groep buitgemaakte wagen werd

bemand met de hele groep en we trokken naar Heeze, doch kwamen te laat, de Duitsers waren inmiddels reeds verdwenen; Heeze ontzet.
Het dorp was er niet geheel onbeschadigd af gekomen: een boerderij afgebrand, een projectiel een winkel binnen gevlogen en later vernam ik dat het valluik van het varkenshok nog een tweede maal zijn dienst had gedaan. De omwonenden vonden de bierkelder van het cafe veiliger dan de huizen en gezamelijk vonden zij de weg via het luik naar genoemde stevige bierkelder en als het waar is wat er gefluisterd wordt, dan was daar het geween der vrouwen en kinderen te beluisteren.

Bevrijding betekende veranderingen. De Engelse en Amerikaanse troepen werden belegerd door burgers; het gebedel was begonnen en nog niet beëindigd.Hier moest paal en perk aan worden gesteld en op verzoek van de waarnemend burgemeester (de officiële, Jhr. Mr. Serraris, was reeds sedert maanden gevangen genomen en is tot op heden nog niet teruggekeerd) en na overleg met de Commanderend Officier van de Engelsen werd een gedeelte van mijn groep belast met C.C.D. diensten. De inbeslaggenomen goederen werden gedeponeerd bij de Marechaussee.
Deze marechaussees welke hun wapens omstreeks Dolle Dinsdag of enkele dagen daarna bij ons hadden ingeleverd, hadden die weer van ons terugontvangen en wat betreft de genaamde C.C.D. diensten was de samenwerking goed.
Een ander gedeelte van mijn groep werd belast met het bijeen zoeken van projectielen e.d.

Het kanaal was er goed mee.

"Suggest that the best method of disposing of "these German shells is to throw them into the canal".

w.g. J.Marshall
24 Sept.'44.

Zij hadden nog een en ander bemachtigd blijkend Engelse ontvangst bewijzen; zelfs rollend materiaal:

De bossen werden gezuiverd tussen Heeze en Leende en zelfs werden zuiveringstochten met Engelsen ondernomen naar de Landweg de Pan, onder de gemeente Sterksel-Maarheeze.
Na deze zuiveringsacties vertelde Major Scott mij later, dat het resultaten had opgeleverd, want dat enige krijgsgevangenen waren gemaakt. Noch mijn groep, noch ikzelf droegen hiervan enige kennis. Later kreeg ik een brief van Major Scott, waarin hij verklaarde dat mijn groep 37 krijgsgevangenen aan hem had uitgeleverd. Als je zoiets leest twijfel je aan jezelf. Doch het staat op papier.
Vreemde situaties ontstonden. Immers door mij werden wapens aan Engelsen geleverd:

Received from Heeze Det. of P.A.N. 1 - 17
"pr. gun, held in change for British Army.

signed
J. Picton Davies Lt. (?)
R.E.M.E.

Dat ook buiten Nederland zulk geduldig papier bestond. De Majoor moet uit gegevens geput hebben.
Niet alleen wapens, doch ook benzine-blikken hadden onze aandacht en werden met zorg verzameld. Om de munitiekisten niet te vergeten:

"We duly received from the Heeze section (Rayon3)"of the P.A.N. two hundred and fifty two and thirty-six "round empty petrol-tins and two empty paraffin-tins.
Heeze, October 1. 1944

Cfn. -M. Taylor.

"Received from P.A.N.Heeze 10/10/44.
"ammunition boxes
" 5.5. - 75
" 25 - 80

G.E. Road Sgt.
II th Arm.Div.

" The v/m Salvage collected from P.A.N.
"H.Q.Heeze

" Boxes	ctges	Q.F.	25 Pr.	85
" "	Shell	Q.F.	25 Pr.	88
" "	75 m/m	H.E.		6
" "	35 MIO	H.E		4
" "	4.2."	M.L.		1
" Jehison Tanks				3

Received 11/10/44

w.g. onleesbaar
IIth Armd. Div.

Verder moesten wij onze aandacht nog bepalen bij een tiental brievenmappen met uitvoerige correspondentie over N.S.B.zaken en ledenlijsten van de Kringleider der N.S.B,, v.D.,reeds eerder in dit rapport vermeld.Wij hadden namelijk de hand kunnen leggen op deze mappen en na de personen welke op de ledenlijsten voorkwamen gearresteerd te hebben, konden wij verder met deze mappen weinig of niets doen. Zij zouden evenwel van grote waarde zijn voor de Engelse troepen, aangezien een zeer groot deel van de correspondentie en andere gegevens handelde over andere plaatsen en districten. Na diverse verzoeken ging ik er uiteindelijk toe over om de lederlijsten voor twee dagen in bruikleen te geven aan de 53 Fiel Security Service aan welke dienst later door mij de brievenmappen werden afgestaan. M.I. zou de F.S.S. er ongetwijfeld nut van kunnen hebben. Of zouden zij misschien voor later bij Nederlandse instanties beter thuis geweest zijn???

" Received one list of N.S.B., collaborators
"and pro-Germans, <u>to be returned in 2 days.</u>

D.P.B. Lovey, Sgt.
53 F- S-Section.

<u>Receipt.</u>
"Received this day from ..... at Heeze
" 10 files) Relating to
" various papers) N.S.B. org.

8 Nov. '44

w.g. onleesbaar
W.O.
53 F.S.S.

Wapens aan Engelse geven was nog zo vreemd niet, doch wie had kunnen denken, dat zij zelfs rollend materiaal konden gebruiken en natuurlijk,stond de P.A.N. dit gaarne af. Evenwel uitsluitend tegen ontvangstbewijs, ook een Rayon Commandant van de P.A.N. moest gedekt zijn ten opzichte van zijn Districts Cdt. En niet alleen t.c.v. zijn Distr. Cdt., doch ook tegenover hen die vielen. Immers zij hadden goed en bloed geofferd om dit materiaal bijeen te krijgen ten dienste van het geliefd Vaderland.

This is to certify that Volkswagen No. 2061117
" has been received from Secn. Cmdr....., Heeze

11/10/44.
39. F.S.S.
B.L.A.

R.V. Keen Sgt.
for
Capt. Off.
o/c secn.

Van harte hoop ik, dat ik in dit beknopte verslag niemand tekort hen gedaan. Mocht dit het geval zijn, opzettelijk is het niet geweest. Immers hoevele waren de acties, hoe groot het gevaar. Dit zal de lezer verklaren dat sommige voorvallen enigszins door elkaar vermeld zijn.
Temeer daar na deze P.A.N. tijd nog een andere kwam.

De Heren werden bedankt; beroep baatte even weinig als vroeger beloften!

De P.A.N. werd opgeheven en omstreeks 23 September ging mijn groep officieel over naar het Regiment Blauwe Jagers, hoewel we op verzoek van de Engelsen onze P.A.N. banden voorlopig bleven dragen. Wij bleven gelegerd in Heeze, ontvingen van de Blauwe Jagers soldij en van de Engelsen cantine, bestaande uit cigaretten en meer dergelijke lekkernijen.
Dit was een prachtoplossing. Enkele spionnage-gavallen werden in samenwerking met de P.S.S. ontrafeld. Ook hierin had de P.A.N. een groot aandeel in het succes. Velen onzer zagen de toekomst evenwel donker in, gezien de vele onaangename ervaringen welke wij hedden opgedaan. Tengevolge hiervan gingen velen van mijn mannen enige tijd later naar huis, terwijl anderen overgingen naar het Regiment Stoottroepen en nu ik terugkijk op die veelbewogen dagen, spijt het mij te moeten bekennen dat er indertijd slechts één lichtpuntje was, hoewel dit ons, Nederlanders, niet geheel bevredigde.

TO WHOM IT MAY CONCERN:—

The bearer of this note is:—

P[redacted] D[redacted] H[redacted]

NIEUWENDIJK 12

HEEZE (N.B.)

He is commander of the Heeze section (RAYON 3) of the P.A.N. and has given very considerable help with his section to British and American troops in the area. In particular he has provided my Squadron with a German reconnaissance car to carry certain personnel, whose vehicle was lost in action. This was in exchange for a small opel saloon. He states that he has provided other British units with a small German command car, 3 large cars, & some motor cycles. His section have also helped our pilots in this area during the past few months, & have taken 37 German prisoners to date.

Please give them every possible assistance in any direction which you may consider fit & necessary.

H. S. Scott
Major
'A' Squadron
The Inns of Court Regiment.
R.A.C.

HEEZE 23rd September 1[illegible]

DE BUITENLANDSCHE TROEPEN, zowel manschappen, officieren als onder-officieren, ZIJ WAARDEERDEN ONS, de Partisanen Actie Nederland, in Blauwe overall met witte band.

De Rayon - Commandant Heeze,
Rayon III

B.d.G.

Deze artist klot ook nog on- Nederlands op eigen borst vanwege de beknoptheid van zijn relaas.
Als het van Heeze had afgehangen!
Zulke P.A.N. in zulk Nederland was werkelijk te veel van het kwade.

L E E N D E C.A.

Deze rapporteur geeft vooral L.O. werkzaamheid weer waarvoor hij ook gearresteerd werd.
Echter vergat hij de P.A.N. niet, in benauwde uren.
De Commandant toonde eveneens dat het bij de P.A.N. heilige ernst was. Althans ernst; bij ondervinding.
Het verzet had hem een broer gekost, verraad, vrijheid, goede naam en bij zijn thuiskomst:

> Toen ik nadien tot waarnemend Burgemeester werd aangesteld, heb ik mij zo spoedig mogelijk beijverd om de P.A.N. beweging, zoals die hier was gelopen en de sympathie van de bevolking niet had, te liquideren.
> Leende bleef op zich zelf aangewezen. De eerder genoemde instructies en bewapeningsplannen zijn steeds uitgebleven.
> Daar de noodzakelijkheid werd ingezien om de gevormde O.D. groep toch enigermate in groepsverband aan elkander gewoon te maken en te doen kennen, werd in het kader van de Luchtbeschermingsdienst voortgebouwd en geoefend, hetgeen een prachtige gelegenheid was, daar de Luchtbeschermingsdienst, met het oog op oefeningen, nachtverblijf in de open lucht e.d. door de bezettende overheid verschillende privileges waren toegekend. Slechts enkele personen waren echter met de juiste toedracht en opzet op de hoogte, hoewel alle leden de onder geheimhouding opgelegde wetenschap hadden, dat de Luchtbeschermingsdienst, zo nodig, voor zeer speciale opdrachten in het belang van het Vaderland gesteld zou kunnen worden. Dit was daarom ook de reden, dat er druk werd geoefend, besprekingen gehouden en er steeds een goede verstandhouding tussen het personeel heeft geheerst, waarbij elk lid individueel er naar streefde om alle gewenste inlichtingen te verstrekken en nasporing te doen, speciaal voor het verzamelen van wapens en munitie. Zo werden b.v. de stroloods en de strohulzenfabriek van de firma v.E., die op volle toeren voor de Duitsers moest werken, in brand gestoken. Contact werd gelegd met de Witte Brigade in België en van daaruit werd o.m. een springlading voor een treinontsporing ontvangen, bestemd en gebruikt voor de lijn Achel-Valkenswaard. De springlading is aangewend, doch wegens vochtigheid of ondeugdelijkheid is deze helaas niet tot ontploffing gekomen.
> Telefoonkabels van een luchtwachtpost onder deze gemeente werden doorgesneden, terwijl grote stukken hieruit op onverklaarbare wijze verdwenen. Op aanwijzing van Frits werden voorbereidingen getroffen voor z.g. "wapen-droppings", welke echter nimmer gekomen zijn. Materialen als wekkers, batterijen, springstof e.d. werden verzameld, tenzinde waar nodig of gewenst, te gebruiken, voor de vervaardiging van tijdbommen, c.a. bij de hoogspanningsmasten te Maarheeze.

Ook werden nasporingen gedaan naar de z.g. fosforflesjes en springladingen, die door de Geallieerden per luchtballon naar de bezette gebieden werden gedirigeerd en op verschillende plaatsen in de gemeente zijn terecht gekomen. Deze materialen werden als prachtige en welkome hulpmiddelen gebruikt bij overvallen, brandstichtingen en vernielingen.
O.m. werden deze flesjes door mijn tussenkomst mede aangewend bij de overvallen op het bevolkingsregister van Eindhoven (mislukt), Mierlo en Venlo.
~~Mierlo en Venlo.~~ Daarbij werden ze nog dikwijls gebruikt, teneinde het blussen te bemoeilijken van Engelse staafbrandbommen, die op voor de Moffen onverklaarbare wijze uit de neergeschoten Engelse vliegtuigen verdwenen en ten opzichte waarvan ik in staat ben geweest verschillende knokploegen met dit materiaal te voorzien.

Hand- en Hoofdwerk.

Op administratief gebied werden bovendien de meest verfijnde, op wetenschappelijke basis gefundeerde falsificaties en onregelmatigheden doorgevoerd, teneinde de voor de moffen benodigde gegevens eensdeels in de war te sturen en anderdeels zelf in staat gesteld te worden om de onderduikers zoveel mogelijk te helpen. Met name ten opzichte van persoonsbewijzen, persoonskaarten, Z.Karten, Ausweisen enz.

Geen bakkersnachtarbeid.

Naarmate de Geallieerde bombardements- en andere vluchten op Duitsland in aantal en sterkte toenamen werd de noodzakelijkheid ingezien om een patrouilledienst in te stellen, die, speciaal bij nachtelijke vluchten, voorzien van legitimatiepapieren van de Luchtbeschermingsdienst, ook in de sperr-uren patrouille liep om Geallieerde piloten op te sporen, die afgeschoten zijnde, via de Witte Brigade naar Engeland konden worden terug geholpen en om eventueel op andere manieren behulpzaam te zijn bij het doen verdwijnen van wapenen en munitie uit neergeschoten vliegtuigen.

Opvallend daarbij is wel, dat deze patrouilles echter nooit hulp hebben behoeven te bieden, daar boven deze gemeente tijdens de duur van de gehele oorlog geen enkel Geallieerd vliegtuig is afgeschoten. Verdere inlichtingen, geschutsopstellingen en verdedigingdwerken werden door mij ontvangen van de spionnagegroepen Luctor et Emergo en Oxo, welke gegevens per koerierster van de Witte Brigade werden bezorgd bij M.D. te Gent (België), die de gegevens sorteerde en verder zorgde voor rapport aan de Geallieerde legerleidingen en of regeringen.

Een kaart met inundatie-gebieden bij IJmuiden door de moffen in de trein te 's Bosch vergeten, werd door J.M. van W.D. 65 Haaren bezorgd in Heeze en kwam zo over de Belgische grens bij de Geallieerden.
Alle bruggen sluizen, beboomde wegen met diverse bewapening, ladingen en bezetting werden via Luctor et Emergo met volledige gegevens onder Geallieerde aandacht gebracht.

Ondank is 's werelds loon.

Op 24 Augustus 1944 des morgens om 5 uur kwam er een kink in de kabel. Door laf verraad werd ik op die morgen door de S.D. van mijn bed gelicht wegens verlenen van hulp aan onderduikers. Maar de organisatie was voorbereid. De werkzaamheden werden onverminderd voort gezet, op de eerste plaats door mijn zusters, die volledig op de hoogte waren met plaatsing en behoeften der onderduikers en alle overige lopende zaken.
Daarbij werden zij geassisteerd door H., die ook wat de organisatie betrof volledig was ingelicht en aan wiens beleid ik het verdere verloop veilig kon overlaten.

Handwerk door Hoofdwerk vervangen, om erger te voorkomen.

Op 18 September, bij de bevreiding van Eindhoven, ben ik eveneens bevrijd. Op 19 September d.a.v. ben ik naar Leende teruggegaan en tot de bevinding gekomen zijnde, dat Leende nog niet bevrijd was, doch lag in het z.g. Niemandsland, heb ik onmiddellijk contact opgenomen met mijn medewerkers, en ben toen tot mijn grote verwondering in kennis gekomen met de bovenaangehaalde gang van zaken.

Ik heb mij toen enkel belast met het algehele toezicht en heb tot tweemaal toe moeten ingrijpen om te voorkomen, dat ondoordachte daden werden ten uitvoer gelegd, waarvan de gevolgen niet zouden te overzien zijn geweest. Zo werd op het Hoofdkwartier, terwijl ik daar toevallig was, de aanwezigheid van een Duitser in het dorp gemeld, terwijl een tweede, buiten het dorp diens terugkomst afwachtte. Zonder na te denken wilde men deze enkele Duitser opruimen, niet vermoedende, dat dit een verkenner was van een vrij grote troep in omgeving van Maarheeze.
Des avonds werd het geluid van een naderende tank waargenomen komende uit de richting Valkenswaard. Bij nadering bleek het een door de P.A.N. uit Valkenswaard buitgemaakte Duitse pantserwagen te zijn, bemand met gebrekkig bewapende P.A.N. mensen. Op mijn vraag, welke de bedoeling was, van hun tocht, werd geantwoord, dat zij zo nodig assistentie wilden komen verlenen aan de hier opererende P.A.N. Met de wetenschap, dat in de kom van het dorp nog Duitsers waren, bewapend met een licht kanon, pantservuisten e.d. heb ik deze mensen teruggezonden naar Valkenswaard. Dat dit niet te vroeg was bleek wel hieruit, dat ik langs een andere weg naar huis moest terugkeren om zelf niet in handen der Duitsers te vallen, daar deze in groten getale in de kom van het dorp aanwezig waren.
Het slot doet de deur tussen Leende en Nederland hoewel op een kier. dicht

Om te besluiten, meen ik als mijn persoonlijke conclusie te kunnen vastleggen, dat de goed-gefundeerde, degelijke en naar vaderlandse principes gevoerde strijd aan het einde bedorven is door de z.g. "September-artisten"; zij waren voor het merendeel niet geheel van blaam ontbloot, doch gaan thans met lauweren strijken, die anderen toekomen en trachten nog zoveel mogelijk de meest verantwoordelijke posten te bezetten om niet alleen zichzelf te vrijwaren, doch bovendien om de principiële ondergrondse strijder in zijn na de bevrijding gevoerde strijd voor rechtsherstel en wederopbouw van de rechtsstaat zoveel mogelijk te beknotten. De echte oud-illegale werker verlangt geen beloningen, ereblijken of lauwerkransen; hij heeft niets anders gedaan dan zijn plicht, waarbij hij dikwijls heeft moeten aanzien, dat voorgaanstaande leidinggevende personen, niet alleen bleven toezien, doch vele ondernomen acties nog tegenwerkten.

Op grond hiervan rekent hij het thans tot zijn plicht eerbetoon aan zijn gevallen medestrijders, te streven naar algeheel rechtsherstel in de maatschappelijke samenleving, dat helaas nog ver te zoeken is. Daarom is het voor mij wederom een verheugend verschijnsel en ik neem hiertoe trouwens elke poging of gelegenheid te baat, dat thans wederom pogingen in het werk worden gesteld, waarom door mij dit uitvoerig rapport is samengesteld.

Daar is niet veel frans bij en elk rechtgeaard vaderlander zal de Hoofdcommandant toejuichen, die deze, via pers en radio zo vaak gelanceerde principen, voorziet van de glossen: Brava, prima, bravo.
De ontstelde lezer zal het hoofd-schudden misschien herzien als hij het jaartal overdenkt: II September 1946.

Deze rapporteur had de oorlog en de vrede aan den lijve ervaren en Nederland bezig gevoeld, gezien en gehoord.
Wanneer men Nederland vergelijkt met andere landen, als oase in de woestijn, moet men het verzet niet met andere maat meten.
Hier is het verzet de orde niet in de weg getreden, zoals men kon hopen of vrezen. De landgenoten zonder naam, zijn zo gemakkelijk voorbijgestreefd, omdat zij nog vertrouwden op onveranderlijke beginselen en ongevraagde beloften. De pers heeft, nood-gedwongen, harde in- en uitlandse noten gekraakt over daders en sprekers; over zwijgers nog gezwegen. Deze Commandant kan zich en zijn nageslacht veilig ruineren met elke gelegenheid tot algeheel rechtsherstel te baat te nemen.
Met de wierook in de hand komt men door het ganse land.
De pers blijft opwaarts gesloten voor hoor en wederhoor, terwijl de maatschappelijke ontbinding voortgaat, dank zij luidzwijgende, ivoren torens, die het goed is hier te zijn.
Standwerkers moesten ruimen voor circus-artisten.
Uitroeptekens op de graven werden vraagtekens.

Zelfstandigheid en samenwerking.

Kan wel Vliegende Brigade uitrusten met pistool, houd dan echter geen man over.
In verband met zeer grote activiteit van vrij sterke Duitse patrouilles in de omgeving van Leende en Leender-Strijp waar ik alle mensen dringend nodig heb, stel ik voor een Vliegende brigade te nemen uit Valkenswaard.
Deze zijn tot de tanden gewapend en hebben momenteel niets te doen daar Valkesnwaard reeds bevrijd is.
Ik hoop dat U mijn verzoek zult billijken daar het zeer dringend en nodig is voor beveiliging van dit rayon.
Ik heb al twee maal een koerier met verzoek om versterking tot de commandant der Engelsen gericht; echter tevergeefs tot nu toe.Vanmorgen heb ik om plm. 6 uur zelf contact gehad met een officier der Engelsen, heb zeer vrienschappelijk met hem gesproken waarbij hij mij alle hulp toezegde die helaas tot nu toe uitbleef. Daarom nogmaals roept U mijn mensen niet weg.Ondanks alles. Ik heb wegens actief optreden van de S.D niet kunnen werken. Zal nog trachten opdracht uit te voeren. Opgaven volgen nog. Nog eens,telefoonkabel nog niet verbroken. Heb informaties ingewonnen, Gaan vandaag opnieuw.

Dienstverband; of de Duitsers werden beobacht:

Op rijksweg Leende-Weert s.s. patrouille .
Te Maarheeze zijn doorgekomen, vanuit de richting Leende, zes tig vrachtauto's, met gemiddeld 15 soldaten,richting Budel met 26 lichte kanonnen. Nadere byzonderheden:
troepen voornoemd zijn afgeladen te Budel, auto's teruggekeerd naar Soerendonk. Alle,S.S. troepen.

Te Maarheeze plm. 15 auto's SS ondergebracht bij J.L.fourage-handel nabij station Maarheeze c.a. 40 man sterkte.
Niets gebarricadeerd. Geen wapens voorhanden ter verdediging.
Verder niets te melden.

Jac.

P.S. Commandopost in de woning van N.S.B.-er aan de spoorlijn bij het station.

Jac.

Van tucht en accuratesse gewaagt een rapport sluitend:

tijdsgebrek:

17 Sept. 1944. Duitse troepen trekken in de voor- en namiddag terug van Budel, Soerendonk en Maarheeze o.a. door de bossen naar Someren en richting Heeze-Geldrop.
Nog slechts kleine troepenconcentraties in bedoelde plaatsen.
's-Nachts vertrokken eveneens troependelen in vorengenoemde richtingen. Een krijgsgevangene, lid van de S.S. in krijgsgevangenschap over laten brengen naar een nabijgelegen plaats om hem gevangen te zetten.
Voorts bevinden zich te S.momenteel 3 krijgsgevangenen, welke zich nogal kalm gedragen en even bij de boeren blijven.

18 Sept. 1944 Bij kleine eenheden van 6 man enz. trekken Duitse militairen terug in de Richting Someren. Nog een krijgsgevangene bijgekomen, zodat er vier zijn, welke waarschijnlijkheid spoedig door mij op betere plaats onder bewaking zullen worden gesteld. Hieronder volgen de gegevens van verschillende te mijner beschikking staande groepen, voorzichtigheidshalve zijn door mij de namen van diverse personen weggelaten.

Groep : 1.- 1 Comm. 1 pist. F.N. 9 mm. met 20 patronen heeft fiets, spreekt engels en duits.
6 manschappen, waarvan 3 oudmilitairen, 5 met een rijwiel en aan bewaping: een geweer met bajonet ca. 100 patronen, 1 karabijn 24 patronen (welke voor Maarheeze bestemd zijn). 1 Pistool F.N. 9 mm. met 20 patronen.

Groep : 2 te S.- 1 comm. 1 pistool F.N. 9 mm. met 24 patronen en fiets, 6 manschappen, waarvan 3 militairen, allen een rijwiel, bewapening 1 geweer ca. 25 patronen (Duits geweer) 1 pistool F.N. 9 mm. 29 patronen.

Groep : A.I.te A.- 1 comm. met karabijn en 159 patronen, rijwiel, overall en motorrijder, 6 manschappen, waarvan 1 oud-militair, allen een overall, voorts zijn er een karabijn zonder patr nen en 2 geweren met 95 patronen, 4 personen hebben een rijwiel, terwijl een ervan tevens bankwerker is.

Groep : S. te S.- 1 comm. bezit band en overall, rijwiel, bankwerker met 5 manschappen, geen oud-militairenn waarvan allen een overall bezitten en 3 een rijwiel. De bewapening der groep bestaat uit: 1 karabijn, welke nog patronen moet ontvangen, een jachtgeweer, zonder patronen, 1 revolver met 12 patronen en 1 geweer waarbij nog patronen moeten worden verstrekt.

Groep : 3 te M-. en Soerendonk. 1 comm. heeft helm en karabijn met 29 patronen, motor en E.H.B.O. met 7 manschappen, waarvan 3 oud-militairen, 1 met helm 2 jachtgeweren kal.16 met slechts 16 patronen; 2 pistolen F.N. 9 mm. en 32 patronen in totaal, 1 F.N. 7.65 met 40 patronen, 1 browning 6.35 met 6 patronen en 1 jachtgeweer kal. 16 zonder patronen, 1 comm. met helm 1 F.N. 9 mm. en 24 patronen, een fiets, 8 manschappen waarvan 5 oud-militairen, 6 overalls, 1 helm, 2 pistolen F.N. 9 mm., met 40 patronen totaal. 1 browning zonder, voorts allen een rijwiel en 1 vrachtauto met chauffeur en een E.H.B.O.
De groepen A. en B. zijn bestemd voor Vliegende Brigadewerk waarbij o.a. te Eindhoven. De overige troepen zijn grotendeels hier nodig o.a. te Sterksel, 2 overdag en 3 's nachts voor bewaking klooster, 1 overdag voor bewaking postkantoor en 1 's nachts. Voor Maarheeze 2 voor bewaking van gemeentehuis en radio's en 3 's nachts terwijl de overigen ingezet dienen te worden voor de openbare orde te Sterksel, Maarheeze en Soerendonk.
G.A. welke werkt voor de Raad van Verzet te Budel heeft verklaard, dat hij indien nodig gaarne zijn medewerking aan de P.A.N zal verlenen, doch dat hij zijn 2 groepen niet bij de P.A.N. op het moment wenst aan te sluiten, terwijl hij ze ook voor de orde te Budel zal nodig hebben.
Bij mijn overige groepen zijn tevens enige marechaussees ingedeeld, welke bij Engelse bezetting, zonder toestemming van hun chefd evenals ik, hun standplaats niet mogen verlaten. Voorts is W. heden bij mij gekomen, alles zal verder tussen ons geregeld worden.

roep : S. te S.- 1 comm. bezit band en overall, rijwiel, bankwerker met 5 manschappen, geen oud-militairenm waarvan allen een overall bezitten en 3 een rijwiel. De bewapening der groep bestaat uit: 1 karabijn, welke nog patronen moet ontvangen, een jachtgeweer, zonder patronen, 1 revolver met 12 patronen en 1 geweer waarbij nog patronen moeten worden verstrekt.

Groep : 3 te M.-. en Soerendonk. 1 comm. heeft helm en karabijn met 29 patronen, motor en E.H.B.O. met 7 manschappen, waarvan 3 oud-militairen, 1 met helm, 2 jachtgeweren kal.16 met slechts 16 patronen; 2 pistolen F.N. 9 mm. en 32 patronen in totaal, 1 F.N. 7.65 met 40 patronen, 1 browning 6.35 met 6 patronen en 1 jachtgeweer kal. 16 zonder patronen, 1 comm. met helm 1 F.N. 9 mm. en 24 patronen, een fiets, 8 manschappen waarvan 5 oud-militairen, 6 overalls, 1 helm, 2 pistolen F.N. 9 mm., met 40 patronen totaal. 1 browning zonder, voorts allen een rijwiel en 1 vrachtauto met chauffeur en een E.H.B.O.
De groepen A. en B. zijn bestemd voor Vliegende Brigadewerk waarbij o.a. te Eindhoven. De overige troepen zijn grotendeels hier nodig o.a. te Sterksel, 2 overdag en 3 's nachts voor bewaking klooster, 1 overdag voor bewaking postkantoor en 1 's nachts. Voor Maarheeze 2 voor bewaking van gemeentehuis en radio's en 3 's nachts terwijl de overigen ingezet dienen te worden voor de openbare orde te Sterksel, Maarheeze en Soerendonk.
G.A. welke werkt voor de Raad van Verzet te Budel heeft verklaard, dat hij indien nodig gaarne zijn medewerking aan de P.A.N zal verlenen, doch dat hij zijn 2 groepen niet bij de P.A.N. op het moment wenst aan te sluiten, terwijl hij ze ook voor de orde te Budel zal nodig hebben.
Bij mijn overige groepen zijn tevens enige marechaussees ingedeeld, welke bij Engelse bezetting, zonder toestemming van hun chefd evenals ik, hun standplaats niet mogen verlaten. Voorts is W. heden bij mij gekomen, alles zal verder tussen ons geregeld worden.

Ik heb hem over een en ander onderhouden en hij verklaart zich tot medewerking bereid. Hij is o.a. ook bij de groepen A. en B. ingedeeld. Momenteel beschik ik over 9 banden, waarvan ik er reeds 4 aan Maarheeze doorgaf en de rest voor hier behoud.

Uw schrijven van heden ontving ik en zal ik langs de verschillende gemeenten laten gaan. De Engelse troepen zijn momenteel reeds onderweg naar Leende. Er bevonden zich zo even nog grote eenheden Duitse troepen te Sterksel op terugtocht. De voor mij benodigde aantallen banden en wapens kunnen door U worden ontleend, naar aanleiding van mijn gegevens aan ommezijde vermeld. Ik verzoek U mij een en ander zo spoedig mogelijk te doen toekomen. Voorts verzoek ik U ook nog om 42 patronen F.N.kal. 6.35 pistool; 59 jachtpatronen kal. 16; en 30 patr. kal. 6.35 van een browning. Ik hoop een en ander op de juiste wijze te hebben opgelost en verzoek om spoedige afdoning. Gisteren maakte ik geen rapport, daar ik evenals heden weinig tijd heb en in de meeste dingen zelf het initiatief moet nemen.

LIEROP-ASTEN.

Ligt aan een uitgestrekte hei, zodat veel zand er over waait.

De commandant is evenmin happig naar pen en inkt. Zijn verbindingen reikten tot in het hart van Holland, toen.

Met heel veel schroom zal ik trachten mijn belevenissen in de illegaliteit op papier te zetten. Oorspronkelijk is dit nooit mijn bedoeling geweest, aangezien alles gedaan is in landsbelang en geen enkele vooropgezette verdienste er aan ten grondslag heeft gelegen.
Echter, na het contact met onze commandant, Danckelman, wederom te hebben teruggevonden, wil ik trachten enige indrukken uit dit veelbewogen tijdsbestek weer te geven. Hiervoor stak ik mijn voelhorens uit bij drie personen niet opvallend en in verschillende te weten:

J.K. Den Haag, muzikant.
L.M. Scheveningen, verfspuiter.
N.O., den Haag, transportarbeider.

Onzichtbare bijstand en voelbaar zwijgen.

Door onze nieuwe contanten kwamen we inderdaad in aanraking met de grote militaire organisatie en wel via J.Legriep van het Spui te den Haag. Met hem heb ik enige besprekingen gevoerd, zowel bij mij thuis als bij hem. De besprekingen liepen na eerste kennismaking over het opnemen van onze kleine organisatie in het grote verband. Het was ongeveer medio 1941, als ik mij goed herinner, dat ik voor een bespreking naar het Spui ben gegaan. Een onzichtbare hand hield mij echter voor de woning van J.L. tegen, zodat ik niet aanbelde. Dit voorval staat mij nog altijd als de dag van gisteren voor de geest. Hoe het kwam weet ik niet, maar ik liep zijn huis voorbij en ik belde niet aan. Ook mijn vrouw stond hierover verbaasd toen ik weer thuiskwam. Ik was n.l. met de bedoeling van huis gegaan om hem(L) te spreken.

De volgende dag was ik op de zaak, ik werkte toen bij de N.V. H. en K. te Voorburg, alwaar ik hoorde van een inval van de S.D. op het adres waar ik moest zijn. Een wonder had mij gered. Hierbij was ook een zekere M., kantoorbediende van Hoko bovengenoemd, betrokken en gearresteerd. Helaas is J.L. na enige tijd gefusilleerd. M. is na jaren concentratiekamp vrijgelaten.
Thans is M. weer in functie bij bovengenoemd bedrijf.
Na de inval zijn wij zeer voorzichtig geworden. L., die van onze groep mij alleen kende, heeft mij nooit verraden, anders had ik zeker de S.D. aan de deur gehad in verband met dit voorval, wat mij echter nimmer id gebeurd.

De vrouw was niet altijd P.A.N. lid. Na hier en daar gevist te hebben, wat er voor mogelijkheden waren, heb ik na ruggespraak met mijn vrouw besloten om mij voor 100% aan de Nederlandse zaak te wijden. Immers, de Duitsers wensten ons als soldaat te zien. O.K. Ze zouden het ook bemerken. Ik deed als of ik mij voor krijgsgevangenschap in Amersfoort ging melden, en verkreeg hiermede dat het Rijksbureau mijn salaris, verminderd met de eventueel te genieten kostwinnersvergoeding, door zou betalen aan mijn echtgenote. Alles werd ingesteld op mijn fictieve afwezigheid.

Vrouw werd gemachtigd bij de Girodienst. Distributie werd geregeld. Vals persoonsbewijs aangeschaft. Kaart uit bevolkingsregister gelicht enz. Bij de Afd. Comptabiliteit werd opgegeven dat ik plm. f 80.-- kostwinnersvergoeding zou gaan ontvangen, wat natuurlijk nimmer gebeurde. Zodoende moest mijn vrouw het met dit bedrag per maand minder doen, wat zij ook in het landsbelang met een blij gezicht heeft gedaan. W.G. had het plan opgevat, een kamp te stichten in de bossen van N.Brabant. Hij had daar contactpunten en ik kon voor de bonnen en voor aanvoer van gegadigden zorgen. Dus werd de uitvoerbaarheid onderzocht.

Als eerste contactman moet ik noemen de Heer C.P. , te Asten. Deze man bracht ons bij zijn broer J.P. de bakker, die voor de brood- en kruidenierswaren wilde zorgen. Ook H.P. in Asten werd ingeschakeld voor onze kokerij en verlichting. Toen werd een boscomplex uitgezocht op Hoge Bergen bij Heusden, achter Asten. Een landbouwer in de omgeving, die naar het inzicht van de Gebr. P. het best geschikt was, werd aangezocht en wij gingen ook naar deze eenvoudige Brabantse boer v M.om steun in verband met de voedselvoorziening.Alle lof voor deze familie. Zij hebben ons fantastisch bijgestaan in onze zeer moeilijke omstandigheden.

Eigen Home, made in Alaska.

Ik zie mij nog met Wim en B. de bossen ingaan op 1 Jan-1944 te Lierop. We gingen een goed terrein opzoeken, dat na wat speuren, en dank zij de grote bekendheid van B. met de bossen, werd gevonden. Het punt werd bepaald en nieuwe plannen gemaakt, getoetst aan de ervaringen die wij in het oude kamp hadden opgedaan. Ook was het groter, zodat er grotere plannen werden gemaakt. Om een beetje behoorlijk huis te verkrijgen waren flinke bomen nodig die daar ter plaatse niet aanwezig waren. Hiertoe gingen wij met hem de bossen in en hij gaf ons de bomen aan die het best voor ons werk geschikt waren. De B. zorgde voor het transport; eveneens werd door B. voor stro gezorgd. Ook de B's waren het die ons leerden hoe het dak van het huis met stro te dekken.

Voor dat het gebouw, dat bestond uit een woonkamer, 4 x 5 M. een keuken 4 x 4 M., en een slaapzaal 7 x 4 M., waartussen zich nog een hal bevond, van 2 x 4 M, klaar was, hebben we ons eerst moeten behelpen met onze keukentent. Tijdens de opbouw, Januari en Februari 1944 sliepen we bij de B. op zolder. Ook werd hier gegeten in afwachting van onze zelfstandigheid. Een deel van de jongens was nog bij boeren in Asten en Heusden ondergebracht en een ander deel hadden wij naar het nieuwe kamp gehaald ter assistentie bij de opbouw. In Februari kwamen plotseling 2 Amerikaanse piloten in ons kamp, die een welkome hulp waren. Zij zijn echter maar een paar dagen geweest, waarna zij zijn doorgezonden. Inmiddels werd ondanks de koude, sneeuw en hagel door gewerkt om ons huis in orde te maken.

Belofte maakte initiatief.

Tevens werd door Wim en mij in die dagen contact gelegd met het R.V.V. Na oorspronkelijk daar veel werk van gemaakt te hebben, ik denk aan het tekenen en aangeven van een plaats voor "droppings", bleek van de leiding niets uit te gaan. Dit manifesteerde zich het meest tijdens de laatste maand der Duitse bezetting. Orders werden niet gegeven. Ook van de "droppings" werd niets meer vernomen, alhoewel wij er uitzonderlijk best voor uitgerust waren, en ook de plaats als zodanig o.i. uitstekend geschikt was. Waar precies de oorzaak lag, is mij nimmer bekend geworden. Hierna werd contact opgenomen met de P.A.N. Onze commandant,was Theo Dankelman. Wim en ik werden beide Rayons-commandant,wat militair gezien minder juist was, doch onder onze omstandigheden uitstekend paste. Wij begonnen orders uit te voeren, b.v. de spoorlijn bij Deurne opblazen. Dit alles geschiedde met de meest primitieve middelen. Wapens waren er niet. Springstof heel gering. Slagpijpjes eerst ook niet, later wel. Slagkoord was er helemaal niet.(Door de vindingrijke boeren veiligheidshalve als paardetuig aangewend.) Toch is het ons tweemaal gelukt. Ook latere acties werden door ons ondernomen, b.v. het maken van gevangenen. Zowel N.S.B.ers, die voor de Duitsers van belang waren als gids, alsook Duitsers die in los verband terugtrokken. Hiertoe was in ons kamp een gevangenis ingericht. Patrouilles, zowel overdag als 's nachts werden hiervoor gelopen. Op deze wijze konden we aan wapens komen. Het rayon omvatte de Gemeente Someren-Lierop-Asten. Het gelukte ons in korten tijd een 130 man te mobiliseren, waarin ook onze sectiecommandant G. uit Someren-Eind een groot aandeel heeft gehad. In Augustus 1944 bleek dat de Duitsers de bruggen en sluizen van de Zuid-Willemsvaart aan het laden waren om deze t.z.t. in de lucht te laten vliegen . Doordat hun sterkte te gr ot was, en een dergelijke actie tegen de bezetters grote represailles ten gevolge zou hebben, konden wij tegen eventuele tenuitvoerlegging van die plannen niets doen.Toch moest ook hier gehandeld worden en ik heb opdracht gegeven om bij voorbaat een nieuwe brug klaar te maken. Deze is ondanks het gebrek aan geschikt hout toch in het geheim vervaardigd. Bomen werden geveld, balken gehakt en planken gezaagd. Mijn dank aan de werkers.

Eigen bevrijding. Tegenslag. Gewangde begrafenis. Kloosterzusters treden aan.

De 19e September 1944 was voor ons een tragische dag. In de morgenuren was een patrouille onderweg. Deze stootte op een te grote groep Duitsers, waarna met spoed assistentie verzocht werd. Hiertoe werd door mij, die op dat moment in het kamp was, o.a. onze Amerikaanse vriend Sergt. Doucette opdracht gegeven met de mitrailleur te gaan assisteren. Deze mitrailleur was een oud machinegeweer uit een Engels vliegtuig, met een ijzeren statief, dat wij bij een smid hadden laten herstellen. We hadden een band van ongeveer 40 patronen en een van ongeveer 200 patronen. Hoe de zaken zich precies hebben afgespeeld zouden Wim en Jan beter kunnen vertellen, aangezien ik niet op de plaats aanwezig was, doch Frank Doucette werd gedood, 2 man gewond. Frank werd later op een boerenkar, van B. naar het kamp gebracht en de twee gewonden door de linie naar het ziekenhuis in Geldrop vervoerd. Dit was voor mij en voor allen in ons kamp een grote tegenslag. Waar zat de fout? Ik was van mening dat onze inlichtingsdienst niet goed werkte.
In de bossen zelf weet men weinig van de omgeving af. Het is daar over het algemeen rustig en veilig. Ik heb toen ogenblikkelijk mijn plan ten uitvoer gelegd en ben in Lierop een kamer gaan vorderen bij de schoolmeester van B. Deze woonde in het oude Raadhuis van de voormalige gemeente Lierop. De Heer v.B. werkte volledig mede en gaf mij het gebruik van zijn salon en in de kelder bevonden zich cellen, die voorziening behoefden, en waaraan ik direct liet werken.
Niemand in Lierop wist dat ik daar in huis was, en ook kenden zij mij nog niet persoonlijk. Hier wil ik nog melden, dat de kist voor Frank is gemaakt door v.d.S., in de stallen van het klooster der Eerwaarde Zusters. Het lijk is in de avonduren aldaar opgebaard en de Kapelaan heeft de laatste gebeden verricht. Des avonds om 11 uur is hij begraven.
De aanwezigen waren B., die het graf gedolven heeft, Lt. Bradshaw der U.S. A.A.F. Pater X, W.G. en ik. Er werd nog een Onze Vader gebeden, waarna het graf gesloten werd. Dit alles was zoveel te indrukwekkender, aangezien de kanonnen in de omgeving bulderden, en mitrailleurvuur ratelde. Ieder ogenblik zou een Duitser iets van deze plechtigheid kunnen bemerken. Gelukkig heeft niemand buiten onze groep er iets van gemerkt. De Eerwaarde Moeder Overste was zo vriendelijk om onze voeding te verzorgen. Kortom, Lierop werd door ons bezet. Echter, de Geallieerden kwamen niet. Daar zaten we als partisanen op een ver, vooruitgeschoven post. Zonder voldoende kleding, schoeisel, en niet vergeten, met 1½ stuk wapen. Toch hebben we het ongeveer drie weken bezet gehouden, ondanks dreigingen van Duitse zijde. Wel geloof ik dat het woord Partisanen de Duitsers zo'n vrees aanjoeg, dat wij hiermee onze macht te danken hadden. Zouden de Duitsers op de hoogte zijn geweest van onze miserabele bewapening, dan geloof ik vast dat zij zich heerlijk in Lierop hadden gevestigd, inplaats van wij.

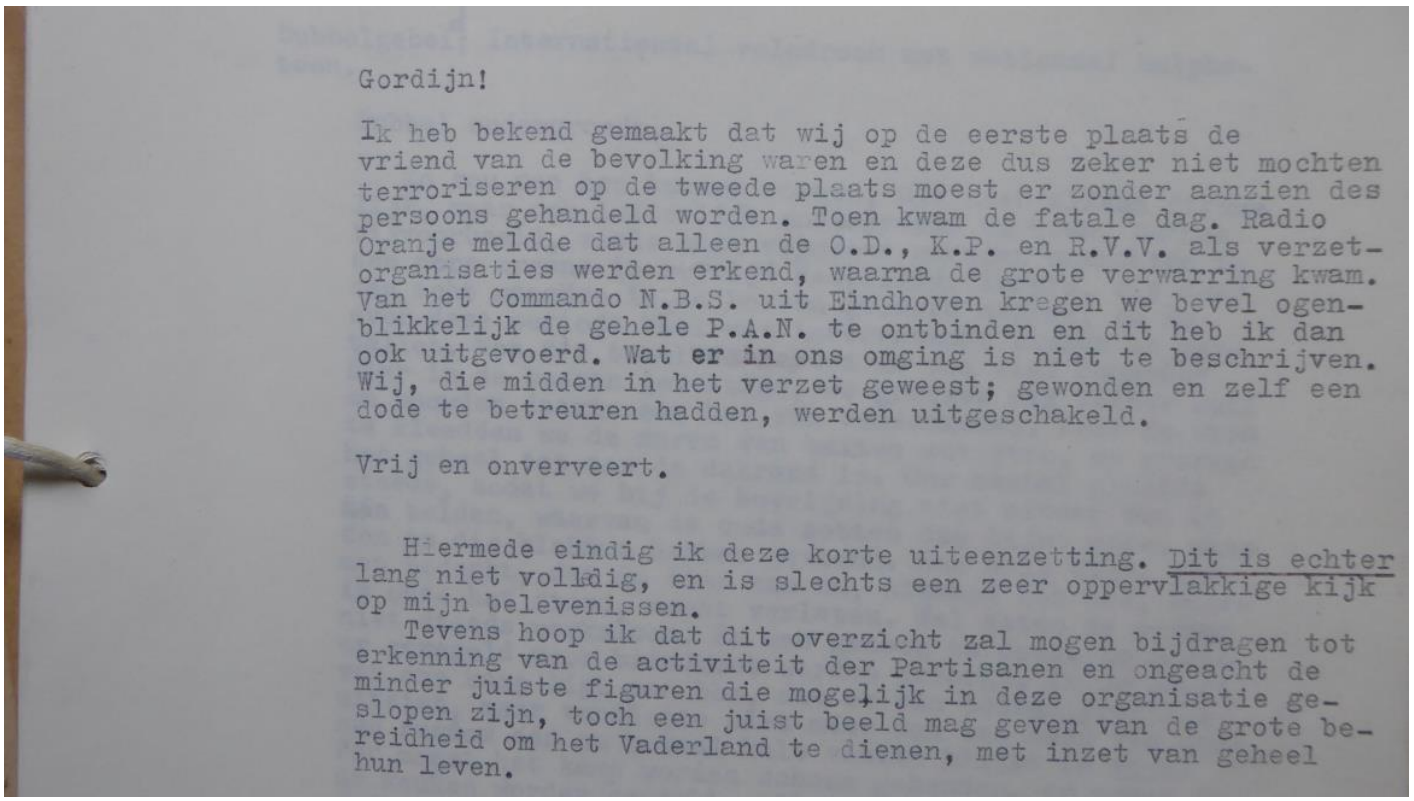

Gordijn!

Ik heb bekend gemaakt dat wij op de eerste plaats de vriend van de bevolking waren en deze dus zeker niet mochten terroriseren op de tweede plaats moest er zonder aanzien des persoons gehandeld worden. Toen kwam de fatale dag. Radio Oranje meldde dat alleen de O.D., K.P. en R.V.V. als verzet-organisaties werden erkend, waarna de grote verwarring kwam. Van het Commando N.B.S. uit Eindhoven kregen we bevel ogenblikkelijk de gehele P.A.N. te ontbinden en dit heb ik dan ook uitgevoerd. Wat er in ons omging is niet te beschrijven. Wij, die midden in het verzet geweest; gewonden en zelf een dode te betreuren hadden, werden uitgeschakeld.

Vrij en onverveert.

Hiermede eindig ik deze korte uiteenzetting. Dit is echter lang niet volledig, en is slechts een zeer oppervlakkige kijk op mijn belevenissen.

Tevens hoop ik dat dit overzicht zal mogen bijdragen tot erkenning van de activiteit der Partisanen en ongeacht de minder juiste figuren die mogelijk in deze organisatie geslopen zijn, toch een juist beeld mag geven van de grote bereidheid om het Vaderland te dienen, met inzet van geheel hun leven.

Dubbelgebeid; Internationaal velodroom met nationaal hulpbetoon.

Dubbel ondergronds.

Zo zou men hen kunnen noemen, die niet alleen figuurlijk, maar ook letterlijk ondergronds werkten. Mannen bijvoorbeeld, zoals onze reporter enkelen ontmoette in een dopp ergens in bevrijd Nederland: kerels, die meer dan acht maanden in de bossen geleefd hadden, en nu over deze periode heel wat interessants wisten te vertellen. Met z'n twaalven hebben we ons eind December hier in de bossen gevestigd, we groeven een flinke kuil en bouwden daarin een hut van boomstammen. Voor de warmte kleedden we de muren van buiten met stro, en groeven het geheel tot aan de dakrand in. Ons aantal groeide steeds, zodat we bij de bevrijding niet minder dan 45 man telden, waarvan de oude rotten dus bijna negen maanden in die blokhut hebben gewoond. Een hele tijd, als men bedenkt, dat op vier man na, niemand het bos, waarin onze hut stond, mocht verlaten. Wel zaten de mannen niet steeds werkeloos. Er was genoeg te doen. Zo moest er geregeld voor brandhout worden gezorgd. In de buurt van ons kamp ligt een bos, dat er van buiten prachtig uitziet, maar tenslotte niet meer dan een haag van dennen rondom een nu totaal kale vlakte blijkt te zijn! Dan moest het kamp worden schoon gehouden, er moest in de keuken worden gewerkt, alle eventueel in de omgeving gemaakte sporen moesten nauwkeurig uitgeveegd worden, er stonden dag en nacht wachtposten, aan niet-soldaten werd een militaire opleiding gegeven, enz. Ook was er voor voldoende ontspanning gezorgd, we hadden een sportveld met rekstok en kogelvanger, een bibliotheek, die ingeveer 150 delen telde, een eigen tijdschrift "D'onderduiker", en last not least..... een radio! Aan die radio zit nog een pracht geschiedenis vast. Daarvoor moet U eerst weten, dat we, behalve onze eigen 45 man, nog 7 gevangenen in het kamp hadden: een SS-man, een paar gevaarlijke N.S.B.ers-provocateurs en enige onbetrouwbare kaderleden van de Arbeidsdienst. We hadden die heren opgeborgen in een gevangenis, die ze zelf, onder ons toezicht hadden gebouwd; dag en nacht stond er een gewapende wacht voor hun deur. Nu hadden we een radio, die op een accu liep. Vanzelfsprekend moest die accu geregeld gevuld worden en dat gebeurde met een generator, die door een fiets werd aangedreven, alles behalve een prettig werkje: de fiets liep wel erg licht, maar men moest snel trappen, zodat een normaal mens na een uur doodop was. Toen we gevangenen hadden, bezorgde het probleem accuvulling, (want ondanks een overvloed van tijd hadden we aan dat trappen allemaal een broertje dood) ons natuurlijk niet meer

zoveel hoofdbrekens; tot onze verbazing zagen we zelfs, dat de nazi's ons de baas waren, en het presteerden om-weliswaar onder toezicht van een gewapende macht, twee en een half uur snel achterelkaar door te peddelen!Op-dat onze jongen naar Radio Oranje zou kunnen luisteren! De twee grootste problemen, waarmee we rekening te houden hadden, waren: voedselvoorziening en geheimhouding. Het was om verschillende redenen onvermijdelijk, dat enkele mensen van ons bestaan of onze verblijfplaats wisten. Vooreerst de jachtopziener, op wiens terrein we zaten, dan de bakker, die de grote hoeveelheden brood naar de boswachterswoning bracht, waar het weer door mensen uit het kamp gehaald werd, verder een boer, die voor aardappelen, groente, enz. zorgde, en wiens dochter wekelijks voor de kampbewoners waste, en tenslotte nog enige personen, wier hulp in bijzondere omstandigheden in het kamp nodig was.Voor toevallige nieuwsgierigen (want in het dorpwist men, dat er " ergens in de buurt " partisanen moesten zitten) hadden we onze voorzorgsmaatregelen genomen: de wegen, die ons bos begrensden, werden voortdurend in het oog gehouden door wachtposten, waarvoor ondergrondse schuilplaatsen met kijkgaten waren ingericht, voorzien van een telefoonverbinding met de hut. Dezen maakten alarm door te bellen. Ook moesten zij er op letten, of er vanuit het kamp geen geluiden doordrongen tot waar zij stonden. Speelde de radio te hard of werd er op het sportveld te hard geschreeuwd, dan waarschuwden ze door tweemaal te bellen.Voor alle eventualiteiten hadden we ook nog een alarminstallatie aangelegd, waardoor de boswachter ons van dreigend gevaar op de hoogte kon stellen. Over onze activiteit tijdens de bezetting en de gevechtshandelingen in onze streek zullen we U later wel meer vertellen; voorlopig kunnen we volstaan met het vermelden van enige sabotagedaden als, het vernielen van drie spoorlijnen, het doorsnijden van kabels, het verplaatsen van verkeersborden, enz. Om onder de terugtrekkende Duitsers verwarring te stichten, gingen we met tien man op patrouille. Een van ons was een Amerikaans piloot, een boordschutter, wiens been bij zijn noodlanding, indertijd was geblesseerd, maar die nu al aardig genezen was. Hij werd bij deze operatie door een SS-man neergeschoten, met een totaal verbrijzeld hoofd werd hij naar het kamp gebracht, en in het naburige dorp begraven, 's avonds om tien uur. Het is misschien wel interessant te vermelden, dat dit met militaire eer gebeurde, in een plaatsje, dat nog door de Duitsers was bezet. Twee van onze mannen, die bij hetzelfde gevecht waren gewond, werden door de linie heen naar een ander, bevrijd dorp gebracht en daar in het ziekenhuis opgenomen. U zult U afvragen, hoe die Amerikaanse machinegunner bij ons kwam, Welnu, wij hielpen geregeld geallieerde piloten bij hun terugtocht naar Engeland; in totaal verleenden we zo hulp aan 15 man. 10 Amerikanen, 4 Engelsen en 1 Pool. Sommigen moes-

ten door omstandigheden dagenlang in ons kamp op "doorverbinding" wachten. We hadden daarom ook een twintigtal Engelse boeken in onze bibliotheek. Er waren toevallig twee Amerikanen in ons kamp, toen de gevechten in onze streek plaats hadden. Zoals reeds verteld, sneuvelde een van hen, de ander sloot zich aan bij de bemanning van twee Engelse gevechtswagens, die de nacht in onze onmiddellijke omgeving doorgebracht hadden. Op zekere avond hoorden we motorgeronk, gepaard met een hevig gekraak van takken. Direct werd er alarm gegeven, twee mitrailleurs werden in stelling gebracht, en de hele nacht door was ieder van ons op zijn post. 's Anderendaags merkten we, dat het Tommies waren, die ons hadden opgeschrikt, en dat we dus die nacht voor niets gewaakt hadden. Maar, dat we daar allerminst over teleurgesteld waren, behoeft zeker wel geen betoog! Waarover we wel teleurgesteld zijn, dat we, toen we van ondergronds tot bovengronds waren gevolueerd, de leiding hadden te aanvaarden ook van buitenstaanders, die hiertoe niet gerechtigd waren, maar zelfs ruggegraat misten, om weerstand te bieden aan de bekoringen van de zwarte handel.
Laten we hopen, dat heel gauw, niet slechts in ons dorp, maar overal de juiste man op de juiste plaats wordt gezet!

Het zijn toch de slechtste wespen niet, die aan de vruchten knagen.
Lange en gewone vingers.

Een andere opdracht was een kraak te wagen in een bandenfabriek in de gemeente Asten. Deze lag op gehoorsafstand van een school waarin SS. was ondergebracht. Ikzelf was met deze opdracht belast.Hoewel wij met vele moeilijkheden hadden te kampen is ons dit gelukt, enkele honderden banden werden buitgemaakt en ondergebracht bij H.P. te Asten, hier bleek dat slechts een vijftigtal banden voor ons geschikt waren de rest hebben wij toen wederom met groot gevaar dezelfde nacht teruggebracht.
Vermeldenswaardig is eveneens nog dat wij des morgens om 5.15 uur, onder wij, te verstaan R.H., G.v.d.B. en ondergetekende, werden aangehouden door een SS wachtpost op de brug over de Zuid Willemsvaart terwijl een jute zak met fietsbanden in ons bezit was, en wij tevens vuurwapens droegen. Doordat ik mijn tegenwoordigheid van geest kon bewaren, en mijn kameraden eveneens, konden wij deze knapen rustig overbluffen en onze weg ongestoord voortzetten.

Wie tijdig helpt, helpt dubbel.

Half Augustus kreeg ik opdracht van Wim en Koos om in Lierop en omgeving nog een paar verzetsgroepen er bij te vormen hetgeen mij inderdaad is gelukt. Het moeilijkste was echter een geschikte koerier te vinden. Toen ik deze gevonden had kwam het volgende aan het licht: deze prima betrouwbare kerel bleek deel uit te maken van de O.D. maar zoals hij mij vertelde kon hij gerust koerier zijn voor ons want de O.D. ging toch pas werken na de bevrijding, vandaar de naam O.D., ordedienst, hetgeen door de commandant, het hoofd van Politie ter plaatse, de wachtmeester der Rijkspolitie werd bevestigd.

← Toen werd de Amerikaanse Piloot belaas paying-guest; op eigen verzoek. In Europees verband. Bericht voor overkant betreffen-

de Amerikaans address in Engeland: APO 559 Horace F.Bradshaw No. O-818572. Frank E.Doucette No. 11090324.
Information to family: Both are o.k.

Er werd bericht dat een sterke afdeling SS. in aantocht was. De Amerikaan Frank Doucette stelde toen voor aan de overzijde van de weg op een strategisch gunstig gelegen punt met een mitrailleur in stelling te gaan liggen, dit werd hem echter noodlottig, hij werd te vroeg door een SS, scherpschutter ontdekt en op een afstand van 80 à 100 meter dodelijk in het hoofd getroffen. In het gevecht dat zich nu ontwikkelde werden nog twee onzer ernstig gewond.

Tegenstrijdigheid; ontbonden maar bestendigd.

De dag der bevrijding leverde ons alle mogelijke tegenstrijdigheden. Te onzent vervoegde zich een heer met luxe wagen, die zich voorstelde als Kapitein P, districtscommandant der O.D. die ons kwam vertellen dat wij heel vruchtbaar werk hadden verricht maar dat binnen enkele dagen alles door zijn mensen zouworden overgenomen; zoals hij het uitdrukte, wij hadden nu afgedaan. Ons hoofdkwartier te Geldrop was het aanvankelijk er niet mee eens, ook wij die gedurende de bezetting de kastanjes uit het vuur mochten halen, voelden er niets voor. In de nu komende dagen bleek dat ook de Geallieerde legermacht in onze omgeving niets te maken wou hebben met de O.D., er werd door enige Engelse officieren een bespreking gevraagd met de leiding der P.A.N. Ons werd toen verzocht Hierop te blijven bezetten met het gebied langs het kanaal tussen sluis 9 en 12, zulks in verband met nog rondzwervende groepen Duitsers en over het kanaal komende Duitse patrouilles. Deze opdrachten zijn door ons steeds nauwgezet uitgevoerd.

En ze kregen de kans; hoog en droog.
De Engelsen wisten wat voor vlees ze op de kuip hadden.

Naar ik meen, was het op 23 September 1944 toen een Engels officier zich bij mij vervoegde, die zich voorstelde als Commandant van een vijftigtal zware tanks, met het verzoek met hem mede te gaan op de tank, teneinde een Duits verzetsnest achter sluis 10 vóór de Zuid-Willemsvaart uit te roken. Ik stemde hierin onmiddellijk toe, en wij togen op weg. Halverwege werd er halt gehouden, om de tanks gevechtsklaar te maken en het aanvalsprogram te bespreken; na diverse inlichtingen te hebben gegeven en honderd en een vragen te hebben beantwoord, werd de tocht voortgezet. Bij het kanaal werd onmiddellijk begonnen met vuren, hetgeen prompt door de Duitsers beantwoord werd met mitrailleur- en granaatvuur. Dat mijn positie boven op een tank hachelijk werd, behoeft geen verder betoog temeer nog daar de tanks zich tijdens het gevecht geheel sloten en ik wegens plaatsgebrek binnen, buiten mijn eigen maar moest zien te redden.

Vrijwilligers voor de K.P. van het toen nog bezette Deurne hadden gebrek aan wapens. Van Geallieerde zijde werd toen gevraagd om een 35-tal vrijwilligers om stenguns door de Duitse linies

heen naar Deurne te brengen. Men had hiervoor slechts een paar mensen. De resterende 32 vrijwilligers werden binnen een half uur door ons geleverd.

De P.A.N. was geen charitatieve instelling, althans niet vice-versa.

Ik moge hierbij opmerken, dat een illegale loopbaan na de oorlog geen millionairsperspectieven opende. Toen ik in mijn werkkring terugkeerde, bleek dat concurrenten reeds een grote voorsprong hadden, die ondanks alle aangewende middelen en moeiten, niet kon worden ingelopen.

In toegepaste sociologie heet dat: wel actief gebruikt, maar niet tactisch bruikbaar.

Het volgende is evenmin tactisch en zelfs wat lyrisch voor een instantievrij landgenoot.

Daarbij, ik tart eenieder mij te bewijzen, of het bewijs te leveren, dat ik of mensen die onder mijn persoonlijke leiding stonden, aan reeds eerder voornoemde minderfraaie feiten schuldig staan. Wel zou ik in andere richting kunnen wijsen, hetgeen ik maar niet zal doen, daar ik rustig aan kannnemen, dat dit overbodig is.
Alleen spreek ik de wens uit dat personen, die dergelijke beschuldigingen hebben geuit, bij het inzien van hun dwaling zo ridderlijk zullen zijn om hun woorden in te trekken en de getroffenen in hun eer te herstellen.

"Alles goed en wel", zegt de instantieke lezer, maar: "Ordnung muss sein!

Hier stond de rechte man op de rechte plaats.

Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen de SS-er te doden, hij bevindt zich op dit ogenblik bij ons in het kamp onder speciale Amerikaanse bewaking. Ik hoop dat U zich met deze oplossing zult kunnen verenigen.

En juiste verhoudingen in Lierop:

Inzake de ruiling van vuistwapen moet ik tot mijn spijt teleurstellen, aangezien ik door een misverstand in de mening verkeerde dat hieromtrent reeds overeenstemming was bereikt. Het wapen kan door de man, die het op het ogenblik in gebruik heeft niet worden gemist en voor ruiling is hij niet te vinden; wat ik hem ook eigenlijk niet kwalijk kan nemen.

Ook onjuiste in Heeze:

Hedenavond heeft de P.A.N. te Heeze een voortvluchtige N.S.B.er gegrepen en aan mij uitgeleverd. Heb onmiddellijk een ordonnans naar de Commandant O.D. ter plaatse gestuurd, met het verzoek bedoelde N.S.B.-er te willen laten halen. Ze komen, zeggen geen boe of ba, treden de ruimte in waar de man zit, passeren mijn wacht welke opgesteld stond en nemen de kerel zonder meer mee,

zonder zich even bij mij te melden of te laten zien.
Zoiets lijkt toch nergens op. Loyaliteit!

Zo zijn onze manieren.

Nadat dit punt dus was opgelost is mij gevraagd, welke de houding dient te zijn, die wij hebben aan te nemen t.o.v. de O.D. met name de Marechaussee alhier. Deze zijn de Opperwachtmeester komen halen en hebben mijn mannen genegeerd; terwijl de Oppermachtmeester mijn mensen bedankte voor de behandeling welke hij had genoten, zeiden de mensen van de O.D. dat dat niet nodig was. Ik verzoek U derhalve contact op te nemen met de Commandant H.K. O.D. met het verzoek, betere samenwerking met de P.A.N. te willen betrachten.

Wat veel van het goede.

15 September 1944. Hedenmorgen kreeg ik bezoek van de Kapelaan uit Someren, mijn vertrouwensman sedert het begin van ons duikwerk. Hij kwam met een zeer vervelende boodschap. Laatstleden nacht moet een gewapende troep de boerderij van een zekere Th. wonende in de Somerse Heide zijn binnengedrongen met het doel er wapens te ontvreemden. Het zijn N.S.B.-ers, en de boer self is enige dagen geleden vertrokken zodat alleen de vrouw met enige kinderen nog in huis zijn.
Het vervelende is nu dat de Kapelaan een overval vreesde en er op aandringen van de vrouw een paar mannelijke personen als bewaking heeft ingekwartierd met als gevolg dat er twee partijen, beide van de goede richting tegenover elkaar kwamen te staan. Er zijn geen slachtoffers gevallen omdat er niet geschoten werd maar de gevolgen hadden heel anders kunnen zijn.

Accuratesse.

Hedennacht van 21 uur tot 4 uur met twee gewapende stoottroepen gepatrouilleerd en in hinderlaag gelegen tot het verkrijgen van de opgedragen artikelen, echter zonder resultaat. Bericht ontvangen vanuit L. omtrent een te interneren Feldwebel. De man gisterenavond met een patrouille opgehaald en de buit afgenomen.

Buit:

1 paar grijse kousen
2 pullovers
1 d.gl. lange broek
1 hemd
1 veldmuts
1 overjas
1 veldjas
1 paar epauletten
1 veldfles
1 broodzak
1 paar lage schoenen
1 paar mil.schoenen
1 onderbroek
1 koppel
1 saklantaarn
1 fiets
1 parabellum 9 mm.
1 patroontas
34 par.patr. 9 mm
149 Chemische mg.patr. passend in D.kar
1 patroonkist
2 handgranaten

Naam:
Albert Schulz
Geb. te Hauen dd. 23-12-'17 Reg.Bez.
Post am Adres:
Brikenweg 97
Sinsdorff
Hamburg

Zoals U bekend heerst er hier groot tekort aan schoenen, hoe is

het met de schoenenbonnen? De buit is dankbaar aanvaard.

Sloot als een bus. Drie dagen na de Kapelaan:

P.S.
Door Someren werd doorgegeven dat de groep Asten zich ook op Somerens terrein beweegt. Voor een goede samenwerking tussen ons en Asten lijkt het mij zeer gewenst dat Asten van de top uit in kennis gesteld wordt van het feit dat het P.A.N.-werk te Someren onder ons is komen te ressorteren.
Mochten de Astenaren dus onze steun of hulp nodig hebben, laten ze ons dan waarschuwen en opdrachten die op beider terrein komen, eerst met ons bespreken zodat het uitgesloten is dat er botsingen van meerdere groepen Nederlanders ontstaan.

Geen tafeltje-dek-je.
't Nakroost dier gespierde bra-ha-ven.
In 1940 was er ook al ingegrepen met aloude zwijgende pijl en boog en niet met veel luidere riek.

Bericht dd. 11-9-'44 ontvangen. Opdracht tot vervaardiging van knuppels wordt heden door mij aan betreffende instanties verstrekt.
Het is mijn bedoeling iedere groep uit te rusten met tenminste één vuurwapen, de overige leden met knuppels.

Vol van moed en trouw zijn wij: knuppels tegen tanks?

Bescheidenheit is eine Zier.

Voorts hartelijk dank voor de cigaretten; verder een misschien onbescheiden vraag: Is het mogelijk het ganse rayon van deze zo noodzakelijke materie van Uw kwartier uit te voorzien?

Gentleman - Inbreker.

Gisterenavond te 22 uur met groep Asten bij fa. v. rijwielbanden gekraakt. Opbrengst ver beneden verwachting n.l. 6 buiten- en 10 binnenbanden maat 28 - 1½. Hiervan werd een stel plus een binnenband aan groep Asten uitgereikt. Voorts aan Koos 2 stel, aan de koerier voor huishoudelijke transporten 1 stel, aan de G.C. Lierop 1 stel, aan de koerier Lierop Asten - Someren 1 stel. Op het kantoor werd door ons een schrijven achtergelaten luidende:
Hedenavond waren wij genoodzaakt bij U in te breken, daar wij voor het goede doel dringend om banden verlegen zaten. Tot onze spijt was onze moeite grotendeels vergeefs daar wij de maat die wij nodig hadden 28 - 1½ niet in voldoende mate aantroffen. Wij namen mede 6 buiten- en 10 binnenbanden maat 28 - 1½. Afrekening volgt! Ondertekend: Oranje gaat boven al.

Wie het kleine niet eert:

Uw brief in goede orde ontvangen. Hoewel het een schadelijke ruil is ben ik besloten toch de parabellum met bijbehorende patronen tegen Uw F.N. met idem te ruilen. Tot mijn spijt is

het wapen echter niet thuis maar zodra het thuiskomt zal ik het innemen en aan U zenden. Aan FN munitie is bij ons zoals U op de staat zult zien een lelijk tekort, ziet U een mogelijkheid om hierin te voorzien?
Eeuwig zonde dat die kerel uit Eindhoven, ons met die kraak zo dwars gezeten heeft. Als ik hem in handen krijg kraak ik hem uit wraak. Koos heeft één stop van 15 A. van U in zijn zak, de andere geef ik nu met Loes mede. Dank voor de batterijen, het helpt tenminste voor het eerste ogenblik. Handboeien en ketting wil ik nog even memoreren.

Samen delen.

Hoewel met lede ogen zie ik mijn schrijfmachine naar U vertrekken, ik beveel hem in Uw goede zorgen aan.

Met recht en ten onrechte kan hier van de districtscommandant worden herhaald:

"Het ingaan op finesses zou mij in dezen te ver voeren en voor buitenstaanders gaan lijken op sensatieverhaaltjes. Dit is echter geenszins mijn bedoeling. Mijn mensen weten wat hier dag en nacht gepresteerd is".

Er zullen zeker buitenstaanders zijn, die de neus er voor moeten ophalen. Het bezorge hun de sensatie, die past bij een blik in de keuken. Misschien dat zij zich dan de sensatie aandoen om recht te laten wedervaren aan alle man van Neerlands stam.
Hun zij hier 10 Mei 1940 herinnerd, toen de zenders door het land daverden: 't is plicht dat iedre jongen.
Hier dringt zich wel een vraag op: Waartoe dat alles?
Wie het antwoord van een ander nodig heeft, vraagt hier tevergeefs.
Bij herhaling werd in dit land beroep gedaan op allen, en naar best vermogen, heeft de inlander dat beroep beantwoord. Niet dol, dom, dwars en dwaas. Het is heel eenvoudig, zich driest met opgeheven hoofd in het gevaar te storten en met hangend hoofd te berusten als men op sterkere machten stuit. Maar zich te beheersen, te wikken en te wegen om er het beste van te maken, zo lang mogelijk!

De P.A.N. verafgoodde zich niet en disqualificeerde niet ontijdig. D.C. Dankelman had een opdracht gegeven, die ter plaatse grote bezwaren kon met zich brengen.

Ik kom nu niet klagen of iets intrekken, waarin ik toegestemd heb, doch ik kom graag naar voren met de bezwaren, bij mij geopperd betreffende de Vliegende Brigade. Deze zijn de volgende:
Stelt U zich voor, dat de Duitse troepen plunderende, rovende en brandstichtende terugtrekken, hetgeen toch mogelijk is.
Stelt U zich vervolgens voor, dat zij door deze gemeente komen en dat de groep, welke ik in zijn geheel beschikbaar gesteld heb voor de Vliegende Brigade ergens anders ingeschakeld is, wat komt er dan van de Gemeente Heese terecht?
Dit wil niet zeggen, dat ik mijn toezegging terugtrek, doch er dient m.i. wel rekening mede gehouden te worden. Ik voor mij trek er mij niet zoveel van aan als mijn mannen, die hier geboren en getogen zijn, doch ik kan mij hun gedachtengang toch

goed indenken.

Wie de P.A.N. meent te moeten disqualificeren zij deze reportage ter overweging en vergelijking aanbevolen.
We kunnen niet allen, alleen consument zijn, ook niet in een land van portiers en secretarissen; waar de grens openstaat ook voor de vieze ruilmiddelen van gewesten, waar ze de omgekeerde pyramide aanbidden en die ons willen helpen, op één hand te gaan lopen.

V A L K E N S W A A R D.

Het district opent aan de Zuidzijde in Valkenswaard en daar begon de invasie, zoals "In en om Valkenswaard" beschrijft.
De P.A.N. had het aan de grens het moeilijkst en het gemakkelijkst.
Bij de poort is de waakzaamheid het grootst, maar wederzijds.
Wie had kunnen vermoeden, dat stoere vlotte Brabanders, zich zo lang in condottieri- of kongsi-bochten konden kronkelen. Er ontstonden arsenalen, die alleen vergaten te ontploffen.
Hoe dichter bij de grens, hoe lichter men er over denkt; maar allen dachten ze zwaar Nederlands, al moesten de Valken het horst overschakelen op uilengolflengte.
Als het aan de grens licht is, wordt het leven er zwaar. Het kon echter de valkenieren rustig worden overgelaten, het verzet op krachtige klauwpoten te zetten, die zouden toeslaan, zodra de machtige wieken gingen uitwaaieren over de opgejaagde vreemde ratten.
Voorlopig bleven zij lichtende kinderen der duisternis. Waar een oningewijd fatsoenlijk mens met heel behoorlijke moeite, middels een onbehoorlijk aantal schrammen, builen en breuken, precies op zijn uitgangspunt weet aan te landen, slingert de grensbewoner zich als een telepaath over zijn hazenpaadjes, door greppel, bos en struikgewas, langs de kortste omweg recht naar zijn onzichtbaar doel: komen we er vandaag niet, dan komen we er morgen zeker niet!
Als zij zoeken, zijn zij overal; als ze gezocht worden, nergens.
Aan zulke piraten konden de Duitsers vreugde beleven. Zulke baanbrekers moesten de P.A.N. wel uitvinden. Ze hebben het den vijand zuur gemaakt, ondanks en omdat ze op de walkant van de invasiesloot kwamen te bivakkeren.
Wie daar Brabant wilde binnengaan moest langs Valkenswaard; ook de Duitsers en zij merkten wel dat de jongen van die uilen goedgelukte valken waren die van de aftocht waarlijk geen parade hielpen maken.
Ze schoten nog niet, maar lieten lustig de autobanden knallen, die zich verslikten aan de onverteerbare S-spijkers. De hele litanie van P.A.N. belevenissen werd hier afgedraaid alleen wat vlotter en wat gevaarlijker, dank aan en ten spijt van de vermaledijde welkome grens.
Vanzelfsprekend was er contact, alleen wat levensgevaarlijk, met de Witte Brigade in België.
Naar België moesten de Geallieerde piloten. Uit België kwam de invasie-wals die min of meer steigerde, waar het ene leger op het andere bonkte.
En daar lag Valkenswaard in hoop en vrees. Herboren Nederland!
Het zou een zware bevalling worden.
6 September 1944 kregen de Partisanen hun eerste bovengrondse order:
Morgenvroeg om 5 minuten voor half tien op het V.O.S.-terrein melden. Rustig vermeldt het verslag:
's Morgens tegen half tien verzamelen zich 50 à 60 man op V.O.S.-terrein.
Op zijn P.A.N.s; accuraat tot op de minuut en trouw in alle gevaar.
Gedeon aan het woord; alleen vrijwilligers!

De bijeenkomst, waarvan is uitgegeven, dat het een oefening is van bosbrandweer, wordt gehouden onder de tribune van het voetbalveld.
Al is onze verzetsbeweging enkele dagen geleden bovengronds geworden, toch is er nog evenveel gevaar als voorheen, vandaar dat door enkele leden het terrein wordt afgezet, om te voorkomen, dat wij onverhoeds zouden worden overvallen.
De leider van deze bijeenkomst begint te zeggen, dat het grote ogenblik is aangebroken, waarop de Partisanen-Actie Nederland (P.A.N.) bovengronds zal gaan optreden. Hij wijst erop,dat veel van ons geëist zal kunnen worden en dat wij nu, meer nog dan in het verleden, ons leven zullen gaan inzetten voor de vrijheid van ons Vaderland. Degenen, die zich dat niet bewust zijn, en die dit risico niet durven aanvaarden, kunnen zich nu nog terugtrekken.
Ieder lid wordt dan het diepste stilzwijgen opgelegd over hetgeen hier besproken wordt en over alles, wat onze actie verder aangaat. Niet praten! met niemand! Dat is voor velen misschien wel moeilijk, want Valkenswaard staat nu eenmaal om zijn praten bekend, en het mag hier nog wel eens gezegd zijn, dat door dat praten in het verleden slachtoffers zijn gevallen.
Dus als eerste parool: zwijgen! zwijgen! als een soldatenkerkhof.!
Er is officieel medegedeeld, dat de Geallieerden binnen twee maal vier en twintig uur hier kunnen zijn. Het wordt dus kort dag!

Prins Bernhard dacht er niet anders over:

In de loop van de namiddag krijgen de partisanen hun eerste schriftelijk bevel van de rayonscommandant. Het bevat instucties, waaraan zij zich onder alle omstandigheden te houden hebben. Strikt geheim en zeer persoonlijk!

De Irene-Brigade hoorden ze in Valkenswaard trappelen:

11 September 1944.
De afgelopen nacht is erg rumoerig geweest. Duitse colonnes blijven maar aan één stuk doortrekken in de richting van Eindhoven.

Engelse troepen staan slechts op enkele kilometers van de Nederlandse grens, meldt radio Londen, Prins Bernhard heeft de Nederlandse troepen, die met de Engelse troepen samen strijden, bezocht, in zijn kwaliteit van Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten. Aan journalisten verklaarde hij, dat de bevrijding van Nederland nabij is.

De Nederlandse troepen zijn vol goede moed en kunnen het ogenblik nauwelijks afwachten, waarop zij de Vaderlandse bodem zullen betreden. De troepen zijn goed georganiseerd en staan gereed om de Geallieerden te steunen, wanneer deze de grens zullen overschrijden.

Het gordijn gaat op een spleet.

In de namiddag zijn twee Engelse tanks doorgebroken tot achter op de Luikerweg, het punt waar de weg Borkel begint. Verscheidene inwoners hebben hen daar gezien en met de bemanning gesproken.
Volgens hen zou het vandaag te laat worden, maar kunnen wij morgen de Tommies verwachten.
Onze hoop herleeft! Till to morrow!" hebben zij gezegd, toen zij weer teruggingen! Wij hopen het!

De kier blijft.

Om kwart voor twaalf meldt de Engelse zender, dat de Nederlandse grens ten Zuiden van Eindhoven is overschreden!
Wij moeten dus elk ogenblik de Engelsen kunnen verwachten!
"Till to morrow!" heeft hij immers gezegd.
Het wordt middag, maar er komt geen Tommy. Het wordt avond en nog geen Tommy! Wij gaan naar bed in de hoop, dat wij morgenvroeg of anders toch zeker in de loop van de dag het ogenblik zullen mogen beleven, waarnaar wij zo lang en zo vurig verlangd hebben!

De Tommies kwamen nog wel niet, maar draaiden wel een veelbelovende ouverture:

13 September 1944.
Nog geen Tommie:
Nu de dag van gisteren ons nog niet kon brengen, waarop wij zo vurig gehoopt hadden, verkeren wij vandaag weer in dezelfde spanning. Of eigenlijk voelen wij ons terneergeslagen want na de teleurstelling van gisteren, toen wij zeker de Tommies verwachten, horen wij nu nog veel minder kanongebulder en ook in de lucht is de actie veel minder dan gisteren.
De Engelse radio heeft gemeld, dat in Noord-België en in het Nederlands-Belgische grensgebied hevig wordt gevochten, en dat er troepen de grens over zijn.
In de avond wordt het even spannend. Bommen worden in de verte afgeworpen, kanonnen bulderen, en, terwijl wij daar naar staan te luisteren, giert plotseling fluitend een projectiel over ons heen. Wij zoeken haastig dekking en meteen horen we het ding met een flinke slag uit elkaar springen. Het is niet ver van ons vandaan! Even later wordt het stil!

14 September 1944

De nacht is vrij rumoerig gewwest. Vliegtuigen, bommen en granaten komen onze rust het grootste gedeelte van de nacht verstoren. Nog twee maal fluit een projectiel over ons huis, tenminste zo lijkt het, om een eindje verder tot springen te komen.
Vanmorgen hebben wij de woningen bezocht, waar de projectielen zijn ingeslagen. Twee huizen in de Dijkstraat zijn zwaar beschadigd, terwijl tot ver in de omtrek van alle huizen en gebouwen de ruiten stuk zijn. De straten zijn bezaaid met glasscherven, terwijl de inwoners druk bezig zijn planken voor de ramen te slaan. Het is een somber gezicht deze met planken dichtgespijkerde ramen! Gelukkig vallen er geen persoonlijke ongelukken te betreuren, wat werkelijk onbegrijpelijk is. Dit is het eerste beeld van de strijd, dat wij in onze eigen omgeving te zien krijgen. En wat zal er nog volgen?

Valkensweard kon van een preferent aandeel verzekerd zijn.

Reeds vroeg in de avond worden wij weer opgeschrikt door het fluitend geluid van aankomende projectielen. Dit blijft geruime tijd duren en het lijkt erop, dat wij een onrustige nacht tegemoet zullen gaan. In vele gezinnen worden kermisbedden gemaakt in de kamer of keuken en ook wij gaan er in alle haast toe over.
Half aangekleed gaan wij er dan op liggen in afwachting van wat de nacht ons brengen zal.

15 September 1944.

Het was een vreselijke nacht! herhaaldelijk hoorden wij de granaten over ons heen fluiten om niet ver van ons te ontploffen. Van slapen is niet veel gekomen.

Dividenden kwamen af.

De gehele voormiddag blijven de projectielen met tussenpozen komen aangieren en wel een keer of tien moeten wij ons die morgen tegen de grond laten vallen. Weer is er materiele schade aan huizen en gebouwen en deze keer worden twee personen vrij ernstig gewond. Een projectiel slaat bij een bakkerij in, waar twee personen werkzaam zijn, die beiden door de scherven zodanig gewond worden, dat zij door het Rode Kruis naar het Ziekenhuis moeten worden overgebracht.
De bakkerij is zwaar beschadigd en overal liggen hier de half gebakken broden verspreid.

Het wordt steeds gevaarlijker en wij begrijpen, dat wij een veilige plaats moeten zoeken, waar wij behoorlijk dekking zullen vinden, wanneer dit beschieten nog lang blijft duren, en, zoals het zich laat aanzien, nog erger gaat worden.
Wij hebben maar een kleine kelder, die echter, bij nadere beschouwing een scherfvrije schuilplaats blijkt te zijn. Met kistjes en kussens maken wij er een aantal zitplaatsen in om zo nodig enkele uren er door te kunnen brengen.
Bijna de helft van onze straatbewoners zijn intussen zoveel mogelijk hun gave en goed in veiligheid aan het brengen en gaan voor de nacht een ander gedeelte van het dorp.
Enkele dagen geleden hebben wij reeds vluchtkoffers klaargemaakt toen wij ook onze fietsen moesten gaan verbergen.
De Duitsers waren toen ons dorp aan het afstropen op fietsen. Doch daar zou het niet bij blijven! Op verscheidene plaatsen, meestal woningen die door de bewoners waren verlaten, braken de moffen in, aten, eetbaar was op en stalen wat van hun gading was. Vooral op linnengoed, weck, kinderfietsen, trekwagentjes. schrijfmachines enz. hadden zij het gemunt. Zijn dat nu de leden van het Groot-Duitse Leger, dat Europa zal bevrijden?Dat Europa tot een staat wil maken, waarin vrede, recht en rechtvaardigheid zullen zegevieren? Het is voor ons een bewijs temeer, dat het Duitse leger verslagen is! Want een leger, waarin tucht en discipline heersen, maakt zich niet schuldig aan dergelijke strooptochten! Van de bakker eisten zij brood zonder geld en zonder bonnen! In de café's dronken zij bier en vertrokken zonder te betalen! Bij de Pastoor werd zelfs de laatste Mis-wijn opgedronken!
Na de middag zijn er geen projectielen meer over ons heen gekomen en ook het Duitse geschut, dat aan het einde van onze straat staat opgesteld, is maar weinig meer in actie geweest.
En toen ook 's avonds alles rustig bleef, legden wij ons op onze kermisbedden neer, in de hoop, dat het zo zou blijven en dat wij een rustige nacht zouden ingaan.

De Duitsers verzekerden zich nog van de hulp van ijverige tegenwerkers, maar de aandelen der grensbevolking werden lelijk cumulatief.

Plotseling wordt onze stemming verstoord door het bericht, dat alle mannen uit het dorp van 18 tot 45 jaar zich binnen tien minuten moeten melden aan de kerk, voorzien van een schop om voor de Duitsers loopgraven te maken. Het eerste bedrijf van deze Zondag is begonnen! Voor de St. Nicolaaskerk stellen de moffen een mitrailleur op, doch alle mannen in de kerk worden gewaarschuwd en over het priesterkoor nemen allen via de sacristie en de tuin van de Zusters de vlucht! Velen zien wij de bossen invluchten, anderen verbergen zich in tuinen en boomgaarden. Daar wordt in spanning gewacht op wat er nu komen zal. Degrond is nat en in het begin is het koud, maar als na een uurtje de zon er door komt, wordt het beter. Vrouwen en meisjes staan op de uitkijk en waarschuwen, wanneer zij een mof de straat zien inkomen. Dan wordt het hollen van de ene tuin in de andere, en als het daar gevaarlijk wordt, dan weer terug! Zo dolen wij de gehele morgen door de hof, om plotseling, als er gevaar dreigt, als opgejaagd vee met onze Zondagse kleren over heggen en prikkeldraad te springen en ons te verbergen in de tuin van de buurman.
Degenen, die de bossen in zijn, zitten minder veilig.

De moffen laten enkele keren een mitrailleur er door ratelen en dat wordt voor sommige te warm. Ze komen te voorschijn en zijn de klos!
In de huizen wordt gezocht en hier en daar wordt er een gesnapt.
Onder geleide van een mof met het geweer in de aanslag zien wij, vanuit onze schuilplaats telkens groepjes van vijf tot twintig personen de Luikerweg op gaan.
Intussen hebben de Duitsers een der marechaussees aangehouden en hem te kennen gegeven, dat er nog 200 mannen moeten komen. Met deze boodschap komt hij op het gemeentehuis. Dat wordt te zout. Wie nog gevoel heeft voor humor, zou zeggen, raadhuis maar sluiten en een bordje "Te huur" er op!
Maar daarvoor is het ogenblik te ernstig. Er moet gehandeld worden en de mannen moeten gewaarschuwd worden, maar hoe?
Dan komt er iemand op het lumineuze ide: de omroeper! En vijf minuten is al een lid van de luchtbeschermingsdienst op weg en wordt er opgeroepen:
"Binnen het uur moeten nog twee honderd mannen met een schop zich melden aan de kerk om aan de Stenen Brug graafwerk te verrichten voor de Duitsers. Vrouwen mogen eten gaan brengen".

Zo wordt dus het gehele dorp op de hoogte gebracht en weten de mannen, waar zij blijven moeten! Een goede verstaander heeft maar een half woord nodig!
En toch zijn er nog van die sukkels die zich gaan melden!
Van de dames, die prachtig spionnngewerk verrichten, krijgen wij te horen, dat de mannen kuilen moeten graven bij de Stenen brug.

Hoe meer mannen zich melden, hoe eerder het werk klaar is en er zijn er zelfs die twee of drie kuilen gegraven hebben en dan al terugkomen.
Weer zijn er van die dommeriken, die gaan, maar dat ligt niet in onze lijn! Uit een enkele straat gaan de mannen zich zelfs in groepsverband melden!
Moeten wij nu de laatste dag, nu de vijand op het punt staat hier uitgeslagen te worden, hem nog gaan helpen? 'n de loop van de morgen is een groot aantal bommenwerpers overgekomen en werpen hun bommenlast niet ver achter Eindhoven.
Wij horen niet alleen de bommen ontploffen, maar wij zien ook de toestellen keren en terugkomen. Wij vermoeden dat deze lading bestemd is voor de Duitse linies tussen Oirschot of Best en Reusel.
Het is een welkome afleiding, terwijl wij daar in de hof ons moeten verbergen voor de moffen.
Sommigen vergeten echter hierdoor, waarom zij eigenlijk in de tuin zitten en worden dan ook verrast door een Duitser die plotseling van achter een huis op hen toekomt.
Ongeveer een uur heeft dit bombardement geduurd en wij weten dat hier de doorbraak van de Engelsen op moet volgen. Zullen wij hen vandaag nog te zien krijgen en zullen wij vandaag nog bevrijd zijn?
Het "Till to morrow" is intussen al vijf dagen oud! Maar eerst zullen wij nog een Zondagmiddag moeten meemaken, die wij niet gauw vergeten zullen!
Tegen twee uur wordt het dorp door de Engelse artillerie onder vuur genomen, waarschijnlijk met de bedoeling de hoofdwegen onder vuur te houden om zo de Duitsers het terugtrekken te bemoeilijken en hen bij het terugtrekken nog zoveel mogelijk verliezen toe te brengen. Ruim een half uur heeft dat geduurd.
De eerste projectielen komen nog bij tussenpozen, waarop de moffen de mannen, die aan de Stenen Brug nog aan het graven zijn, naar huis zenden. Als wij dat zeker weten, hoeven wij niet meer de tuin in, die wij intussen al verlaten hebben om in huis gauw iets te eten, terwijl er buiten iemand op de uitkijk staat.
Op dat ogenblik staan wij met twee marechaussees achter het huis te praten, als wij in betrekkelijk korte tijd twee of driemaal dekking moesten zoeken voor een projectiel, dat over ons heen fluit. Wij vinden het toch maar veiliger om een terugtrekkende beweging te gaan maken.
Nauwelijks binnengekomen, fluit er weer een projectiel, en direct daarop horen wij een bons. Ramen en deuren schudden en met de buren, die intussen zijn binnen gekomen, omdat zij niet over zo'n scherfvrije kelder beschikken als wij, zoeken wij voor alle zekerheid onze schuilplaats op.

Als wij daar even zitten begint het gedonder! Een regen van projectielen wordt op,ons losgelaten. Wij horen ze fluiten en wanneer dat gefluit ongeveer bij ons is, komt reeds de ontploffing.
Zij staan dus niet ver van ons in! Terwijl de bons waarmee het projectiel tot ontploffing komt nog nadreunt, komt weer een nieuwe granaat aangieren. Glasscherven rinkelen, granaten en stenen vliegen rond; onze kelder dreunt onder al het laweai van de ontploffende projectielen. Het lijkt wel of de hel is losgebroken!
Met angst en spanning zitten wij te wachten, als terdoodveroordeelden, op de uitvoering van hun vonnis. En wanneer er weer een projectiel aan komt fluiten, buigen wij automatisch het hoofd.
Veel wordt er deze Zondagmiddag gebeden, zelfs door hen die het in lange tijd niet meer gedaan hebben en die er nu van staan te kijken, dat zij het nog zo goed kunnen!
Ruim een half uur blijft deze regen van staal en ijzer aanhouden en wij denken niet anders, of ook ons huis heeft deze keer veel geleden.
Vooral bij de dames zijn de zenuwen tot het uiterste gespannen en wij hebben de grootste moeite om hen kalm te houden.
Eindelijk wordt het stil en wagen wij ons buiten onze kelder. Een zucht van verlichting ontsnapt ons, als wij bovengekomen ontdekken, dat van het gehele huis slechts enkele ruiten vernield zijn. Vlug even buiten kijken! In onze omgeving , zover wij kunnen kijken is nog geen spoor van beschieting te zien. Slechts hier en daar is een ruit kapot.
Het blijft stil en wij lopen vlug naar de hoek van de straat.
Wat wij daar zien is verschrikkelijk!
De gehele huizenrij tegenover de garage van J. is deerlijk gehavend. Verscheidene huizen zijn kapot geschoten en verandera in een ruïne. Het hoekhuis van H.de W., op de Luikerweg, dat bij de beschieting van enkele dagen geleden al zoveel schade had, is nu nog erger vernield. Een boom ligt dwars over de Luikerweg.
Heren Geestelijken snellen naar de getroffen woningen om ebentuele getroffenen nog bijstand te kunnen verlenen.
De gehele middag zijn zij verder in de weer om met gevaar voor eigen leven te behelpen, waar hun hulp nodig is.
Wij durven niet verder te gaan, want het moest nog eens opnieuw beginnen, en gaan dan ook maar vlug naar huis terug.
Toch blijft het nog even rustig en hebben wij gelegenheid om nog een kop thee te drinken. Maar na ongeveer een uur barst de hel voor de tweede keer los! Ditmaal geen artillerievuur, maar een aanval van vliegtuigen met boordwapens.
Hierbij worden verscheidene mensen getroffen, die 's middags eten zijn gaan brengen aan hen, die aan de Stenen Brug gaan graven.

Laag strijken de vliegtuigen over de huizen en een regen van mitrailleurkogels en projectielen wordt weer op ons losgelaten. Het is een hels lawaai! Vliegtuigen ronken, mitrailleurs ratelen, granaten ontploffen en glasscherven rinkelen!
Het gehele huis dreunt onder zoveel herrie!
Wanneer het stil wordt komen wij weer de kelder uit. Maar het is slechts voor even! Nauwelijks zijn wij eruit, of de vliegtuigen keren terug en het lawaai begint opnieuw!
Zo wordt het zachtjesaan acht uur of half negen, als de vliegtuigen zich voorgoed verwijderen en wij met de schrik nog in de benen de kelder uitkomen. Al spoedig zien wij, dat er verschillende grote branden zijn uitgebroken. Het is intussen donker geworden, wat alles nog angstiger maakt.

De bevrijdingsfakkel nadert: de Normandische dinosauriërs komen er mee aandaveren:

Over de Luikerweg horen wij vrachtwagens en tanks in volle vaart komen aanrijden. Wij denken niet anders, of dat zijn de Duitsers, die op de vlucht zijn geslagen!
Het kan immers niet anders! En in ons hart hopen wij, dat het ook werkelijk zo is.
Dat de Engelsen nu toch maar komen!
Ongeveer elf uur horen wij in de straat een paar mensen komen aanlopen, die in het midden van de straat op de deur van een huis beuken, iets schreeuwen en verder hollen in onze richting Zouden het moffen zijn? Wat zouden zij nu weer willen? Een komt er bij ons achterom. "De Tommies zijn er"! schreeuwt hij en is dan weer weg. Het is een buurjongen!

Ook niet alle Nederlandse buurjongens, zijn gelegaliseerde aanhangers en verspreiders der waarheid, geheel de waarheid, en niets dan de waarheid.

De Tommies zijn er! Wij zijn even stil!

Heeft dan de bull-terrier eindelijk zich in de roofhorde vastgebeten? De verwachting lijkt te stout. Maar als de buurjongen het nou zelf zegt! De verdrukking, de belemmeringen, de gevaren, ontberingen, dreigementen en onberekenbaarheden verzonken in vergetelheid, toen de spil van de Duitse windmolen wankelde.
De bevrijding had zulke hoge tantièmes geeist dat men begrijpelijk aarzelde in het geloof, al was de apostel ook een echte buurjongen.

Wij kijken elkaar aan en dan begrijpend, dat de moffen weg zijn en dat er dus een einde is gekomen aan de vreselijke uren, die wij Zondag beleefd hebben, lopen wij met een paar man naar de hoek van de straat, en jawel! Daar zijn de Tommies!
Een groot aantal tanks en voertuigen staan op het Florapark en van de boterfabriek tot op de Markt, terwijl het nog steeds blijft aanrijden over de Luikerweg. Daar staat een Tommie!
Wij gaan er heen en drukken hem de hand! Hij lacht en presenteert ons meteen een sigaret, die wij dankbaar aanvaarden.
Als wij nog niet beseft hebben, dat wij vrij zijn, zal de geur

van deze Virginia ons dat wel bijbrengen!
Het café van Aarts staat nog in lichte laaie en de Engelsman vraagt of dat van 's morgens is. Wij vertellen hem dan zo goed mogelijk in het Engels, wat in het begin nog wat stotterend gaat, omdat wij dat niet gewend zijn, terwijl we waarachtig geneigd zijn, om er een Duits woord door te gooien, ofschoon wij in de afgelopen jaren tegen géén mof ooit een woord Duits gesproken hebben, dat het van de vooravond is.
" It is a pity"! zegt hij schouderophalend. En inderdaad is het jammer! Maar op dat ogenblik weten wij nog evenmin als hij, hoe zwaar ons dorp geteisterd is! Wij hebben van de rest van het dorp nog niets gezien, al zien wij tussen de huizen door en over de daken heen, dat er op verschillende plaatsen branden zijn uitgebroken!
Van een ooggetuige vernemen wij later, dat het café van Aarts niet in brand is geschoten, maar door de moffen in brand gestoken. In de vooravond zijn een vijftal Duitsers, die al flink dronken waren, het café, dat door de bewoners verlaten was, binnengegaan en na ongeveer een half uur kwamen zij er weer uit.
Even later stond het café in brand!
Het is kwart over elf, als wij de eerste Tommie begroeten en vernemen van hem, dat de eerste reeds om negen uur ons dorp zijn binnengerukt! De voertuigen en tanks, die wij over de Luikerweg hebben horen komen, zijn dus niet van de terugtrekkende Duitsers geweest, zoals wij dachten, maar van de Engelsen! Hadden wij dat geweten!
De Duitse wacht op het telefoonkantoor, die door zijn kameraden blijkbaar in de steek is gelaten, is intussen krijgsgevangen gemaakt.
De telefoon, die ook deze Zondag geopend was ten behoeve van de Luchtbeschermingsdienst, Het Rode Kruis enz. werd in Eindhoven bediend door mannelijke Duitse telefonisten.
Ongeveer twee uur in de nacht komt een Engels officier op het kantoor en na even gesproken te hebben met onze dienstdoende telefoniste, vraagt deze hem, of hij eens wil spreken met een Duitse telefonist, waarop de officier gretig ingaat. Nadat de verbinding met Eindhoven tot stand is gebracht en de Duitse telefonist zich gemeld heeft, vraagt de officier in perfect Duits hoe de toestand in Eindhoven is. De telefonist maakt van de gelegenheid gebruik om te informeren naar de toestand in Valkenswaard en zegt tenslotte: "Wir müssen Valkenswaard zu jedem Preise behalten"!?, waarop de officier keurig antwoordt: "Selbstverständlich"!
De arme jongen in Eindhoven weet niet, dat Valkenswaard al vrij is en dat hij spreekt tegen een Engels officier!
Aan de Engelse zijde is dit voorval blijkbaar ook interessant gevonden, want enkele dagen later kunnen wij van dit gebeuren een uitvoerig verslag lezen in de "Daily Herald"! Wij gaan naar huis en met onze buren bespreken wij nog even de gebeurtenissen van deze Zondag. Het fluiten der projectielen, het ontploffen der granaten, het ronken der vliegtuigen en het ratelen der mitrailleurs klinkt ons nog in de oren! Het is een hele opluchting, als het tot ons doordringt, dat dat alles voorbij is en dat er een einde is gekomen aan de vreselij-

ke uren van deze Zondag tussen vuur en ijzer. Hiermede hebben wij onze vrijheid moeten kopen!

Het vrije initiatief werd meteen gebonden dienst.
La garde se rend, mais ne meurt pas.
Het was voor de Geallieerden een welkom rendement.
De grote weg was zowat te vinden, maar in de binnenlanden werd het vaak een echte pan, waar zijwaartse fronten soms bedenkelijk plooiden.

Om acht uur komen alle strijders van de P.A.N. en O.D. op de speelplaats van de school aan de Dommelseweg bijeen.
De opperwachtmeester der marechaussee spreekt hen toe en wijst erop, dat het saboteren, wat in de laatste jaren het parool is geweest, heeft afgedaan! Nu wordt ons een nieuw parool gegeven: aanpakken! Zware diensten zullen ons in de komende dagen worden opgedragen! Patrouille- en bewakingsdiensten zullen onze voornaamste werkzaamheden worden en verder zullen wij de Engelsen alle mogelijke hulp en assistentie verlenen, waar die gevraagd wordt. Bijzonder krachtig zal worden opgetreden tegen de ongure elementen, die zich schuldig maken aan diefstal van de eigendommen der getroffenen. Het is jammer, dat ook Valkenswaard van deze elementen onder zijn bevolking telt, die zich niet schamen om het weinige, dat de getroffenen bij hun terugkeer nog zouden kunnen redden, te stelen.
Het gehele kamp van de arbeidsdienst met al de daar aanwezige bezittingen, de rustkamer met inventaris incluis, wordt ter beschikking gesteld van de strijdkrachten. De overalls op de rustkamet aanwezig, worden uitgereikt aan de leden van de O.D. terwijl in het kamp geëvacueerden en getroffenen zullen worden ondergebracht.
Aan de leden van de P.A.N. wordt de hun voorgeschreven uniform uitgereikt een blauwe overall met witte armband, waarop "P.A.N.-Oranje".
Aan het slot van deze bijeenkomst nemen de binnenlandse strijders de houding aan en met een driewerf hoera op H.M. de Koningin, beginnen zij aan de taak, die op hen wacht!

De Duitse pan wordt door de Nederlandse P.A.N. panklaar gemaakt.

In de namiddag beginnen de leden van de P.A.N. met het arresteren van N.S.B.-ers. Een grote menigte heeft zich bij het gemeentehuis verzameld en telkens, wanneer er een N.S.B.er wordt opgebracht, stijgt er een luid gejoel uit de menigte op en een hoeratje voor de P.A.N. leden.
Voorlopig worden de gearresteerden ondergebracht in de ruimte onder de kiosk, waar zich ook een twintigtal krijgsgevangenen bevinden.

MUZIEKTENT

Soort bij soort.

Als administrateur van de P.A.N. was ik in de gelegenheid om daar eens een kijkje te gaan nemen. Daar zitten zij dan: de moffen met hun handlangers! De moffen, die daags tevoren nog zo'n grote mond hadden en onze mannen en jongens aan het graven wilden zetten! Hun handlangers, waarvoor wij ons bij ons ondergrondse werk steeds in acht moesten nemen! Daar zitten zij dan: moffengespuis, dat vier en een half jaar geleden, als een dief in de nacht ons land kwam binnenvallen!
Daar zitten ze dan: onze landverraders, waar wij al die jaren onder door hebben gemoeten! De ergste zijn 'm gesmeerd, maar die krijgen we ook nog wel! Maar van hen die daar zitten, heeft er geen één nu iets te missen! Op het gemeentehuis is vandaag onder hoogspanning gewerkt. Alle getroffenen moet zo goed en zo vlug mogelijk onderdak verschaft worden. Allereerst worden daartoe de woningen genomen van de N.S.B.-ers, die er sinds enige dagen met hun gezin vandoor zijn. Doch dit aantal is natuurlijk niet voldoende om alle getroffenen een woning te kunnen aanwijzen. De overigen zullen dan ook tevreden moeten zijn met enkele kamers, die hen aangewezen worden in woningen, waar gelegenheid is om enkele personen onder te brengen.
Tegen de middag bestaat er bij de Stenen Brug gevaar voor instorting. Vrijwilligers worden gevraagd om met een schop naar de Stenen Brug te gaan om te komen helpen teneinde instorting te voorkomen.
L'histoire se répète! Velen gaan spontaan en demonstratief, omdat het nu niet voor de moffen is, maar voor de Tommies! Omdat het nu geen gedwongen werk voor de vijand is, maar voor onze bevrijders!
En toch zijn er weer, die zich daags tevoren voor de Duitsers wel gingen melden en die nu niet gaan, omdat zij het te gevaarlijk vinden! Je moet het maar kunnen volgen!

De P.A.N. was toch geen asyl voor volmaaktelingen.

P.A.N. Oranje.
In de vorige hoofdstukken heb ik terloops reeds de Partisanen Actie Nederland ter sprake gebracht. In dit hoofdstuk wil ik wat dieper op het werk van deze organisatie ingaan, temeer omdat niet iedereen dit instituut de sympathie kon toedragen, die het toch ten volle verdiende! Niets op deze wereld is volmaakt. Dat was ook de P.A.N. niet!
Nu zijn er een massa mensen, die de P.A.N. kleineerden en het werk van de P.A.N. gingen afkammen, omdat er personen bij waren, die er niet in thuis hoorden, omdat er leden bij waren, die met een geweer op wacht stonden, terwijl zij nooit behoorlijk hadden leren schieten, omdat er N.S.B.ers werden opgehaald, terwijl anderen, die nog veel erger waren, niet werden opgehaald enz.
Nu weten wij maar al te goed, dat Valkenswaard in het trekken van zijn conclusies bijzonder vlug is, en in zijn praten erg meedogenloos! Daar kunnen wij U nog andere staaltjes van vertellen!
De Partisanen Actie Nederland had opdrachten en instructies nog voor de Engelsen één voet op Nederlandse bodem hadden ge-

net. Toen kwam het ogenblik, waarop Valkenswaard bevrijd was, en waarop de partisanen hun jarenlange ondergrondse werk bovengronds moesten voortzetten. Maar hoe kwam dat ogenblik der bevrijding? Voorafgegaan door een vreselijke Zondag, en geheel anders, dan iemand van ons ooit had kunnen denken!
In de loop van de nacht hadden de Engelsen hier grote colonnes tanks en voertuigen samengebracht en op Maandagmorgen moest onmiddellijk worden overgegaan tot het verlenen van alle mogelijke hulp.
Vooreerst moesten wachten worden uitgezet bij de krijgsgevangenen. Dat daar misschien eens iemand heeft bij gestaan, die nu niet direct met alle geheimen van geweer of karabijn op de hoogte was, is mogelijk.
Maar zij waren voldoende op de gevolgen van een nonchalant omgaan met het wapen gewezen, terwijl zij bovendien in de loop van de dag vervangen werden door mensen, die wel met die geheimen volledig op de hoogte waren, terwijl de anderen toen bijna een week lang onderricht is gegeven in het hanteren van de verschillende vuurwapenen door een terzake deskundige.
Dat zich onder de P.A.N.leden personen bevonden, die door hun gedragingen in de laatste vier jaar in de P.A.N. niet op hun plaats waren, mag ook geen verwondering wekken, als men weet, dat men veel personen tekort kwam en iedereen, die zich kwam aanmelden, graag aan de gang zette.
De kern van de P.A.N. had ruim vier jaar ondergronds gewerkt, daarbij wel wetend, dat zij hun vrijheid en hun leven op het spel zetten. Denk b.v. aan het plaatsen van onderduikers, het verzorgen van hun distributiebescheiden, de uitkeringen aan hun gezinnen,om nog maar niet te spreken van hen, die nog verder gingen en overvallen pleegden op distributiekantoren, postkantoren en arbeidsbureaux, om aan de nodige middelen en bescheiden te komen om het ondergrondse werk tot de laatste dag te kunnen voortzetten. Als het niet goedschiks ging, dan maar kwaadschiks, maar het werk moest kost wat kost worden voortgezet!

In piëteit willen wij dan ook onze medestrijders hier herdenken, die op het ondergrondse front gesneuveld zijn en die hun leven gaven voor onze vrijheid! Voor hun nabestaanden kan het tot troost strekken dat deze levens niet voor niets geofferd zijn! Lang niet iedereen heeft zich dan ook voor dit ondergrondse werk durven inzetten, terwijl vele goede vaderlanders wel bereid waren om onmiddellijk na de bevrijding zich beschikbaar te stellen om hun diensten te verlenen, daar, waar die nodig waren.
Op de Staf en de administratie van de P.A.N. is de eerste dagen onder hoogspanning gewerkt om de zaak op poten te krijgen. En toen het eenmaal zover was, en er gelegenheid was om eens te bekijken, wat voor vlees wij er eigenlijk in de kuip hadden bijgekregen, heeft de Staf ook geen ogenblik geaarzeld om grote schoonmaak te houden onder de leden, en alles, wat niet in de P.A.N. thuishoorde, te ontslaan onder dankzegging voor de diensten aan het Vaderland en de P.A.N. bewezen!
En nu de arrestatie van de N.S.B.ers. Zoals ik reeds eerder heb geschreven, werd reeds op Maandag, de dag dus na onze bevrijding, door de P.A.N.-leden overgegaan tot het arresteren van de N.S.B.ers. Enkelen werden weer spoedig losgelaten,

- terwijl enkele dagen later door de opperwachtmeester der marechaussee ook de overigen op vrije voeten werden gesteld. Natuurlijk verwekte dit ieders verwondering en zelfs veler verontwaardiging. De opper werd kort daarop door de Engelsen meegenomen, zodat niemand precies wist, waarom de opper tot dit besluit gekomen was. De waarnemend Burgemeester, gaf hierop bevel om de negen politieke gevangenen, die het laatst ontslagen waren, weder in arrest te stellen.
Twee dagen later was de opper terug en vernamen wij van hem, waarom hij dit besluit genomen had.
De politie had de eerste dagen de handen vol om op de eerste plaats de rust en de orde te handhaven. Voor de geweldige troepenmacht, die hier door kwam, moesten de wegen worden vrijgehouden, waarvoor de politie werd geassisteerd door de leden van de O.D. Tijd om zich met de politieke gevangenen te bemoeien had de politie in het geheel niet en bij afwezigheid van de burgemeester kwam alle verantwoordelijkheid voor de handhaving van rust en orde neer op de opperwachtmeester der marechaussee. Dus ook voor deze gevangenen zou hij straks aansprakelijk gesteld worden. Bovendien was de ruimte onder de kiosk voor huisvesting en legering der gevangenen absoluut onvoldoende. Gevaar voor het uitbreken van besmettelijke ziekten was niet uitgesloten. Dit alles speelde de doorknede politieman, als de opper is, door het hoofd.Door alle drukte heen had hij dat in een ogenblik bekeken en vandaar dat hij de knoop heeft doorgehakt en alle gevangenen voorlopig op vrije voeten stelde.
Toen enkeledagen later een en ander op poten stond en er tijd kwam om nu eens aandacht te gaan besteden aan de N.S.B.ers bleef de politie hiervoor aansprakelijk en werden de arrestaties dan ook uitgevoerd door de politie met medewerking van de P.A.N. Dat er dus misschien nog rondlopen,die nog erger zijn, dan degenen, die gearresteerd werden, is een zaak, die de politie aangaat en niet de P.A.N.
Dat praatziek Valkenswaard, dat nu eenmaal als "kletsgat" tot ver in de omtrek een minder gunstige reputatie geniet, deze feiten nu weer ging uitbuiten en alle mogelijke praatjes ging rondstrooien, wekt bij ons geen verwondering! Ook hier stonden de beste stuurlui weer aan wal.
En als Valkenswaard dan geen waardering kan hebben voor de mannen van de P.A.N., die ten tijde van de bezetting alle gevaren getrotseerd hebben, die aan hun ondergrondse werk verbonden waren, laat het dan tenminste respect hebben voor de mannen, die hun leven hebben ingezet bij het opruimen van de laatste moffenresten in onze bossen en heide! Zij toch hebben een belangrijk aanddel gehad in het feit, dat de bevolking van Valkenswaard 's avonds gerust het hoofd kon te rusten leggen en niet bang behoefde te zijn, dat nog een groepje Duitsers 's nachts tot in ons dorp kon doordringen, zoals elders gebeurd is! Vanaf de dag na onze bevrijding was er, althans op de grond, geen gevaar voor moffen meer te vrezen!

I N M E M O R I A M .

van Nuenen W.
geb. 15-11-1908 te Valkenswaard.
overl. te Wattensted 20-12-44.

Het levenwekkend manifest kostte den dood aan zijn vervaardiger.

Reeds lang was hij vertrouwd geraakt, met het illegale werk.
Vele avonden had hij in de drukkerij van zijn baas doorgebracht, om blaadjes en brochures te vervaardigen, wier sterkende inhoud zovelen opbeurden.
Nooit was dit werk hem te veel. Wat vond hij het vervelend als door stagnatie in het zetsel, zijn illegale werkzaamheden werden bemoeilijkt of vertraagd.
Dan raakte hij door zijn overigens onverstoorbaar humeur heen en rustte niet, voordat het illegale bedrijf weer normale voortgang kon vinden.
Hij had de laatste hand gelegd aan een rondschrijven voor de jongeren van Nederland, Het is in dit boek achteraan opgenomen.
De gedrukte zending had Utrecht al bereikt, doch werd daar onderschept door de S.D.
Om onverklaarbare redenen werd een inval gedaan bij onze drukker, hij zelf kon nog vluchten.
Onze vriend en medewerker werd echter bij thuiskomst door de "heren" opgewacht en gearresteerd.
De drukkerij werd geplunderd en verzegeld.
Hoewel sterk van geest heeft hij de ellenden en ontberingen niet kunnen doorstaan en zijn leven gegeven voor het hoge doel van het verzet, de bevrijding en de wederopbouw.

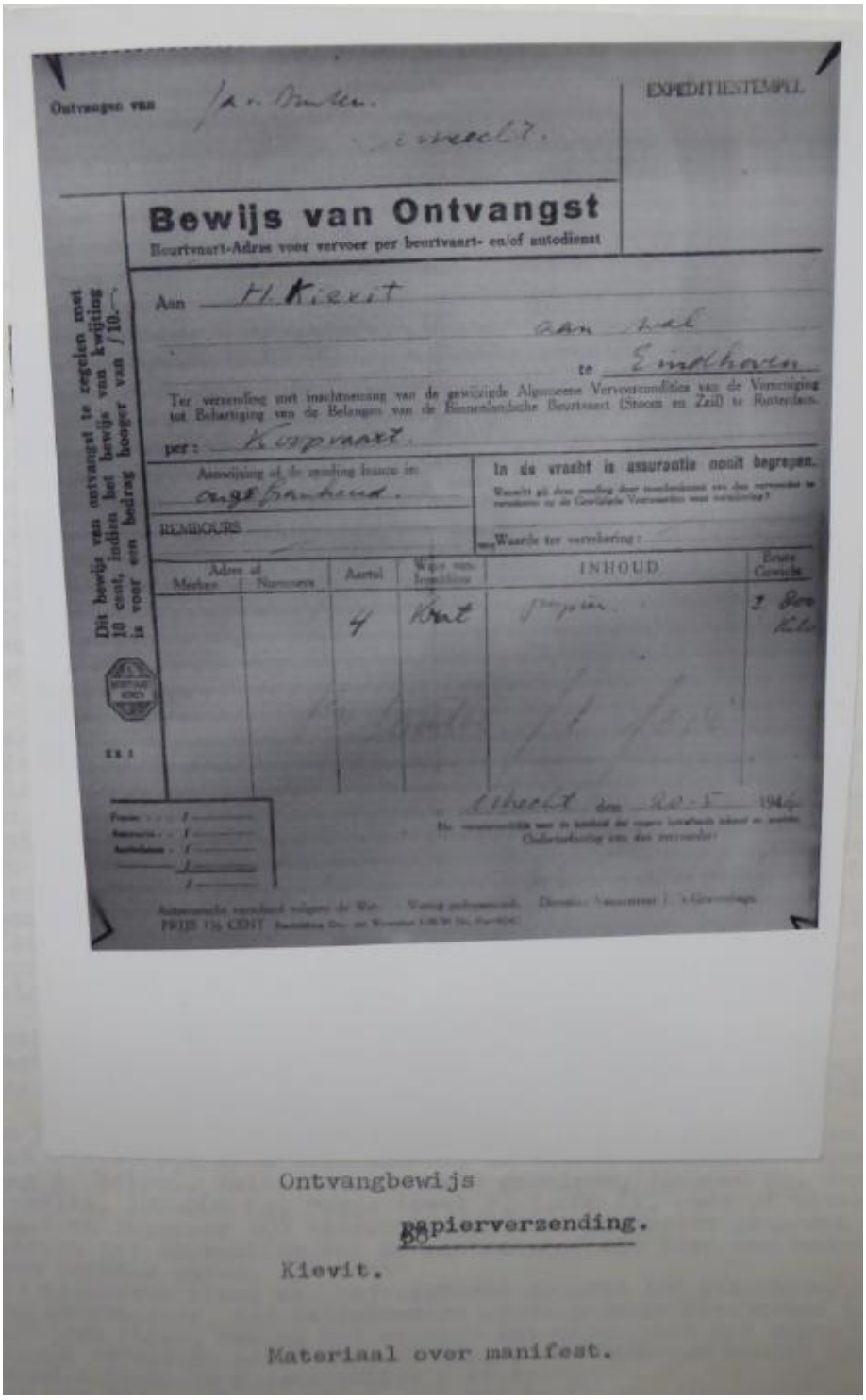

Ontvangbewijs

88 papierverzending.

Kievit.

Materiaal over manifest.

Wie onze jongens er op uit heeft zien trekken, heeft kunnen zien, hoe zij er op belust waren om de laatste resten van het moffentuig, dat ons ruim vier jaar gekrenkt en onderdrukt heeft, uit de weg te ruimen!
Bij één van deze tochten heeft nog een medestrijder van de P.A.N. uit Eindhoven in Valkenswaard zijn leven gelaten, terwijl één van onze eigen mensen gewond werd.
Wie onze jongens er op uit heeft zien trekken, zal toch moeten toegeven, dat men van onze Nederlandse weermacht indertijd kon zeggen, wat men wou, maar laat het onze jongens nog maar eens overdoen!
Wat Valkenswaard op die bewuste Zondag van 17 September slechts enkele uren heeft moeten doormaken, daar hebben de meeste van onze mensen in de Meidagen 1940 vier volle dagen in gezeten! Begrijpt U nu wat het voor onze jongens zeggen wilde, toen zij bij hun terugkeer in 1940 moesten horen, dat zij het lelijk hadden laten zitten? Dat het nederlandse leger zo hard kon lopen, omdat er velen waren, die er de eerste dag reeds waren uitgetrokken?
Laat dan de P.A.N. de eerste dagen misschien niet aan ieders verwachting beantwoord hebben, dit hebben wij toch vast kunnen stellen, dat alleen reeds bij het ondergrondse werk veel en gevaarlijk werk door deze mensen is opgeknapt.

De samenwerking klopte. Het algemene Valkenswaardse rapport besluit niet nieuwlichterig:

Zoek dus eerst de vrede voor U zelf en draagt die uit naar iedereen, die van goede wil is! En laten we dan de handen ineen slaan om samen onze krachten en talenten in dienst te stellen van het grote werk, dat op ons wacht!
Laat Valkenswaard tonen, dat het dit begrepen heeft en daarmede het bewijs geven, dat het waard is als eerste plaats in Brabant bevrijd te zijn! Dat het mee wil werken aan de opbouw van een gezonde maatschappij, waarin de wantoestanden van vóór 1940 niet kunnen terugkeren! Of zullen wij in de toekomst ons ondergrondse werk moeten voortzetten?
Welnu, dan voorwaarts, met God, voor Koningin en Vaderland!

Woorden met voorbeelden:
Valkenswaard erkende en vierde de weldaad der bevrijding met een dankhymne: Aria op één snaar, de Goddelijke bourdon der Naastenliefde.

Na het bombardement werd door Eindhoven een beroep gedaan op het Dislocatierayon Valkenswaard om zoveel in zijn vermogen lag te helpen. Valkenswaard heeft geholpen, 100.000 Kg. aardappelen, 100.000 Kg. rogge (meel), 1.000 Kg. rode of witte kool en ongeveer 500 eieren konden naar Eindhoven gezonden worden ter aanvulling van de rantsoenen, die daar ver beneden het normale waren.
In Eindhoven kreeg men bijvoorbeeld slechts 100 gram brood, en overwegende, dat Valkenswaard op de normale rantsoenen was blijven staan, kon al het overige wat anders aan dit rayon als extra verstrekt had kunnen worden, naar Eindhoven worden afgezonden. Bemin Uw naaste gelijk U selve!
Wie geeft wat hij heeft, is waard, wat hij heeft.
De schrijver eindigde: Nederland herrijst!
Het was ook 5 October 1944.

S O N.

Volgens de Duitsers: een broeinest van verzet.

Algemene indrukken, welke mij zijn bijgebleven uit de tijd der P.A.N.
Het begin was, dat een bekende uit Eindhoven mij kwam bezoeken en vroeg of het mogelijk was om hier partisanen te vinden en dan een eigen groep te formeren.
Het ging er om, enkele geschikte mensen te vinden om hieraan leiding te geven en dan verder uit te breiden. Ik had hiertegen geen bezwaren en vroeg of er wapens beschikbaar waren, waarop ontkennend werd geantwoord, waarom ik toen niet verder ben gegaan dan enkele vertrouwde mensen uit te nodigen om een kleine groep te vormen, welke als het nodig was, de leiding kon nemen en als de tijd er zou zijn de troep verder uit te breiden. Dit uitbreiden had echter geen zin zolang er geen wapens waren. Men maakte het gevaar voor ontdekking er maar groter mede. Het eerst kwam de vraag of het mogelijk zou zijn voor 30 M3 hout te zorgen voor een eventuele noodbrug over het Wilhelminakanaal. Hiervoor werd gezorgd, maar natuurlijk tegen zwarte prijzen, want bonnen werden hiervoor vanzelfsprekend niet gegeven. Toen kwam de vraag naar ruimte voor het opslaan, daar het aan de Zuidzijde van het Kanaal moest komen. Hiervoor werd een geschikte ruimte verkregen in een garage. Toen kwam echter het ongeluk dat de eigenaar dezer garage gezocht werd als gijzelaar en dientengevolge werd de garage door de Sicherheitsdienst verzegeld.
Goede raad was duur.
Bleef het hout daar zonder meer dan werd dit natuurlijk ook in beslag genomen. Ook van mij was een broer moeten gaan vluchten, omdat hij eveneens gezocht werd als gijzelaar en wij waren het er nog niet over eens of het niet op een abuis berustte of ze hèm moesten hebben of mij.
Ik wendde mij daarom tot de Gemeentesecretaris, welke met mij in de illegaliteit was (later overleden in het concentratiekamp Mauthausen). Wij besloten toen Weber van de Sicherheitsdienst op te bellen en hem te vragen of wij enig hout uit de garage konden halen. Het trof, dat wij juist het Hoofdbureau der Recherche aan het verbouwen waren, dus konden wij zeggen, dat wij het hiervoor nodig hadden. De Secretaris belde op en Weber vroeg van wie dit hout was. Toen hij de naam hoorde vroeg hij direct: "Is die kerel identiek met degene, die ik zoek?", waarop natuurlijk ontkennend werd geantwoord. Weber kwam naar Son en had geen slechte zin, alleen vertelde hij mij dat hij Son zou klaarmaken, want het was een broeinest van verzet. Ik antwoordde hierop, dat als er iets gebeurde, dit toch niet door Sonse mensen zou gebeuren waarop hij zei, dat ik er dan toch ver naast was. Ik vroeg hem of ik het ander hout niet mocht laten liggen tot ik het nodig had, waarop hij vroeg hoe dikwijls ik er in zou moeten. Ik vroeg of het eens in de maand gaan zou. Dit vond hij goed. Toen wij er een paar planken uit hadden zeiden wij, dat wij voorlopig wel vooruit konden waarna hij de zaak weder verzegelde.

Een tijdje nadien toen het op een avond nogal waaide, heb ik de zegels der Sicherheitsdienst er af gehaald. Ik denk: die komen nog wel eens van pas. 's Morgens naar het Gemeentehuis, waar ik Weber liet opbellen, dat door de storm en de regen de zegels er af waren gegaan, waarbij hij ons ook nog bedankte voor de waarschuwing.

De bekende sadist was er niet ver naast, maar greep er ver naast, de Sonsen hielden van fair-play en boden menige kans:

Verder werden door ons groepje steeds de mensen warm gehouden voor verzet tegen de bezetters.

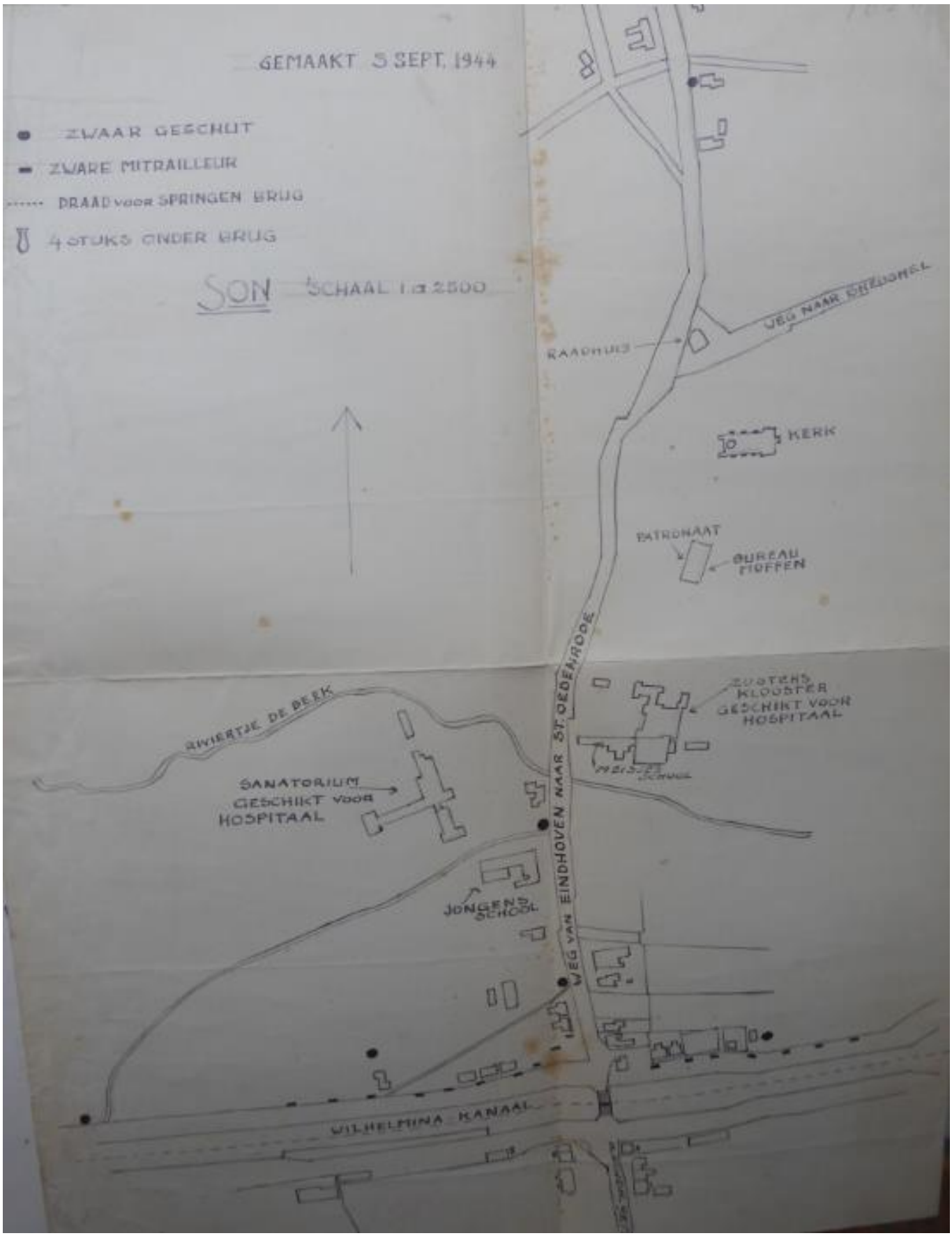
GEMAAKT 5 SEPT. 1944
ZWAAR GESCHUT
ZWARE MITRAILLEUR
DRAAD voor SPRINGEN BRUG
4 STUKS ONDER BRUG
SON SCHAAL 1 : 2500
RAADHUIS
WEG NAAR OHEDONGEL
KERK
PATRONAAT
BUREAU MOFFEN
ZUSTERS KLOOSTER GESCHIKT VOOR HOSPITAAL
RIVIERTJE DE BEEK
SANATORIUM GESCHIKT VOOR HOSPITAAL
JONGENS SCHOOL
WEG VAN EINDHOVEN NAAR ST. OEDENRODE
WILHELMINA KANAAL

Toen in Augustus 1944 de Duitsers aan het terugtrekken waren en aan het Wilhelminakanaal een verdedigingslinie aanlegden begon er meer activiteit te komen, toen wij begonnen met mannen uit te zoeken, welke geschikt zouden zijn om mede te helpen. Dit gebeurde alleen op papier daar het verder nog geen zin had omdat het verzoek om wapens nog niet kon worden ingewilligd.
Het gevormde groepje hield zich voornamelijk bezig met bespionneren der werkzaamheden der Duitsers, wat niet zo gemakkelijk was, daar deze het liefst des avonds, als er niemand op straat mocht hun werkzaamheden, welke soms overdag gedaan waren, ~~des avonds~~ weer wijzigen; zodat wij ook des avonds op stap moesten wat mij bijna eenmaal het leven kostte. Toen ik van een verkenning terugkwam (welke nodig was voor de tekening, die ik aan het maken was van de versterkingen) stond ik bij het terugkeren plotseling vlak bij huis voor drie Duitsers, die achter een café uitkwamen. Weglopen was onmogelijk want het was meteen "Handen op" en daarna "Ha, een spion", waarna de kleinste der drie zijn revolver trok en mij achter de rug duwde, waarna de anderen mij zakken begonnen na te zoeken waar natuurlijk niets in was. Het ergste, of misschien wel mijn geluk, was dat de kerels dronken waren. Toen zij vroegen wat ik op straat deed, antwoordde ik, dat ik had opgebeld over een noodslachting voor een koe, die verongelukt was. Na mij nog even te hebben uitgescholden en gedreigd, dat ze mij zouden doodschieten ben ik aangewandeld wat ze toelieten. Misschien durfden ze mij niet opbrengen omdat ze zelf dronken waren. Toen ik bij mij om de hoek van het huis wilde gaan gooiden ze naar mij met een ledige cognacfles, maar raakten me niet. Ik was blij dat ik de hoek van het huis om was, want een muur er tussen is toch veiliger, daar een revolverloop in de rug maar een raar gevoel is. Intussen was onze straat afgezet. Een post op de brug, zodat niemand naar Son mocht en een post een kilometer op Eindhoven aan, zodat er niemand naar Eindhoven kon. Wel mochten wij des morgens, 's middags en 's avonds melk halen bij de boeren, maar we moesten op de weg blijven. Van deze gelegenheid, maakten wij gebruik om de berichten en ook de tekeningen, welke ik gemaakt had van de verdedigingslinie naar de post in Eindhoven te brengen. Met een melkkan gewapend ging ik dan des middags door de post, die ik vergunning vroeg om melk te halen, waarop hij antwoordde "Binnen 15 minuten terug".
Gauw naar een boer op Bokt waar ik een fiets kreeg met volbanden en dan naar Eindhoven om 's avonds als er weer melk gehaald mocht worden met de andere mensen terug te keren, wat hen nooit is opgevallen. Toen kwam het bericht, dat wij bij de eerste aanzegging moesten evacueren. Wij als de kippen erbij om de mensen voor te houden niet te gaan. Wij dachten eerst dat het zou lukken. Als men ze hoorde zou niemand gaan, maar daar verschijnt een handwagen en iemand begint wat op te laden, hem gevraagd om toch zeker niet te gaan kwam het antwoord: "ik breng maar wat goede spullen weg". Nog geen twee uur later was de hele buurt aan het evacueren zonder dat ze het moesten; er was geen houden aan.

Zij sleepten de Loevesteinse kans er maar met de haren bij.

Het evacueren werd door de moffen toegestaan, doch alleen over de wegen. Toen er enkele mensen zagen, dat wij met nog een paar collega's inderdaad niet weggingen, bleven er nog enkele meer.
De avond van de 15e September kwam echter de boodschap, dat iemand een paar Joden in huis had en zelf wilde evacueren. De Joodse vrouw was ziek, ze had een beslag gehad. Wat moeten we nu beginnen? Ik gaf hem de raad naar de Zusters te gaan en te vragen of hij ze daar mocht brengen. "Zeg, dat ze haar desnoods een kap opzetten." Hij er op af. Het resultaat was dat hij ze mocht brengen na eerst hierin nog de Pastoor te hebben gekend. Toen kwam de moeilijkheid van het overbrengen. Er waren natuurlijk geen liefhebbers voor, want zij moest door de Duitse post gebracht worden. Ik besloot het zelf maar te doen. Ik haalde wat planken uit de garage door een raampje aan de achterkant, want de voordeur had ik geblokkeerd. Het Duitse zegel der Sicherheitsdienst, welk ik er vroeger had afgehaald, was ons goed te pas gekomen, daar ik met een R.K.Priester er ingebroken had en de goede autobanden van de auto's gehaald en naar veiliger oorden gebracht, waarna de deur werd dichtgemaakt en door mijzelf verzegeld, waardoor geen enkele Duitse soldaat in de garage kwam en ikzelf ook niet meer door de voordeur kon. Van deze planken timmerde ik een grote kist waarin de zieke vrouw tussen dekens en kussens geplaatst werd; daarna de kist dichtgespijkerd, op een handwagen geplaatst en de tocht kon beginnen. Enkele benauwde ogenblikken. De Duitse post hield mij aan en vroeg waar ik naar toe moest en wat ik in de kist had. Ik antwoordde, dat ik moest evacueren en naar mijn ouders ging. De kist bevatte boeken en breekwerk. De doortocht werd verleend, maar ik moest binnen 10 minuten terug zijn. Wat was ik blij, dat ik er door mocht, het was een pak van mijn hart. Maar op tijd terug kon niet want eer de vrouw uit de kist en naar boven gebracht was, was er wel drie kwartier verstreken, zodat toen ik bij de post terugkwam, deze tegen mij begon te schelden en mijn persoonsbewijs vroeg. Toen ik hem dit liet zien nam hij het af en stak het in zijn zak waarna hij zei, dat ik moest gaan werken aan de "Deckungglücher" wat ik niet deed maar naar huis ging. Maar jawel, 's middags kwamen 2 moffen mij uit huis halen en namen mij mee naar het terrein waar al vele mensen aan het werk waren. Alleen echter mensen, die onder bedreiging uit huis waren gehaald. Goddank was er niemand vrijwillig gekomen wat voor het Sonse volk pleitte.

Bedrogen bedrieger.

Ik kreeg een schop en na een paar steken gedaan te hebben vroeg ik om een kruiwagen te mogen halen bij een boer, wat werd toegestaan. Maar ik bleef bij de boer en kwam niet meer terug voor 6 uur toen ik zag, dat de mensen naar huis mochten gaan. Er werd mij niets gevraagd of gezegd. Alleen werd mij medegedeeld, dat wij de volgende morgen om acht uur weer terug moesten zijn.

Maar 's morgens om zeven uur had ik al 2 moffen in huis, die mij kwamen halen en zonder eten of drinken mij naar de brug brachten waar al een paar slachtoffers meer aanwezig waren. Toen er een groepje bij elkaar gebracht was, want vrijwillig was er weer niemand gekomen, werden wij naar het terrein gebracht, waar de groep steeds aangroeide met mensen, die onder bedreiging uit de huizen waren gehaald. Ik maakte een der bestaande "Löcher" een beetje dieper en breder zodat ik er helemaal in kon gaan zitten zonder dat iemand mij zag. Bovendien bleek het een goede schuilplaats te zijn, want daar kwamen zwermen jagers en typhoons, welke de bossen kwamen bombarderen en de Duitse tanks beschieten. Het ging er geweldig toe.
Door de bombardementen werden in de bossen vluchtelingen getroffen, die zich verscholen hadden om te ontkomen aan de mensenjacht der moffen. Om één uur mocht ik gaan eten. Ik zeg, nu krijgen ze mij niet meer en ging direct in mijn geheime schuilplaats waar ook nog twee joden verborgen waren. Er kwam echter niemand en jawel om ongeveer drie uur zijn daar een massa vliegtuigen in de lucht en zien wij parachutisten eruit springen. De strijd ging voorgoed beginnen. Ik deed gauw vrouw en kinderen bij de Joden in de kelder en ging terug naar boven. Dit kwam geheel onverwacht en nu zat ik ook nog aan de verkeerde kant van het Wilhelminakanaal.

Ze waren in Son niet very, maar most very cool.

De troep had geen wapens behalve ik, die een pistool had. Gelukkig waren er aan de andere zijde van het kanaal wel enkele jongens doch ook alle zonder wapens en het waren er ook maar weinig want onze groep was niet uitgebreid.
Deze jongens waren echter actief en hielpen de Amerikanen aan de nodige inlichtingen en moesten helpen met gewonden. Hierdoor kregen we meteen de vuurdoop, want de moffen schoten geweldig wat vele Amerikanen het leven kostte.
Gelukkig kreeg geen onzer jongens enig letsel. Er kwamen er zich nog enige melden. De Duitsers liepen op en neer, eerst in wanorde, maar geleidelijk kwam er vaste regel. De draad om de brug te laten springen was al verlegd naar de zuidzijde van het kanaal. Alles ging in verdediging. Langzaamaan zag men ze terugtrekken, maar steeds vuurden zij in de richting van het dorp, doch voortdurend gingen zij terug. Een handgranaat kwam bij mij op de binnenplaats terecht waardoor een Duits soldaat werd gewond maar snel door zijn makkers weggedragen. Omstreeks vijf uur waren de Amerikanen al over het kanaal en zeer vlug bij mijn thuis waar ik toen te voorschijn kwam. Meteen ging er een geweer op maar de drager liet het ook weer zakken toen hij zag, dat het in orde was. Een buurman moest het echter, omdat hij achter het gordijn stond, met de dood bekopen.
Men dacht natuurlijk dat het een Duitser was. Gauw was ook A.V. bij de hand, die vlooiend Engels sprookt. Er werd toen op het hout gewezen, waarna begonnen werd met het leggen van zware balken over de brokstukken van de vernielde brug. Inmiddels gingen twee collega's, welke ieder een karabijn kregen, mede op weg naar Eindhoven.
Wij gingen door met behulpzaam zijn bij het bouwen van de

noodbrug en het maken van grote vlotten voor het overbrengen der jeeps en gewonden.
Dit ging de gehele nacht door. Na een paar uur geslapen te hebben trokken wij naar de andere zijde van het kanaal waar verschillende jongens waren, die zich kwamen melden. Geweren en munitie hadden we voldoende van gevangen genomen Duitsers. Dat het met het kiezen van een geweer niet zo nauw genomen werd bleek later; een van de jongens, die munitie mee naar de voorste linies bracht, (de Amerikanen moesten even terugtrekken) en ook gebruik van zijn geweer wou maken, zag, dat hij een Belgisch geweer had met Duitse patronen, die natuurlijk niet pasten. Wat was hij vlug in het dorp terug om een ander geweer, maar nu zocht hij er een beter uit. Deze groep heeft ontzettend gewerkt. Onder het vuur der Duitsers brachten zij de munitie en voedselpakketten naar de voorste linies, hetgeen niet alleen een gevaarlijk maar ook een zwaar werk was.

Son ligt in Nederland.

Het was jammer, dat er zoveel voedselpakketten, welke per parachute voor de Amerikanen werden neergelaten door de burgers werden meegenomen en het zag er uit, dat onze bevrijders honger zouden moeten lijden. Wij hebben tenminste menig brood voor hen aangesneden, daar zij anders niet te eten hadden. Ook de groep "verzamelen parachuten" had het druk daar mij door de Amerikaanse Commandant verzocht was deze op te halen.
Vele mensen maakten er echter ook jacht op en ik weet, dat de textielpositie lang niet te best was geweest zodat het niet te verwonderen viel. Maar dienst was dienst en al viel het soms hard, wij moesten bij de mensen de parachuten weer in beslag nemen. Om hun aan het verstand te brengen, dat ze de parachuten niet mochten meenemen, viel niet altijd mee, daar de soldaten ze zelf weggaven; maar deze gaven er niet om. De Commandant dacht er anders over daar de parachuten nog vaker gebruikt zouden moeten worden.

Die de hitte droegen van den dag en van den nacht.

De mensen kwamen in feeststemming en de vlaggen gingen uit. Dooh twee Hollandse officieren die mede geland waren zeiden, dat de mensen de vlaggen binnen moesten halen, want we waren er nog niet. Maar de mensen namen het niet aan, wat kon hun nog gebeuren? De Amerikanen waren er. Intussen was onze groep al uitgebreid tot 44 man. Wij hadden maar aangenomen en niet altijd even nauw gekeken. We kwamen toch al mensen tekort en er was altijd wel iets waarvoor ze geschikt waren. Dooh de Duitsers kwamen er de beste voor ons uitzoeken, toen, iemand Dinsdag 19 September, van de P.A.N. te Nuenen kwam melden, dat er tanks vanaf Helmond kwamen. Ik gaf dit door aan de Hollandse officieren en toen de Duitsers 's avonds in de aanval kwamen was onze groep nb teruggebracht op 18. Het was een goede selectie, alleen de besten bleven over. Gelukkig, dat het Engelse leger was gearriveerd, anders had het er voor ons donker uitgezien. De moffen zaten

echter niet zoveel moeite, daar door de Directeur en de Bedrijfsleider V. alles in het werk werd gesteld om de mensen te legeren en te voeden. Wat tekort was werd door ons verzorgd.

Romantisch, ook zonder Romeo en Julia:

Steeds kwamen er berichten binnen van burgers die Duitsers hadden gezien. Kwamen onze jongens echter ter plaatse waar men ze gezien had dan waren er nergens te bespeuren.
Zulk een onderzoek wil ik even beschrijven.
Wij gingen met 5 man op patrouille naar Best langs het kanaal en gingen verspreid door de heide. Toen wij bij de Destructor aankwamen en even waren gaan zien hoe de geëvacueerden het maakten kwam de bedrijfsleider mij vertellen dat er Duitsers in het bos waren. Hij bracht tevens de persoon die ze had gezien. Hiernaar gevraagd, zei hij, dat hij een half uur van te voren in het bos was en daar bij een kuil 4 mensen zag met blote bovenlichamen; anders kon hij niets zien. Ik vroeg: "waren het geen Engelsen"? "Neen", zei hij, "want ze zeiden" "in orde", wat een Engelsman toch niet zegt. Ik vroeg of hij mij even de richting wilde aanwijzen want het is daar dicht kreupelhout en mastbos.
Hij ging een klein eindje mee en wij vonden een smal paadje, dat volgens mijn zegsman bij hen uitkwam. Ik ben toen terug gegaan en heb gevraagd wie of er meeging. Alle 4 waren zij bereid. Wij zoetjes tussen de struiken door en voorwaarts een eindje van elkaar af op het aangegeven punt aan..
Jawel, daar zag men 4 blote bovenlichamen boven de grond uitsteken: Handen op! wat ogenblikkelijk geschiedde, toen zij onze P.A.N. banden zagen schoten zij in de lach, maar hielden toch hun handen omhoog. Naderbij gekomen zagen wij echter, dat het Engelse soldaten waren, die zich stonden te wassen en daar een post hadden. V. was er ook bij en legde hun het geval uit en inderdaad had er eentje gezegd: Het is in orde. Hij kende Duits en dacht: dat verstaat die man wel, maar nu had het juist de verkeerde uitwerking gehad.
Hij stelde er echter prijs op, dat we waren komen kijken, daar ze nu konden zien, dat er ook Nederlanders waren, die tegen de moffen wilden vechten en ze zich tussen vrienden bevonden.

Soms helemaal echt.

Dikwijls moesten wij mede voor nachtelijke patrouilles. Gewoonlijk twee Engelse soldaten en 2 jongens van de groep. Deze nachtelijke tochten waren zeer vermoeiend want je bleef steeds in spanning. Verder hebben wij vele mijnen ontladen en oorlogsmateriaal opgeruimd.
Steeds patrouille lopen in Best waar toen nog geen andere ondergrondsen te zien was. Daar hebben wij eenmaal het geluk gehad een Duitse spion gevangen te nemen welke zich bij de Bestse brug ophield en twee lieden welke Frans spraken. Later bleek, dat zij in verbinding stonden met de Duitse weermacht. Hen hebben wij overgebracht naar de Engelse commandant te Best.

En door het echte heen.

Op patrouille naar Breugel.
's Avonds komt er bericht, er zitten 4 SS-ers in Breugel, dus moet er direct een groepje naar toe. Allen waren echter op pad.
Eindelijk drie man gevonden. Toon, Johan en Sjef.
Deze moesten er dan maar op af.
Wij hadden op het moment niet meer mensen ter beschikking daar de Commandant Sjef en patrouillecommandant V. mede op patrouille moesten naar de richting Best, daar er in die richting lichtkogels werden afgeschoten.
Het waren eigenlijk te weinig mensen doch ze durfden het aan en gingen op stap.
De eerste moeilijkheden ontstonden toen zij bij de verst vooruitgeschoven Amerikaanse post kwamen. Het was moeilijk om hem aan het verstand te brengen, dat zij verder wilden. De Amerikanen vonden het roekeloos, maar onze jongens dachten in hun enthousiasme om achter de moffen te jagen, niet aan het gevaar, dat ze liepen.
(Dezelfde groep had er al meer dan 5 binnengebracht).
De Amerikaanse soldaat mocht zijn post niet verlaten anders zou hij ook medegegaan zijn. De patrouille trok verder, langzaam aan, want het was donker.
Toen zij door de kom van het dorp heen waren en niets hadden gehoord of gezien, wilden ze terugkeren. Plotseling hoorden ze echter het geluid van zachte stemmen aan de linkerzijde der straat in een weiland.
Langzaam ging de patrouille er op af met het geweer in de aanslag en in volle spanning. Toen zagen zij een stromijt staan waar ze zeker in zouden zijn. Het bevel "Handen op" werd direct opgevolgd maar hoe groot is de verbazing als het geen Duitsers blijken te zijn maar vier burgers uit Aarle-Rixtel.
Wat waren die mensen geschrokken. Ze waren naar Son gekomen om de Amerikanen te zien en toen de Duitse aanval begon konden deze mensen niet meer naar huis terug, zodat ze meenden in de stromijt te overnachten. De patrouille heeft deze mensen naar de boerderij van T. gebracht waar ze in de paardenstal hebben overnacht.

Het slot doet de deur niet dicht.

Als ik alles nog eens overzie moet ik steeds denken: waar haalden deze jongens de moed vandaan?
Ik denk, dat zij geïnspireerd door de moed der Amerikanen, aan geen gevaar meer dachten. Zij dachten er eveneens niet aan, dat dit Elitetroepen waren en prima afgericht. Die de "paratroopers" niet heeft zien vechten kan zich niet indenken met welke moed en verbetenheid deze mensen strijden.
Men moest er wel door beïnvloed worden.
Gelukkig heeft het voor onze groep geen noodlottige gevolgen gehad. Was dit wel het geval geweest, dan was het niet te verwonderen, daar er verschillenden bij waren, die te overmoedig werden en helemaal aan geen gevaar meer dachten.
Vooral aan het front te Best waar ze geregeld patrouille liepen was het gevaar zeer groot, niet alleen van de scherpschut-

ters maar ook door de vele landmijnen.
Soms is mij wel eens verweten dat die of die niet had moeten worden aangenomen bij de P.A.N.
Ik kan niet anders verklaren, dan dat deze jongens van onze groep geen enkele daad hebben begaan tijdens hun P.A.N. dienst, die in strijd zou zijn met de eerlijkheid. Iemand die zijn leven in de waagschaal stelt in frontgebied denkt aan geen verrijking van zichzelf. Het is met de P.A.N. mannen anders gesteld dan met diegenen die kwamen toen het front ver genoeg was en ze zeker geen gevaar meer liepen. Dit waren de Lucky Strike en Camel soldaten. De P.A.N. mannen stonden ver boven hen verheven en het is voor hen een belediging om in een adem met de sigarettensoldaten genoemd te worden. Deze "heren" hebben niet allen onze naam van degelijke Hollanders hoog gehouden.
En dan nog het tuig, dat (hoe ze aan de P.A.N.band kwamen weet niemand) met deze banden gesierd hier en daar gingen medenemen wat van hun gading was.
Dit tuig kwam echter niet aan het front. Had men hen naar een legitimatiebewijs gevraagd dan zouden ze het niet hebben kunnen tonen. Er ~~waren~~ waren soms jongens bij de Organisatie die misschien vroeger eens iets gedaan hadden wat niet in de haak was, maak ik hun hiervan geen verwijt.
Ieder kan zijn leven beteren, en zo'n jongen heb ik liever dan een, waarop niets is aan te merken en maar met zijn handen in de zak blijft staan. Velen van de P.A.N. zijn zogenaamde brave burgers tot voorbeeld geweest. Hierover kan men eens nadenken.

Gedachten zijn tol- en gevaarvrij.
De tweede rapporteur is meer objectieve grammofoon dan subjectieve radio; zijn relaas doet echter geen afbreuk aan de beginselen. Integendeel!

<u>De P.A.N. organisatie vóór, tijdens en na de bevrijding in Son en Breugel c.a.</u>

Enige tijd voor de bevrijding werden door de Sonse ondergrondse strijder/ S.L, enkele betrouwbare mannen verzameld om op een bepaald tijdstip, hetwelk verband zou houden met een eventuele bevrijding van de Gemeente Son en Breugel, met de wapens in de hand aan te treden tegen de Duitsers die nog steeds het dorp bezet hielden.
De aangezochte personen werd allen een witte armband uitgereikt, waarop de letters P.A.N. waren gedrukt.
De activiteit der meeste P.A.N. leden was vóór 17 September 1944 zeer minimaal. Alleen de Commandant Sjef was druk in de weer om zijn tekentalenten bot te vieren op een schets van de artillerie-opstellingen der Duitsers aan de Noordzijde van het Wilhelminakanaal.
De gemaakte schets werd door hem ondanks de zeer strenge contrôle der Oostenrijkse en Duitse helden regelmatig aan zeker iemand in Eindhoven bezorgd, welke op zijn beurt voor doorzending zorgde, door de Duitse linies naar de Commandant van het 2e Britse leger, die met zijn divisie aan onze Zuidgrens lag.

Verdere activiteit dan de in ontvangstname der P.A.N.armband, is er door de P.A.N.leden niet geweest, behalve dan een enkele uitzondering.
Tot de bevrijdingsdag voor Son en Breugel op 17 September 1944

Hetzelfde door een andere kijker gezien.

Op de morgen van deze dag waren een groepje burgers onder wie ook enkele P.A.N. leden, door de Duitsers gedwongen een tankgracht en éénmansputten te graven.
De plannen van de Duitsers werden echter niet geheel uitgevoerd daar de Amerikaanse luchtmacht tegen de middag de bossen aan de Noordzijde van het Wilhelminakanaal in de richting Best, ging bombarderen.
De gravers wisten niets beters te doen, dan zichzelf in veiligheid te brengen in de door hen gemaakte putten, waardoor ze het idee kregen, toch niet geheel voor niets te hebben gewerkt.
Het bombardement was bedoeld om de in de bossen aanwezige Duitsers al vast tot heengaan te bewegen wat ten dele heel aardig gelukte. Ze begonnen in zeer georganiseerde wanorde zich in de richting van de brug over het Wilhelminakanaal te begeven naar Eindhoven. De schrik sloeg de mannen om de Duitse harten. De verwarring steeg echter wel ten top toen plotseling een Amerikaanse Luchtlandingsdivisie per parachute of "glider" neerstreek. Toen gaven enkele Duitse afdelingen nog zeer goed partij en wisten met goed gericht vuur enkele Amerikaanse vliegtuigen in brand te schieten, waarbij de bemanning de dood vond. De behouden op de grond neergekomen troepen bonden echter onmiddellijk de strijd aan en slaagden erin de Duitsers te verjagen.
Intussen landden steeds meer troepen, doch tengevolge van het prikkeldraad waarmede de weiden waren afgerasterd werden vele "gliders" vernield waarbij de inzittenden werden gedood of gewond.

V L I E G T U I G E N

Prikkeldraad-candidaten.

In het bos hadden meerdere burgers zich schuil gehouden voor de razzia's der Duitsers en waren gewond geraakt door bomscherven. Diverse P.A.N.leden begaven zich zodra dit mogelijk was met enkele andere dorpsbewoners in de bossen om de gewonden te helpen verzorgen en de Amerikanen behulpzaam te zijn. Enkele hadden zich al in het bezit gesteld van een Duits geweer en namen de allures aan van echte guerillastrijders. Intussen was het reeds een uur of vier geworden en het front was opgeschoven tot over het Wilhelminakanaal, waardoor de P.A.N. leden meer vrijheid van beweging kregen.

Diverse Duitse soldaten hadden zich verkleed in overalls en liepen op klompen om gevangenneming te ontgaan, doch de P.A.N. mensen, die iedereen in een straal van enkele kilometers van gezicht kenden, pikten deze schelmen er onmiddellijk uit.
Toen de avond viel werd alles rustig en zochten de meeste burgers een slaapplaats in de kelder op.
Toch bleven op deze dag nog enkele mensen in actie.
De Commandant Sjef had n.l. met vooruitziende blik een grote partij zwaar hout met timmergereedschap etc. laten opslaan in een garage aan de Zuidzijde van het Wilhelminakanaal, dichtbij de brug, om een noodbrug te bouweh indien de Duitsers erin zouden slagen de bestaande ijzeren ophaalbrug te laten springen, wat hen ook gelukte.
Waarschijnlijk had dit kunnen verhinderd worden indien wapens waren uitgereikt. Het was zo, dat twee Duitse soldaten zich met hun "opblaasapparaat" bij de garage bevonden. Deze kerels waren gemakkelijk buiten gevecht tr stellen geweest indien slechts enkele geweren aanwezig waren. Laat ons hierop niet verder ingaan, daar de Hogere Commandanten wel zullen weten waarom dit niet is geschied.
Naar ik juist verneem was in de eliminatie van deze "Sprenggruppe" voorzien, daar deze zich oorspronkelijk aan de Noordzijde van het kanaal bevond. Door de Amerikaanse parachutisten werd deze "Gruppe" echter naar de Zuidzijde gedreven en daar alle burgerverkeer op de brug was uitgeschakeld konden de Duitsers niet meer benaderd worden.
Nadat de brug was opgeblazen was het dus zaak om zo spoedig mogelijk de Amerikanen, die tot nu toe hun materiaal met rubberbootjes overbrachten, een betere overgang te verschaffen. Vooral voor het overbrengen van de jeeps met gewonden zou dit een grote verbetering geven.
Enkele Amerikaanse officieren werden verwezen naar de P.A.N. tolk V. voor het geven van inlichtingen. Commandant Sjef was reeds druk in de weer met hout aan te slepen en het behoeft geen betoog, datvde Amerikanen blij waren zo spoedig geholpen te worden.
Onder leiding van Captain Mac. Pherson werd het uitgezochte materiaal verwerkt tot een noodbrug.
Daar het echter nogal enige tijd zou duren voor deze brug klaar was, werd begonnen met het bouwen van twee vlotten. Deze werden vervaardigd van ledige ijzeren vaten met daarop een stevige onderlaag van balken.
Aan weerskanten werden lange touwen gebonden en zodoende heen en weer getrokken door de soldaten. Die gierpontjes hebben zeer veel materiaal overgebracht.

Zoals de waard is! Waar een mitrailleur voor dienen kan; bij Duitse verkeersregeling.

De P.A.N. leden hadden zich de volgende dag reeds tot een groepje gevormd en begonnen de door de Amerikaanse soldaten achtergelaten spullen te verzamelen en te vervoeren naar de opslagplaats van de Fa. L. De P.A.N.mannen waren nu allen voorzien van een Duits geweer met munitie.
Op een gegeven moment kwamen enkele P.A.N.leden die munitie en voedselpakketten naar voren brachten, in Niemandsland terecht. De Duitsers waren blijkbaar van mening, dat de P.A.N. mannen in een te gevaarlijk gebied vertoefden, weshalve zij bij gebrek aan andere waarschuwingsmiddelen wat mitrailleurvuur op hen afgaven, zodat onze mannen vlug rechtsomkeer maakten. Het paard voor de kar had vermoedelijk de schrik in de benen, want het wilde niet die snelheid ontwikkelen, welke de mannen zo gaarne zagen om uit deze gevaarlijke contreien te komen.
Zodra paard en kar met bemanning een rustiger plaats hadden bereikt, vleiden zich allen, behalve het paard, neder om te herstellen van de doorgestane emoties.

Zelfs een geweer zonder patronen deed het: de Duitsers eisten van anderen wel fair-play.

Ook gingen enkele P.A.N. mannen er op uit om achtergebleven Duitsers te verschalken, waarin ze dan ook wonderwel geslaagd zijn, zonder één schrammetje op te lopen.
Hun werd op zekere dag medegedeeld, dat zich ergens in een boerderij 4 Duitsers hadden verscholen. Toen Henk en Sjef E, die dit gevalletje eens zouden opknappen bij de bewuste boerderij aankwamen werd met veel geschreeuw de Duitsers verzocht zich over te geven. Deze uitnodiging werd grif aanvaard en de één na de ander kwam braaf met de handen in de nek te voorschijn.
Toen alle 4 waren aangekomen, ging Sjef in de boerderij en vond daar een machinegeweer en 4 geweren compleet met munitie. De Duitsers bleken dus oorlogsmoede te zijn en hadden zich daarom blijkbaar overgegeven. Deze redenering bleek echter niet juist te zijn, want de Duitsers dachten met meer tegenstanders te doen te hebben gehad en hadden het niet "oneervol" gevonden zich aan de overmacht over te geven.
Groot was echter hun verbazing en woede toen ze bemerkten, dat Sjef en Henk wèl geweren hadden doch geen munitie.
Ondanks de protesten moesten de vertegenwoordigers van het "Herrenvolk" toch mee naar het krijgsgevangenkamp om daar de duur van de oorlog af te wachten.
Daar Son de primeur had gehad van bevrijding door Amerikaanse parachutisten en een plaats was, waar dank zij de nu reeds aanwezige troepen van het 2e Britse leger tamelijk goed aan rookmateriaal enandere artikelen was te komen, behoeft het niet te verwonderen, dat vele inwoners van omliggende plaatsen naar Son en Breugel kwamen om ook iets van hun gading te vinden. Vele parachutes waren in onbevoegde handen geraakt en werden tegen buitensporige prijzen verkocht aan lieden, welke ze als souvenir wilden bewaren of om hieruit artikelen te vervaardigen om de textielnood te lenigen.
Bij deze toevloed van mensen waren natuurlijk ook lieden wien de grond in hun eigen gemeente te heet onder de voeten was geworden en die poogden door verandering van woonplaats hun arrestatie te ontgaan.

De 19e en 20e September kwam een tegenaanval der Duitsers met tanks en zware mitrailleurs uit de richting Nederwetten, terwijl tegelijkertijd de "Luftwaffe" een bombardement op Eindhoven uitvoerde.
De bedoeling was een wig te drijven tussen de Britse troepen, die met hun tanks in de richting Nijmegen vertrokken waren, en de achterhoede. Men begrijpe de consternatie onder de burgerbevolking. Het aantal P.A.N.leden kromp ontzettend in en vele burgers uit andere gemeenten konden niet meer naar hun basis terugkeren en zochten dus onderdak in Son en Breugel. Iedereen gelukte dit niet en daarom werd besloten om deze mensen te interneren in een lokaal van de R.K. Jongensschool te Son. Vanzelfsprekend kon deze mensen, die aan de P.A.N.leden totaal onbekend waren, niet de gelegenheid geschonken worden zich vrijelijk her en der te begeven, weshalve wij om beurten voor cipier speelden.
De accomodatie was in het begin niet erg goed, doch men moet in aanmerking nemen, dat alles gratis was. Er werd geen betaling van onze gasten gevraagd dus moesten ze ook geen grote eisen stellen.
Op de duur raakte ons logement so vol met allerhande typen van het mannelijk en vrouwelijk geslacht, dat wij moesten zien ze kwijt te raken. Hun antecedenten werden nagegaan en alle dubieuse klanten werden per auto naar het politiebureau in Eindhoven gebracht, terwijl de goed bevondenen onderdak kregen bij in de buurt wonende kennissen of familie. Sommigen woonden echter nog in bezet gebied en hun kon natuurlijk geen toestemming tot vertrek verleend worden; dit om spionnage tegen te gaan.

Een moppige tip voor Nederlandse hagiografische reportage bij aanvallen van in- en exauguratie.

Onze mannen hadden overdag dienst en moesten dit cipiersbaantje er ook nog bijnemen, waardoor hun diensturen per dag altijd meer dan 16 bedroegen. De geest onder hen was uitstekend. Nooit geen gemopper, zoals men dat van een echte Nederlander gewend is.
De Brabantse humor en gemoedelijkheid hielpen hun de zwaarste dienst verlichten.

Ze waren en bleven bij de hand.

s Nachts werden veel patrouillediensten gedaan dwars door de velden wat geen sinecure was. Deze patrouilles waren nodig om eventueel rondzwervende Duitsers en spionnen te arresteren. Het frontgebied was nog steeds in de naburige gemeente Best, waar de Duitsers hardnekkig de aanvallen der Schotse Divisie w.o. de 47 Highland Division, 51 Highland Division en de 15 Scottish Infantry Division, afweerden, om de weg naar Tilburg te behouden.
Best was door de Schotse troepen geëvacueerd en een 70-tal inwoners had een onderdak gevonden in de garage van de Destructor aan het Wilhelminakanaal. Voor deze mensen werd gezorgd door de inmiddels overleden Directeur A. en zijn bedrijfsleider. Wij ontvingen van de Britse Commandant in Best een bewijs van toegang voor Best en konden ons dus daar overal bewegen. Vele

evacués konden wij een dienst bewijzen door met hen naar hun woning te gaan om kleren, dekens, etc. op te halen.
Onze mannen, die toch al overbelast waren kregen nu ook nog wachtdiensten te verrichten bij enkele punten aan de Boschdijk tussen de gemeente Best en de brug over het Wilhelminakanaal.
Het gebeurde op zekere dag, dat door hen iemand aangehouden werd, die naderhand een spion bleek te zijn. Deze knaap werd doorgegeven aan het Britse Hoofdkwartier, dat zeer met deze gevangene was ingenomen.
Tijdens een onzer bezoeken aan de Destructor kwam daar iemand vertellen, dat hij vier Duitsers had gezien in het bos. Volgens zijn aanwijzingen vertrokken wij in de gegeven richting en vonden inderdaad enkele mensen, welke echter Engelsen bleken te zijn. Deze waren verbaasd, geweren op zich gericht te zien, doch al spoedig was de kwestie opgelost. De Engelsen waren blij, dat de "Dutch" zo goed op hun qui-vive waren en inderdaad met de wapens in de hand hen wilden steunen tegen de Duitsers.

Geen make-up.

Schermutselingen waarbij de Duitsers zich met de wapens tegen ons verzetten zijn niet voorgekomen, ze gaven zich na eerste sommatie over, wat voor beide partijen het beste was.

Zuiver op de graat.

Nog één feit zou ik gaarne even vermelden.
Op zekere dag kwam Ben vertellen, dat een Engelse sergeant de Sonse P.A.N.-commandant wenste te spreken. Commandant Sjef was jammer genoeg niet aanwezig en in zijn plaats vertrok de P.A.N.-tolk naar het opgegeven adres in Breugel waar hij inderdaad genoemde sergeant trof. Deze vertelde hem, dat hij opdracht had van de Engelse Field Security Police (F.S.P.) zich in het bevrijde gebied alléén in verbinding te stellen met de P.A.N., aangezien deze beweging het volste vertrouwen der Britten had. De F.S.P. kon zich niet altijd tot burgemeester of politie wenden, aangezien zich in deze gelederen personen bevonden, die tijdens de bezetting door de Duitsers waren aangesteld, of er mee hadden aangepapt.

Open oog voor de werkelijkheid en voor de betrouwbaarheid, ook van dit boek.
Ik heb reeds veel gesproken over de P.A.N.-leden en over alles wat zij zoal gedaan hebben voor anderen zonder zich daarmee zelf te willen verrijken of daarvoor beloning te ontvangen van onverschillig welke instantie ook.
Alles werd gratis gedaan en beloning werd niet gevraagd.
Toch zou ik nog wel even de aandacht willen vestigen op de houding van ook Nederlanders, die niet bij de P.A.N. waren aangesloten en wel speciaal over de Sonse en Breugelse inwoners.
Waarschijnlijk zal het niet in het uit te geven boek worden opgenomen maar het kan toch zijn nut hebben om het volgende zwart op wit te zetten.
De P.A.N.-beweging in Son werd door de gemeentenaren ongeveer

over de gehele linie bestempeld als een stelletje avonturiers, die zich interessant wilden maken.
Dat dit gedacht en gezegd werd is niet zo erg. Men kent het gezegde, dat men eerder door een mestwagen overreden wordt dan door een luxe wagen en dit paste wel heel goed bij Son, waar de laatste categorie in de minderheid is.
Bovendien achtten de goede gemeentenaren het niet beneden hun waardigheid om ons op geniepige wijze te belasteren door te vertellen dat de P.A.N. gestolen zou hebben en de ingezamelde goederen ten eigen bate aangewend. Al mocht dit gebeurd zijn, wat haast onmogelijk was, daar in clubverband onder toezicht werd gewerkt, dan waren ze toch in geen geval erger dan de goede brave burgers, die zich vanwege hun zgn. fatsoen en kromme eerbegrippen niet bij de P.A.N. wilden aansluiten omdat zich daarbij iemand zou bevinden die vroeger iets had gedaan wat niet door de beugel kon. Deze man echter en dat vergeten die "fatsoenlijke" kwaadsprekers, heeft zijn leven in dienst gesteld van de bevrijding in Nederland en de Amerikanen op buitengewone wijze geholpen.
Doch nu komt nog het ergste. Het stelen wat zogenaamd door de P.A.N. zou zijn geschied, is gebeurd door mensen, die hoe bestaat het, zich met een P.A.N.-band hadden getooid, waarvan de herkomst niet opgespoord kon worden. Zelfvervaardigde?
Dus men ging opzettelijk de naam van de P,A.N. in discrediet brengen. Deze lui zijn niet opgespoord doch verdwenen even plotseling als ze gekomen waren toen iedere P.A.N.-man naar zijn identificatiekaart werd gevraagd, indien hij onbekend voorkwam. Hoe kwam het echter, dat de voedselpakketten, die voor de Amerikanen met nog ander dringend nodig toebehoren per parachute werden uitgeworpen, niet op de plaats van bestemming aankwamen, daar ze door niet P.A.N.-mensen verdonkeremaand werden? Weten de goede burgers wel, dat de levensmiddelenvoorziening van de Amerikanen door dit on-Nederlandse gedrag aan een zijden draadje hing en dat vele zelfgebakken roggebroden door de P.A.N. aan de Amerikanen werden verstrekt?

Men bleek zich werkelijk in Nederland te bevinden:

De P.A.N.-tolk, die uiteraard veel met de Amerikanen in aanraking kwam, liet zich door de reeds eerder genoemde Captain Mac. Pherson vertellen, dat van de op bevrijd gebied per parachute o.a. uitgeworpen anti-tankkanonnen er geen enkele in hun bezit was gekomen.
Door niet P.A.N.-mensen werden deze buitgemaakt en verstopt tot zich een betere gelegenheid voordeed om de kisten te openen waarin ze verpakt waren. Waarschijnlijk werd gedacht, dat deze kisten levensmiddelen of textielgoederen zouden bevatten. Wat zullen ze op hun domme neuzen gekeken hebben. Het gat waarin deze kisten voorlopig werden bewaard zal hierna wel een beetje dieper gemaakt zijn en waarschijnlijk voor altijd onvindbaar blijven. De mogelijkheid is echter niet uitgesloten, dat door dit achterhouden van niet aan hun toebehorende voorwerpen, enkele Amerikanen of Engelsen het leven hebben gelaten. Men denke maar eens aan de tegenaanval van de Duitsers op 19 en 20 September, waarbij een Duitse tank de brug in Son tot ongeveer honderd meter kon naderen en een Britse wagen in de soep schoot waarbij enkele soldaten het leven lieten.

-zila-

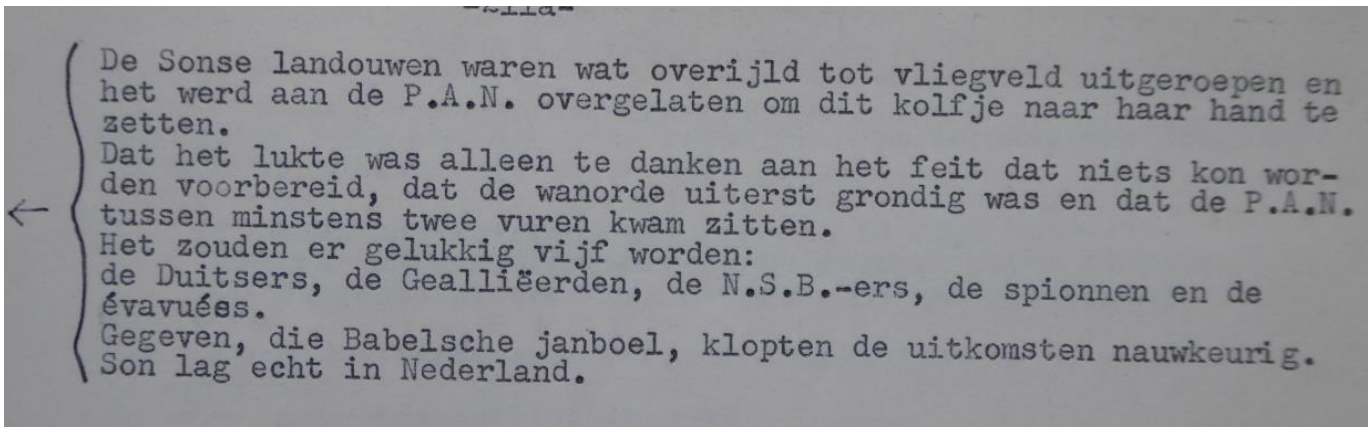

De Sonse landouwen waren wat overijld tot vliegveld uitgeroepen en het werd aan de P.A.N. overgelaten om dit kolfje naar haar hand te zetten.
Dat het lukte was alleen te danken aan het feit dat niets kon worden voorbereid, dat de wanorde uiterst grondig was en dat de P.A.N. tussen minstens twee vuren kwam zitten.
Het zouden er gelukkig vijf worden:
de Duitsers, de Geallië̈erden, de N.S.B.-ers, de spionnen en de évavuées.
Gegeven, die Babelsche janboel, klopten de uitkomsten nauwkeurig.
Son lag echt in Nederland.

A A L S T-W A A L R E-

Het blijkt dat het ook deze rapporteur om geen andere dan daadwerkelijke publiciteit is te doen geweest.

Ofschoon het oorspronkelijk nooit in mijn bedoeling gelegen heeft, ruchtbaarheid te geven, voldoe ik toch aan Uw verzoek, ofschoon het een zeer moeilijke taak is.

Het is ook wat ingewikkeld van de stille trom op de grote klok over te springen
Er waren meer tegenstrijdigheden!

Te meer vind ik het een heksenwerk, daar wij begeesterd waren van een groot vaderlandlievend gevoel, waarbij onvermijdelijk een grote teleurstelling kwam, toen mannen, waarvan velen onder motto illegaliteit, zich meester maakten van allerhande door hun relaties gecreëerde bestuursposities. Deze werden door hen uitgebuit en onvermijdelijk voerde corruptie hoogtij.

Klopt, zelfs volgens de pers. Kwam het er ook wel op aan, wie het verder deed, toen er niets meer ~~aan~~ te doen was?

Van namen onthoud ik mij voorlopig.

Klopt ook, van alle kanten.
In Frankrijk praten ze van paarden, haver en ezels.

Doch wie maar brutaal was en een dosis flair bezat zocht Brussel op en kwam wel met een of andere opdracht terug, die zwaar onkundig aangewend werd en veel persoonlijk voordeel opleverde.
Daar werd van geprofiteerd (waarom is mij nog een raadsel) om deze lieden aan het Nederlandse volk voor te stellen als zijnde de "illegaliteit".
Daarom wordt door ons volk de organisatie B.S. die in het Zuiden na de bevrijding in het leven geroepen werd, bestaande uit lieden van allerlei slag, die werkelijk niets met de illegaliteit ooit te maken hadden, pijnlijk verward met de werkelijke illegaliteit.
Daar de werkelijke illegaliteit (de tijdens de bezetting actieve) slechts uit kleine groepen bestond, en maar een klein percent van ons volk uitmaakte, konden deze slechts in hun diepste gevoelens gekwetst toekijken, hoe anderen de vruchten van hun werk plukten, en wat erger was, hun naam misbruikten en bij het volk in discrediet brachten.

De overledenen zijn toch ten laatste nogal herdacht, duidelijker dan hunne overlevenden.
We kunnen nu eenmaal niet allemaal minister worden of ~~zelfs~~ zijn, ook niet beurtelings.

Ze konden er democratisch om loten. Als er enkel generaals waren, wie zou er dan nog willen gaan sneuvelen?
Er kwam wel internationale mosterd na de nationale maaltijd.

In het buitenland vergaten ze ons niet. De president der V.S. in Amerika zond ons namens zijn volk een officiële dankbetuiging, getekend door Eisenhouwer. Iedereen die piloten geholpen heeft, heeft een exemplaar in zijn bezit. Het Engelse volk dankte ons ook, waarvoor[illegible] kende. Nu zitten wij niet op Nederlandse dank te wachten. Au contraire; alleen schrijnt het te moeten horen dat ze ons op één lijn willen stellen met een of andere na de bevrijding opererende bende die men bij het Nederlandse volk als " ondergrondse" introduceert.
'k kan nog veel meer hierover uitwijden, doch wil niet al te hatelijk worden, ofschoon het mij goed doet, mijn gemoed eens te luchten.

Nog in 1947 zou men constateren

" en ... wekten de herinnering aan tal van duistere zaken, aan velen nochtans bekend, ook aan de Amerikaanse M.P. die verwonderd was zulke affaires in een land als het onze aan te treffen. Volkomen opgehelderd werden deze zaken niet. Immers zou men de vele sporen volgen, dan kwam men ten leste op de hoogste sporten der maatschappelijke ladder en het éclat van zulk schandaal heeft men niet aangedurfd ..... Zal men weer toelaten, dat ieder zich op zijn voorman dekt? In ... weten de autoriteiten meer, dan zij met onnozele verhalen loslaten. Aan het wegvagen van de corruptiewalm over onze lage landen zijn we blijkbaar nog niet toe",
Daar is maar één woord Frans bij:
Haast even weinig als in Londen.

Aangezien de A.W. rapporteur de Duitse weermacht niet naar behoeven had geëerd, raakte hij slaags met de dubbele Siegheilhouzee-vijand, en werd handtastelijk in schreeuwende kleuren tot de nieuwe orde geroepen.
De patiënt zweeg in alle talen tot na de operatie, en ontsloeg zich zelf uit het ziekenhuis.

Na een debat van plm. 2 uur met de Edelgermaan, waarin ik mijn bewondering voor ons landje en onze geëerbiedigde Koningin niet onder stoelen of banken gestoken had en tevens mijn afkeuring te kennen gaf over het optreden van het Herrnvolk om een Hollandse Lausenjungen bont en blauw te slaan, werd genoemde door de Duitse overheid geplaatste functionaris sentimenteel. Bood mij zelfs de hand en vroeg of ik hem alles vergeven wilde. Sie sind ein tüchtiger Kerl gib mir die Hand" Zonder een woord dankte ik voor de eer op[illegible] de deur en verdween.

← De assistent assisteert nu de nieuwe orde:

Een agent van politie die mij dat aandeed is gestorven, de Heer hebbe zijne ziel; de andere herinnert zich het gevah niet meer, zoals hij mij vertelde. Hij dient nog steeds bij "de sterke arm" en heeft promotie gemaakt.

← Gevolgen waren ex aequo:

Door deze morele overwinning was mijn standpunt bepaald. Wijlen ver voelde ik me verheven boven iedere Duitser, door niets konden zij mij nog intimideren.
Thuisgekomen met mijn geschonden gelaat, werd ik met gejuich begroet: Onze tijd komt wel! Fanatiek grepen we alle middelen aan om de gemeenschappelijke vijand te bestrijden. Hoe meer de tijd verstreek, des te meer schade berokkenden wij, en des te steviger stond onze organisatie in Aalst.

← Ze zaten niet allemaal stil:

De arbeidsinzet bracht veel werk. Iedereen die goed was en bij ons aanklopte kwam vrij. Dr.W deed prima werk als medisch leider, terwijl mijn vader voor de finishing touch bij de arbeidsbeurs zorgde. Tevens keurde de Duitse Dr.S al wat vader bracht af. Deze reed heerlijk het Krankenrevier binnen als hij diens steun nodig had, terwijl de Duitse wacht het geweer presenteerde. Zijn relaties bij de arbeidsbeurs waren uitstekend,hele dagen bracht hij er door, en had voor iedereen succes. Mocht hij falen dan was er altijd N.v.L—, Eersel nog, die veel als C.C.D. beambte bij boeren kwam, onder kon laten duiken, voor Ausweisszen kon zorgen (hij had er meer dan de beurs) contact met de Witte Brigade in België had, en voor wapens zorgde; zeer veelzijdig; was dus onbetaalbaar voor onze samenwerking. Daar wij zo nu en dan verrast werden door Engelse piloten werd dat gedeelte van het program door K.G. en J.v.O. uit Eindhoven, P.N. uit Aalst en ondergetekende bewerkt. Plm. 12 man werden door ons gered, doch op transport naar hun basis zijn velen door verraad in Gestapo-handen gevallen. De Amerikanen konden soms de ernst van de toestand niet begrijpen, en als ze een belachelijke oude Duitser met geweer zagen, riepen ze luid: " Look there Leo, just my grandfather".

Ook buitenwaarts niet:
Onze eerste opdracht gold een electrische mast bij de Oirschotse Kazerne. Met een wekker werd een tijdbom gemaakt en 11 uur 's avonds knalde het in die richting.

Als de spoorlijnen toevallig niet naar Aalst wilden komen, zou Aalst tot de spoorlijnen moeten gaan. De samenzweerders gingen niet mank aan bravourtekort.

Later kwam Frits op een Zondagmorgen (niemand mocht gedurende de bezetting 's Zondags rijden) met een auto met grote letters Nederlandse Spoorwegen er op. Een grote spoorwegsabotage stond op het programma.
Ook ik kreeg mijn aandeel hierin en werd aangezegd om 1.30 uur op Wal 1 Eindhoven met nog twee anderen aanwezig te zijn. H.K. (die piloten onderdak verschafte bij hem thuis) en L. waren twee knapen die het kanweitje mee aandurfden.

De Duitse spoorwegband kreeg zijn lek, ofschoon de SS vergat, "very cool" te constateren:

Op Wal 1 waar Frits ook aanwezig was ontvingen wij instructies hoe het explosief materiaal aangewend moest worden. Daarna vertrokken we per trein, het dynamiet in het bagagenet, richting Den Bosch.
Ofschoon ik langs niet meer thuis kwam en geregeld ergens anders dan thuis vertoefde, reisde ik toch geregeld op valse, door de P.A.N. verstrekte papieren.
In den Bosch aangekomen namen we onze lieve last op de fiets, en reden richting Nijmegen. Na spertijd tussen 10 en 11 uur moesten we deze spoorlijn op twee plaatsen opblazen. Daar we plenty tijd hadden gingen we een partijtje biljard spelen in een N.S.B. kroeg in Oss. De explosieve rommel lag veilig tussen SS uitrusting. Een S.S. Scharführer keek geinteresseerd toe, hoe raar de ballen soms kunnen rollen. Tegen 9.30 uur fietsten we weer op en vonden een punt nabij Nuland.
Een klein incident deed zich voor.
Een boer vertrouwde het zaakje niet en kwam een praatje maken, maar verdween weer. S. en N. stonden op de uitkijk. S. waarschuwde, ik liet de rommel in de steek en ging kijken.
"Kan ik soms helpen", fluisterde hij. Een ogenblik woedend op hem, hervatte ik mijn werk, bracht dynamiet,ontsteker, en ontstekingsapparaat aan, kiezel er tegen voor camouflage en vertrok naar een nabijgelegen dorp. De Pastoor liet ons in de pastorie slapen. Terwijl ik stond te onderhandelen over onderdak ontplofte de eerste lading, de Pastoor schrok even, en keek ons veelbetekenend aan.

Het dorp raakte in opschudding; moffen startten motoren, en met de mitrailleur er voorop, stoven zij in het rond.
's nachts rookten wij sigaretten (Consi) en wachtten op de tweede knal, die plm. 3 uur volgde, waarna we rustig insliepen. Volgende dag fietsten we weer naar Den Bosch, waar we lazen dat de lijn Den Bosch-Nijmegen tot nader order versperd was.
Het spoorwegpersoneel waarbij ik naar de reden informeerde, beweerde het niet te weten.

Die er niet bij was, kan, met of zonder groebe tafel, zulk akkefietje meesmuilend goedkeuren. Die meneen moesten toch wat doen.
Het was inderdaad wat ongezond en wat onfijn werk.
Maar toch:

De verwarring was groot, daar op vele spoorwegen in Brabant en Limburg sabotage gepleegd was. Overal zaten Duitse soldaten er verveeld bij, de geweren tegen elkaar, zware stukken geschut op spoorwegwagens dat niet vervoerd kon worden. We voelden ons trots te zijn aan deze ravage en namen kaartjes naar Eindhoven, waar ik verslag uitbracht bij mijn Commandant Frits, die glunderde.

De samenwerking was degelijk nederlands:

Gelukkig waren er in ons midden, die steeds morele en financiële steun verleenden, o.a.J.v.A. die onophoudelijk sigaren en Engelse cigaretten voor onderduikers piloten en leden van de organisatie ter beschikking stelde.
Naar mate Frits de bevrijding daagde, zochten we in opdracht van contact met Waalre.
Hij droeg mij op tezamen met hem een fusie te zoeken met de O.D. in Valkenswaard. We kwamen bij V.terecht. Deze bewaarde zijn instructies reeds te hebben, en in geen geval iets van ons af te wachten. Hij liet zich door luizige onderduikers, waarvoor zij de hele oorlog hun leven gewaagd hadden de les niet lezen.

Verder raadde hij ons aan, om van sabotage-handelingen af te zien, daar onze taak pas na de bevrijding begon.
Gelukkig dachten wij er niet over, zoals hij, en deden de job.

← De een zijn dood, de ander zijn brood.

De organisatie vorderde gestadig. We hadden een inquire-office voor de Engelsen waar tevens alle Duitse stellingen in de omtrek op tekening ter beschikking waren. Toen de Engelsen arriveerden gingen jongens van ons in de gevechtwagens en duidden de Engelsen de moffennesten aan, die zonder verliezen onschadelijk gemaakt werden. M.Sr. en L. maakten furore door moffen te bewegen hun wapens in te leveren. Hun werd burgerkleding verstrekt en we borgen hen veilig op. Plm. 24 krijgsgevangenen werden zo aan onze bevrijders aangeboden. Hun wapenuitrusting werd de onze, en dit precaire punt was ineens opgelost.

← Andersom:

Enige dagen voor de bevrijding werden we met 3 man door de S.S. gearresteerd.
J.v.D. en iemand uit Riethoven zagen kans sich eruit te praten, terwijl ik de vlucht verkoos daar ik nog een handgranaat, en minder prettige papieren op zak had.

Ons doel werd toen een verbindingskabel van de moffen op te blazen. Doch dit liep in het honderd. Mijn zus was enige tijd geleden ingeschakeld als koerierster; vervoerde boodschappen, munitie en explosief materiaal. Boodschappen over de radio als " Zeggen is goed, doe is beter", wil Leo van Gent z'n moeder ns' schrijven", waren voor ons, en hadden betrekking op Wapendroppings.
Dit is waarschijnlijk verijdeld, Waarom zal mijn Commandant wel weten.
"Ken U zelf",zei De Genestet tot iemand.

Happy end:

Na de bevrijding meldde ik mij als O.V.W.er.
Gelukkig tekende ik niet en kwam vrij. Jammer dat mannen alsF. die heel de oorlog hun leven op het spel zetten uit idealisme en vaderlandsliefde nu overal uitgestoten zijn, voor mannen met een minder mooi verleden gedurende de bezettin
Enfin, de tijd heelt alle wonden. In ieder gaval als wij al het gevaar trotseerden en nu lijdelijk moeten toezien dat wij voor de carrière van anderen werkten, dan ben ik het met de massa van ons volk eens, dat we dwazen geweest zijn.

Attest van niet-onschadelijkheid.

Voor de bevrijding 2 à3 dagen, heb ik nog de brug in Aalst, die door de moffen geladen was, ontladen. Plm. 12 maal hebben we huiszoeking gehad; 10 kinderen.
Vader en ik waren beiden ondergedoken.
Onze N.S.B. burgemeester richtte een rapport aan de S.D dat M. en zoon de gevaarlijkste individuen waren die in Eindhoven en omgeveing rondliepen, en spoedige maatregelen tot arrestatie geboden waren.
Bij een huiszoeking na de bevrijding vonden wij hiervan een afschrift.

Er hangen slechter getuigschriften in goede lijsten.

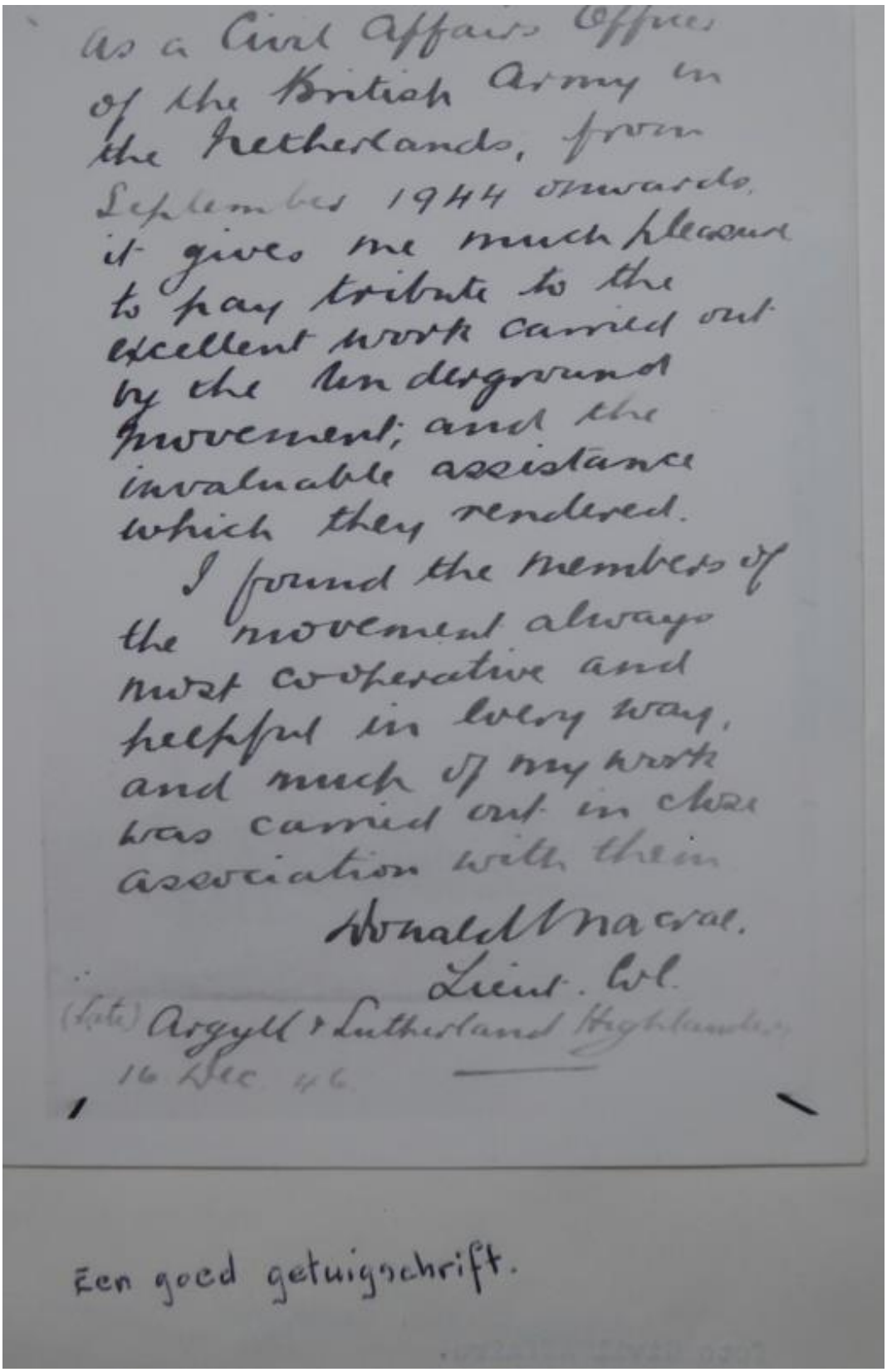

as a Civil Affairs Officer
of the British Army in
the Netherlands, from
September 1944 onwards,
it gives me much pleasure
to pay tribute to the
excellent work carried out
by the Underground
movement; and the
invaluable assistance
which they rendered.

I found the members of
the movement always
most co-operative and
helpful in every way,
and much of my work
was carried out in close
association with them.

Donald Macrae.
Lieut. Col.
(late) Argyll & Sutherland Highlanders
16 Dec 46.

Een goed getuigschrift.

-217-

W A A L R E.

In Waalre is gedurende de bezettingsjaren evenals overal elders medewerking verleend aan onderduikers, Het bezorgen van bonkaarten, hulp aan Joden en verschaffen van valse persoonsbewijzen. Er werd veelal individueel gewerkt. Men wist weinig van elkaar. Sommige personen hielden zich bezig met een groep uit Eindhoven met het onderbrengen en doorzenden van piloten.(De voornaamste medewerkers waren P.v.D. en C.P.) Dit gebeurde vaak onder de ogen der moffen. Als byzonderheid kan hierbij worden gemeld dat de piloten vaak onder gebracht werden bij alleenwonende moedige dames als b.v. de dames v.M. en Mevr. v.D.C. Ook verschillende boeren hielpen bij het onderbrengen en herbergden somst vliegeniers boven de varkensstal. Later werden de piloten ondergebracht in een hutje in het park dat toebehoorde aan de Eerw.Zrs. te Eindhoven. Daartoe werd door een der ondergrondse leden toestemming gevraagd aan Moeder Overste met een Zuster, die haar van advies moest dienen. Het was wel typisch dat de Eerw. Zr. E. Oostenrijksche van geboorte was en daartoe toestemming moest geven.
Tijdens de terugtocht van de geslagen Duitse troepen door Brabant, werd de illegaliteit ook in Waalre gebundeld en werd onderleiding van de P.A.N. een comité gevormd waarin vele illegalen zitting hadden. Deze vergaderden vele malen om gereed te zijn met de organisatie van het bestuur wanneer de Duitsers ons dorp hadden verlaten. De oud-militairen werden opgeroepen; er werd getracht des nachts wapens uit omliggende plaatsen te verkrijgen. Er werden reeds voor de bevrijding Duitsers krijgsgevangen gemaakt, die onderdak vonden in een fabriek in het dorp. Reeds voor de bevrijding werd getracht enkele voornamstaande miesdadigers te arresteren; deze poging gelukte voor de gevaarlijke kapitein der Staatspolitie en mislukte bij de gehate dorpsgenoot alias J.P.
Direct na de bevrijding werd de arrestatie van gevaarlijke en verdachte elementen met kracht ter hand genomen. Een groot aantal personen werd gearresteerd. Vergissingen kwamen natuurlijk ook voor; o.a. werd een verdachte gearresteerd waarvan later bleek dat hij zelf joden in zijn huis verborgen had gehouden. Deze is onmiddelijk vrij gelaten.
Daarna is in het dorp een "Volkstribunaal" opgericht onder leiding van Mr. J.W. bijgestaan door het Hoofd der School de heer J.B. en een zeer gezien burger de Heer J.v.G.
Dit "tribunaal" beslistе (na getuigen gehoord te hebben) direct over al dan niet vrijlaten der verdachte elementen.
Een groot aantal personen, waartegen men geen bewijzen kon vinden, enkel gearresteerd op verdachtmakingen, werden losgelaten.

In samenwerking met de commandanten van de P.A.N. in Aalst werd aan Majoor V. van het Mil Gezag, te Eindhoven gevraagd het burgelijk bestuur zo snel mogelijk te herstellen, hetgeen geschiedde. Er werd steun verleend aan de Geallieerde opmars. Toen een tank van het 2e Br.leger probeerde de brug van Waalre naar Heerveldhoevn over te gaan, zakten tank en brug in de Dommel.

Hierop werd door de P.A.N. onder leiding van enige aannemers een nieuwe brug geslagen over de in de Dommel verzakte tank heen, waarna de Geallieerde tanks weer verder konden rijden. Op de markt was een Inquiry Office of the P.A.N. ingericht, waar aan de Geallieerden inlichtingen werden verstrekt. In totaal werden er door de P.A.N. van Waalre, 15 Krijgsgevangenen aan de Geallieerde troepen uitgeleverd; er werden ± 20 geweren buitgemaakt, een aantal revolvers, een berg munitie verzameld en opgeruimd. Door de commandant en de Heer P. werd getracht een Duitse Generaal die tijdelijk hier zijn intrek had genomen te arresteren. Men trachtte daartoe met hem in onderhandeling te treden, hetgeen gelukte. Een hele avond hebben zij getracht de generaal ertoe te brengen zich over te geven, echter zonder resultaat. Toen zij de volgende morgen naar het Hoofdkwartier teruggingen, was de vogel gevlogen. Nog steeds werd het betreurd dat er op dat moment niet voldoende wapens aanwezig waren, want de gehele troepenmachts des generaals bedroeg nog geen 15 man. Een week na de bevrijding werden enige leden der P.A.N. van Waalre aangezocht om een geheime boodschap over te brengen naar de bezette gebieden rond Tilburg. Twee leden der P.A.N. J.K. en J.L. togen op het oorlogspad. Voorzien van de nodige papieren werden zij bij de Engelsen doorgelaten, waarna zij naar Tilburg trokken. Voorbij Hilvarenbeek werden zij echter onder vuur genomen door enkele Duitse scherpschutters, die zich verscholen hadden in de bomen. Van ongeveer drie uur in de namiddag hebben zij toen gelegen in een sloot en wanneer zij zich bewogen begonnen de moffen te vuren. In de nacht wisten zij te ontkomen en kwamen via de Engelse linies in Waalre.
Hoewel er natuurlijk ook onder de leden der P.A.N. waren die relletjes veroorzaakten, kan men zeggen dat de bevrijding van Waalre zonder ongelukken is verlopen.

De arrestaties verliepen ordelijk en rustig. Bijzondere heldenfeiten hebben overigens niet plaats gehad. Dit was ook wel te wijten aan het feit dat Waalre niet langs een hoofdweg ligt en er dus slechts weinig troepen doorkwamen.
Militair gezag heeft zich tegenover de commandanten van Aalst en Waalre meermalen waarderend uitgelaten over het verrichte werk.
Tijdens de eerste dagen na het bombardement op Eindhoven kwamen ongeveer 2.500 inwoners van Eindhoven onderdak zoeken in onze gemeente. De eerste avond van het bombardement arriveerden er al rond 1000. Hierdoor kwam de voedselvoorziening van het dorp in gevaar. In samenwerking met een aantal burgers organiseerde toen de P.A.N. te Waalre een distributie, waarbij aan alle vluchtelingen reeds de eerste avond omtrent 1000 rantsoenen warme maaltijden werden verstrekt.

De eerste dagen daarna toen zowat 2.500 vluchtelingen in ons dorp onderdak zochten, werd door de P.A.N. in samenwerking met bovengenoemd comité de distributie zo gevegeld dat aan allen telkens volledige maaltijden konden worden verstrekt. Bij de boeren werd de melk en de aardappelen gehaald, enige leden der P.A.N. reden dagen rond met een wagen om meel, erwten enz, bij elkaar te brengen.
Kortom ondanks schaarste aan etenswaren, aan verwarming en accomodatie werd in die dagen aan alle vluchtelingen op vaste tijden drie maal per dag een volledige maaltijd verstrekt.
Uit het comité der Eindhovenaren is zelfs later de gedachte naar voren gebracht om de Gemeente Waalre hiervoor t.z.t. een blijvende herinnering aan te bieden uit dank voor de door burgers en P.A.N. verleende hulp.

Boontje komt om zijn loontje

Toen de Duitsers in Augustus 1944 in wanorde uit Frankrijk terugtrokken, waren de commandanten van de P.A.N. te Aalst en Waalre reeds plannen aan het beramen hoe men erin zou slagen de gehate N.S.B.ers, welke in de gemeente Waalre woonachtig waren, te arresteren, voordat zij de benen konden nemen met hun moffenvriendjes. De voornaamste onder hen waren de kapitein der Staatspolitie L. de Burgemeester van Waalre N.S.B. er S., en de beruchte handlanger der S.D.J.P. Verschillende plannen werden te samen gemaakt en weer verworpen. O.a. probeerde men J.P. op te ruimen met de N.S.B. burgemeester via een bekende knockploeg uit Eindhoven (Strijp); de tijden waren echter niet geschikt om beide heren op een afdoende manier te laten verdwijnen zonder dat er represailles van de Duitsers te verwachten waren en dus wachtte men rustig de tijd af dat de Duitsers de macht niet meer zouden kunnen handhaven en men van de wanorde gebruik kon maken, genoemde heren te arresteren.
De dagen die Dolle Dinsdag vooraf gingen, waren dus voor de commando's Aalst en Waalre dagen van spanning en voorbereiding. Ondanks het feit dat men hier en daar enkele wapens vandan kon halen, waren de ondergrondsen in deze gemeente over het algemeen absoluut onvoldoende bewapend om reeds gewapenderhand te kunnen optreden. Er werd dus besloten de heren met een krijgslist te verschalken en zo mogelijk snel achter slot en grendel te sluiten.
De commandanten besloten dus ieder voor zich een plan te maken en zo mogelijk uit te voeren. Kapitein L. voelde reeds dat het spel verloren was en stelde zich in verbinding met een der geestelijken van het dorp, de ijverige kapelaan B., om langs deze weg te kunnen ontsnappen aan arrestatie.
Natuurlijk waren de commandanten van Aalst en Waalre op de hoogte van het doen en laten van de beruchte kapitein en telkens brachten verspieders hen dan ook op de hoogte waar hij verbleef. De commandant van Waalre stelde zich daarop in verbinding met de kapelaan en bood men aan, L. tot na de bevrijding veilig op te bergen zonder dat deze enig leed zou geschieden.

De Kapelaan beloofde daarop deze boodschap over te brengen. Intussen werden overal in gemeente Duitse soldaten ingekwartierd in de hoop dat dit armzalig restantje van het fiere Duitse leger de vijand nog zou kunnen terugdrijven. De commandant van Waalre wist echter van inkwartiering vrij te blijven door voor te wenden dat er besmettelijke ziekte heerste in zijn huis, waardoor het dus altijd mogelijk zou zijn L. onder bewaking te houden in zijn eigen huis, hoewel er enig gevaar aan verbonden was. De Duitsers woonden n.l. bij zijn buurman en liepen de gehele dag rond het huis en door de tuin. Op een der dagen begin September toen alles 's-nachts in diepe rust was, werd er plotseling luid en doordringens gebeld. Nog steeds was er de angst voor razzia's en dus ging de vrouw van de commandant naar beneden om te zien wie er was. De kapelaan stond daar aan de deur en vroeg naar de commandant. Toen deze naar beneden kwam zei hij, dat hij iemand bij zich had die onderdak zocht, waarop de deur werd opengemaakt en in uniform een kapitein der Staatspolitie met een revolver in zijn hand naar binnen stapte. Hij keek daarbij angstig door de slecht verlichte gang en vroeg, dreigend met zijn wapen: "Ben ik hier niet in een val gelokt?"
De kapelaan stelde hem hierop gerust en men ging gezamenlijk naar de kamer; L. nog steeds met zijn revolver in zijn hand. Ook de commandant stelde L. gerust en zei hem dat hij hier veilig en goed verborgen zou blijven, want dat niemand iets wist van zijn schuilplaats. (Hiermee was dan ook de volle waarheid verteld).
Des nachts sliep L. met zijn revolver onder zijn hoofdkussen hetgeen de vrouw des huizes niet erg prettig vond en dus werd zijn revolver hem afgenomen. L. bleek de zaak echter nog niet te vertrouwen en men ontdekte dat hij in het vervolg sliep met een lang jachtmes onder zijn kussen. Ook dit werd hem dus afgenomen.
Niemand van de dorpsbewoners wist waar L. was, behalve de commandanten van Aalst, zij werden van het succes op de hoogte gesteld. De woning werd door de commandant van Waalre zelf bewaakt en de koeriers kwamen telkens opnieuw aan de woning berichten zenden van de vooruitgang der Geallieerden. Ook werden er voordurend wapens het huis binnengebracht, zodat L. eindelijk bemerkte dat hij bij de duivel te biechten was. Na een week van spanning kwamen de Engelsen het dorp binnengerukt en was alle gevaar geweken. Dezelfde avond werd L. door een arrestatieploeg onder gewapend geleide overgebracht naar de provisorische gevangenis in het Patronaatsgebouw van Aalst. Enige dagen daarna werd hij overgebracht naar een veiliger oord, door de Intelligence Service, welke aan de Commandanten der P.A.N. van Aalst en Waalre een compliment maakten voor de arrestatie van dit berucht individu.

w.g. F.v.D.

Frans van Dijk

NUENEN.

Het opschrift wettigt de stoutste verwachtingen.
"Hoe P.A.N. rayon Nuenen werkte, lachte en leed".
Nuenen bleek zelfs in Europa te liggen;
Ofschoon niet direct in het hart van de Kempen, en nog op behoorlijke afstand van Eindhoven, hoewel het per fiets maar een kattesprong is.
Toch was Nuenen niet het eerst in het P.A.N.-verband opgenomen, maar evengoed droeg het dorp zijn aandeel bij in het daadwerkelijk verzet, en tot in de stad.
En wel zo krachtig en opvallend dat ook in Nuenen weldra de P.A.N. van zich deed spreken.
In Nuenen stond ook het gastvrije doorgangshuis voor piloten, onverschillig uit welke richting.
De invasie zou nog op heel bijzondere wijze beslag leggen op het vredige dorp. Nadat de Duitsers wat onzacht uit Tongelre waren gezet hebben zij rond Nuenen een enorme hoeveelheid tankmateriaal samengetrokken, die weer op dit landschap terugviel, toen de Soeterbeekse Dommelbrug binnendoor, hun te riskant leek.
Rond het dorp hebben de tegenstanders elkaar nog eens degelijk aan de tanktand gevoeld, waarbij het kloppend geronk der vliegende bommen werd overstemd door het gierend gehuil van granaten. Nuenen beet op de tanden en wachtte zijn beurt af. De verzetsgeest had den moed gestaald, zowel als het geduld.

Toen Dolle Dinsdag van onze Londense Premier, hoewel niet voorzien, zijn kolderzieke komst steeds duidelijker aankondigde, toen Duitse troepen en troepjes op de sinds enige tijd ons vertrouwde voertuigen als "anti-plof", kinderwagen, kruiwagen en bakfiets, ook in Nuenen de graag aanvaarde hilariteit hadden gebracht, ontstond contact tussen de plaatselijke werkgroep van de L.O. en "Frits", de Commandant van het district Eindhoven voor Partisanen Actie Nederland.
Met tweeën ging men een bezoek brengen aan W 26, het adres dat later tot een begrip zou worden, evenals W I voor allen die er het harde werk hebben gezien en ertoe hebben bijgedragen. Willemstraat 26 en Wal I, gonzende nesten van vastbesloten verzet., laaiende haarden, van wat wij liefde voor Land en Vorstin en eigenlijk liefde voor heel onze christelijke Gemeenschap wisten, verbonden door een onzegbaar en enkel spiritueel fluidum met millioenen gelijkgerichten in Noorwegen, Denemarken, Joego-Slavië, Frankrijk en Polen, Griekenland en Tsjecho-Slowakije.

eze rapporteur vergeet iets: Tegen een oven kan men niet gapen.

Men waagt het, heden ten dage de ondergrondse strijders voor waarheid, vrijheid en recht (in de ware, haast vergeten zin van deze verheven woorden) vele lichvaardige, zeer dikwijls valse beschuldigingen aan te tijgen.

Verre van allen onzer te willen of te kunnen vrijpleiten van schuld, van vergrijpen tegen discipline en zelfs tegen de zo simpele geboden van de Allerhoogste zelf, meen ik hier een krachtig protest te moeten doen horen tegen de slappe mentaliteit, die het generaliseren hier wil doórtrekken tot in de uiterste geledingen van het illegale verzet; die de illegaliteit in de ogen van het Nederlandse Volk zoekt te degraderen tot een verzamelbak, van al wat in dolle zucht naar wilde avonturen en uit zucht naar winst, roof, wraak, en wat al onzalige strevingen meer, bereid was om de meest dwaze acties tegen de "overmachtige" bezetter te ondernemen, zonder zich te bekreunen om de gevolgen voor hun naaste omgeving of voor grote bevolkingsgroepen,

Niet op eigen houtje:

Het contact eenmaal gelegd zijnde, is de band tussen Rayon Nuenen en District-Hoofdkwartier steeds zeer nauw en hartelijk geweest. Het contact is slechts eenmaal, kortstondig verbroken, door oprukken van Duitse eenheden door Nuenen in de richting van Son en Breugel.
Commandant van ons Rayon werd Ger die eerst als actief lid van Trouw was werkzaam geweest en door activiteit een gewaardeerd medewerker voor de P.A.N. was geworden. Als zijn waarnemer en eerste helper trad op de Heer van K.
In opdracht van Frits werd overgegaan tot vorming van een kerngroep uit, actieve verzetsmannen.
Om deze uit twaalf man bestaande kern werd voorlopig alleen administratief, een grotere troep van rond veertig, in de toekomst actieve P.A.N. strijders geconcentreerd.

Achttienkaraats rapporteur:

Als eerste belangrijke opdracht werd deze kern de onderbreking van de spoorlijn Eindhoven-Helmond toevertrouwd. Toegevoegd aan deze opdracht werd de mededeling dat springstof voor het uitvoeren niet beschikbaar kon worden gesteld en dat we dit dan zelf maar moesten zien op te lossen. Door moeilijkheden met het verkrijgen van het nodige materiaal moesten wij Eindhoven doen weten dat uitvoering der opdracht ons voorlopig onmogelijk was. Elke nacht werd evenwel trouw gepoogd de verwezenlijking door te zetten. Tot het einde toe vervolgde ons echter de pech, en slaagden wij niet, ondanks de waardevolle medewerking en inlichtingen van een der kernleden, die zelf bij de N.S. in dienst was.

Het gebeurt meer, dat in Nederland iets niet slaagt, ook zonder P.A.N. en Duitsers.
Eens moest de vuurproef toch worden afgelegd:

Andere contacten, die in de loop van het verzet de genoemde kern van het illegale werk hadden versterkt, waren o.m. L.O., Districtsleiding Eindhoven, N.S.F. en Parool, in de dagen dat te Nuenen een belangrijke staf van leiding en redactie zich ophield. Uit deze dagen met Parool zal den lezer misschien het geval interesseren dat Ger had met de S.D., samen met Dick, een der Paroolmensen, die later nog vastgezeten heeft maar gelukkig behouden is. Van Amsterdam nu was een zending onderweg naar Eindhoven, per trein. Enkele duizende nummers van een nieuwe editie vroegen verholen toegang tot een deel van Brabant en Limburg. Deze toegang zou volgens afspraak door Dick en Ger worden verschaft.
Nu gebeurde het zowel aan onze als aan Duitse zijde wel eens dat berichten over verzet, sabotage, spionnage, contraspionnage etc. en ook wel orders verkeerd begrepen werden, te laat hun bestemming bereikten of verkeerd overgebracht werden. Het provisorisch karakter dat verzetsorganisaties en natuurlijk vooral haar "Bureaux" meestal kenmerkte, het feit dat vele berichten slechts voor mondeling overbrengen geschikt waren en nog vele andere factoren, ook van psychische aard, waren veelvuldig aanleiding tot kleine vergissingen en vertragingen. In het geval nu dat wij weergeven, was door zulk een foutje de aankomst van de koffers met Parools uit Amsterdam wat laat tot Nuenen doorgedrongen en deze koffers, twee in getal stonden reeds twee dagen in het begagedepôt te Eindhoven, voor Nuenen wist dat er iets lag. Berichtgever had recu bij zich, vertelde dat de zaak vertraagd was en Ger en Dick vertrokken met ernstige gezichten op de fiets naar de Lichtstad. De kans immers, dat een contrôle der achtergebleven bagage door Sicherheidsdienst of Gestapo werd uitgevoerd, hing iedereen boven het hoofd, die in die dagen een koffer aangaf op onze stations.

Zoals de waard is, waren de Nuenense gasten niet.
Dat koffertje zou en moest er uit komen en de heren inprovisators gingen het hem leveren. Hoe, wist zelfs nog geen Duitser. Je kon er hoogstens je eigen leven bij kwijtraken.

De ongerustheid van beide makkers bleek ook ten volle gegrond. Een kort onderzoek op het station wees uit, dat Gestapo-agenten reeds gedurende twee dagen de wacht hielden in het bagagedepôt, rustig en waardig, om de koffers met de recepteur met stille trom of "mit Gewalt" naar de Paradijslaan te expediëren. Goede raad was min of meer duur, doch de twee soldaten in burgerjas ontwikkelden onder het "genot" van een Consi en een glaasje bier een plan de campagne dat gebaseerd was op de eigenlijk niet zo dwaze veronderstelling, dat alle wachten vermoeiend en vervelend is, dat zelfs mensen die wacht hebben wel eens weg moeten, kortom dat lang wachten de waakzaamheid niet bepaald bevordert.

Bij het verlaten van het café nog een laatste repetitie:
"Dus Ger, als ik buiten kom met mijn hoed op dan is er niets voor ons te halen, houd ik hem in de hand, dan weet je het, he? Heb je het recu bij de hand? Nou tot- ja tot wanneer, dat zien we wel. Je slentert maar wat rond, koopt een krantje, drinkt in een op het station uitkijkend café een biertje, als je de uitgang van het bagagedepôt maar in het oog houdt. Ajuus tot straks".
"Succes Dick, tot straks".
In de stationshalle begon nu voor Dick een vervelend half-uurtje. Het duurde n.l. ongeveer een half uur voor de kans kwam en de wachthoudende mof even verdween. Ger stond inmiddels aan de trottoirband en onderhield zich met enige specimina van het genre" Eindhovense straatjongens"; intussen het oog gevestigd op het bagagedepôt. Op het ogenblik dat, met een brede glimlach over de rand van zijn krantje, het ongedekte hoofd van Dick uit het depôt te voorschijn kwam, de hoed bengelend tussen twee vingers, waarvan de andere drie broeders de krant hielden, was het de beurt aan Ger.
" Zeg jongens, kunnen jullie mij een plezier doen en twee koffers voor mij uit het station halen? Ik sta hier met mijn fiets en die zet ik liever niet tegen de muur. Voor ieder van jullie een kwartje. En hier heb je geld voor de koffers".
Twee ongelovige jongensgezichten, verwonderd over die plotselinge gulheid, staren hem aan. Ger houdt het recu en een biljet van F.2.50 al in de hand en steekt het de grootste der twee toe. Aarzelend nog steeds, steekt die zijn vieze hand er naar uit, maar als die meneer met zijn in de wind wapperende wilde haardos zegt: "Nou, ik zal het goed met jullie maken, een kwartje voor die het eerste terug is", gritst de jongen hem het gele floddertje en de rijksdaalder uit de vingers en de twee vliegen langs Dick het station in. Nauwelijks twee minuten later komen ze ieder met een koffer, waar ze bijna onder bezwijken 't station uitgestrompeld. Struikelend over de stenen en rood van opwinding wie er het eerste zal zijn, buikschokken ze de koffers 't plein over. Ger gaat ze tegen, sliert de koffers op zijn fiets zegt nog "dat geld, laat maar zitten, de rest is voor jullie moeite", en zeult met heel zijn vrachtje zo snel als hij kan en nog zonder te vallen en meer speciaal zonder op te vallen, met de koffers naar het Binnenziekenhuis, waar een glunderende Dick hem later komt vertellen hoeveel de toch ruime stationshall te klein was, toen na enkele minuten de mof verscheen en merkte dat zijn kostbaar aas van de haak gevreten was. Per auto werden de koffers naar Nuenen overgebracht, vanwaar het detailtransport en bezorging verder gelukkig zonder germaanse interventie werden afgewerkt. Moge de lezer uit deze historische blunder der Gestapo weer eens blijken dat deze instelling, die overigens wel efficiënt werkte, ook ogen blikken van oververmoeidheid heeft gekend, die haar "noodlottig" werden, als verzetslieden ze maar op tijd bemerkten.

Samenwerking en gebrek aan rivaliteit:

Verdere contacten uit de dagen vóór Dolle Dinsdag waren, zowel direct als via tussenpersonen: Jos in Eindhoven, die ons van vele wijze raadgevingen voorzag, soms langs omwegen ons aan waardevol kleingoed hielp, als stempels, P.B. zegels, en inlegvellen; Eddy die pas na de bevrijding voor ons uit de mist opdoemde als de leider van een groep die ook in ons dorpje vele Joodse gezinnen en enkelingen aan beschutting had geholpen. Tot deze groep behoorde ook M, van huis uit zelf een Jood, in Nuenen wel bekend o.a. van vele knusse " shot-partijkes" op het bleekveld voor M.v.d. R. Deze M. gehuwd met christenmeisje genoot uit dien hoofde bepaalde voorrechten, die hij de gemeenschap ten nutte maakte o.a. door levensmiddelentransporten ten behoeve van ondergedokenen; indirect, voor aan- en afvoer van piloten, we stonden ook in contact met de groep Harrie uit Eindhoven, hij werd helaas, na onschatbare diensten aan het land en aan de geallieerden, in het zicht van de bevrijding gearresteerd en liet medio Augustus te Vught door de kogel het leven.
God hebbe zijne nobele ziel.
Er heeft even een indirect contact bestaan met de groep K. in Heeze via Wim in Eindhoven. Dit contact steunde op Jos, die boven reeds werd genoemd. Naar deze groep, waarvan Wim door een gelukkig toeval de enige overlevende is, als wij juist zijn ingelicht, gaan bij het schrijven van deze regels weer eens te meer onze weemoedige gedachten uit. Voor hen, en voor allen, contact of niet, dat is van geen belang - die in onze strijd het leven verloren, onze gebeden en onze warme dank en stille hulde.
Jullie staan nog bij ons, jullie geest was onze geest en zal onze geest blijven.

Schrik niet lieve lezer, we zijn maar in Nuenen, het land van Vincent:

Want, kostbare doden van Nederland, de strijd die wij samen aanbonden, is nog niet ten einde; onze strijd was een strijd, die voor de duur der bezetting in de eerste plaats zich concentreerde op mof en handlanger, maar niet minder een strijd van geest tegen geest, en deze strijd is nooit teneinde alvorens de goede geest van liefde, recht en waarheid, waaronder alleen vrijheid waarachtig kan zijn, als overwinnaar zegevierend de eindpaal van het wereldbestaan zal hebben bereikt.

Maar, in gemoede, zou alles ook niet zonder de P.A.N. zijn bereikt?
Zeker, zeker, of course!
Maar niet alle lezers zullen zich dwars door zulks een zure Nuenense appel hebben moeten heenbijten:

De twede opdracht voor de kerngroep Nuenen was het opzoeken van punten, die in de loop van de duitse terugtocht de bijzondere aandacht van de germaanse scharen konden trekken, zoals het Gemeentehuis, stalling brandweerauto, telefoonautomaat, bruggen en duikers etc.
Deze van toezicht te voorzien en zo mogelijk tegen vernieling te behoeden, luidde de order.
Bepaalde objecten werden voortdurend in het oog gehouden maar nimmer is van Duitse pogingen tot vernieling sprake geweest. Zelfs toen de befaamde en beruchte tegenactie der Duitse troepen tegen de Geallieerde corridor inzette en Nuenen gedurende twee dagen weer in Duitse handen was, is hiertoe blijkbaar nooit besloten. Duitse vernielzucht en wraakgierigheid hebben slechts weinig tijd en kans gehad zich over het geheel der Nuenense bevolking en haar "terroristen" uit te storten. Toen immers het dorp tot aan de brug in Breugel door rond de honderd Duitse tanks werd overstroomd en verder geinfiltreerd met vrij sterke Pantzer Grenadiereenheden heeft de bevolking voor het overgrote deel de plaats ontruimd. Door enkele arrestanten der P.A.N. die na bevel tot arrestatie in de loop van de morgen van 19 September waren opgehaald, en natuurlijk na de middag bij de intocht der Tigers en Panthers door hunne Freunden werden losgelaten, werden huizen van enkele partisanen aangewezen, waarna een speurtocht tegen leden onzer groep te wachten was. Slechts in twee der huizen werd door de Duitsers geplunderd en vernield. Hier en daar werd wel onder bedreiging met Schmeiser en pistool gevraagd "Wo sind Ihre Söhne?", deze jongens werden echter nooit gevonden. Twee leden onzer groep, gevangen genomen te Nederwetten door Duitsers, die achterdocht hadden opgevat, werden door deze niet als "terroristen" herkend. Het "Sie werden erschossen" werd weliswaar zeer vlot medegedeeld, maar de gevechten die 's morgens na de gevangenneming volgden vergden alle Duitse aandacht, en tijdens een dood punt in de gevechtsacties konden deze twee leden de vlucht nemen door een raam van het kolenhok der school te Nederwetten, waar men hen voorlopig had opgesloten. Bij deze twee P.A.N. strijders bevond zich nog een arrestant die tegelijk werd opgepikt door de moffen. Deze heeft het onnodig geoordeeld de Duitse bevelvoering in te lichten omtrent zijn ware identiteit. Bij gevolg bleven de Duitse officieren in het onzekere verkeren omtrent de ware bedoelingen van het hele groepje, wat zonder twijfel de levens van twee illegale werkers gered heeft. Na de ontsnapping ging het tweetal "binnendoor" over Eckhart naar Eindhoven.
W. 26 vernam dat in Nuenen nog steeds heftig werd gevochten.
Wij schrijven dan reeds 21 September.

Contact met enkele Nuenense partisanen deed hopen, dat de groep er zonder kleerscheuren was afgekomen, wat later, gelukkig, inderdaad het geval bleek te zijn.

Daar de grondige Duitse ratten niet over de onbetrouwbare brug kwamen, joegen de grondiger Engelsen er maar een paar dozijn vuurspuwende olifanten over heen, die geen diploma van gezinshulp overlegden, getuige de ravage, die ze hielpen aanrichten.

Grote zorg had ons tijdens deze bedrijven het bruggetje over de Dommel bij Eckhart gebaard. Officiëel draagt deze brug maximaal 10 ton. Met pioniers-versterking en veel voorzichtigheid, was het echter niet onmogelijk deze brug berijdbaar te maken voor althans de lichtere Duitse pantsers. Eenmaal een bruggenhoofd op de Eindhovense zijde en een behoorlijke aanvoer van troepen en materiaal, wat via Helmond nog steeds mogelijk was en de positie der Engels-Amerikaanse troepen in hun smalle doorgang naar Nijmegen werd er op zijn minst zeer onprettig door.
Het optreden echter van een onzer gemeentenaren, woonachtig in de buurt van het betrokken bruggetje, heeft deze calamiteit weten te verhoeden, welk feit voor ieder die Nederlands verstaat, is vastgelegd in op een afschrift dat later aan de brug is bevestigd. Deze rustige Nederwettenaar - of zegt men liever Eckharter of Soeterbeeker - bracht in tripang- Duits de aanstormende pantsers op de hoogte " da da brugske zo rot waarlijk 'n mispel" en da ge dor mee hunne zwaore auto zeker nie over kost komme".
Je moet op het idee komen. Wie niet waagt die niet wint.
Dit hebben later de Engelse "woestijnratten" ook gedacht en deze hebben met hun tanks wel de overtocht over de mispel gewaagd, en " gewonnen".
Enkele boerderijen en burger-woonhuizen werden tijdens de volgende zware gevechten vernietigd of ernstig beschadigd. Vergeleken echter met de omvang der op elkaar stotende tankafdelingen - totaal plm. 200 gepantserde oorlogsvoertuigen - mag de schade te Nuenen c.a. zeer gering worden genoemd. Betreurenswaardig echter is, dat twaalf der bewoners van onze gemeente het leven verloren en enkele gewonden tot het eind van hun leven de kwalijke gevolgen van twee dagen harde gevechten met zich zullen dragen.

Geliquideerd:

Onmiddellijk na de zuivering van het dorp door Britse troepen nam de P.A.N. groep weer haar oude plaats in en met de arrestatie der politieke verdachten werd opnieuw een begin gemaakt. Logisch waren enkele individuen spoorloos en een of twee van hen zijn nog steeds voortvluchtig, als wij deze regels voor U noteren.

De groep heeft na de uitvoering van het geval " openlijk optreden" met alle uitvloeisels er van, nog slechts een kort bestaan gekend. Reeds op 19 September, de eerste middag van actie naar buiten, werd onze commandant naar Eindhoven geroepen als oud-onderofficier om bij de O.D. dienst te nemen, Na ongeveer drie weken was ook het wachtlopen geëindigd.

De Brigade Blauwe Jagers nam al spoedig de taak der P.A.N. over, voor zover het de politieke recherche aanging; verschillende onzer jongens namen dienst bij de Stoottroepen of werden ingedeeld bij Britse onderdelen. De opheffing der P.A.N. en omzetting in N.B.S. had de algehele assimilatie van onze troep in de B.S. tot gevolg, terwijl bovendien een groot deel afzag van het tekenen der verbandacte en zo al gauw tot normaal burgerleven terugkeerde.

Na het opheffen der Blauwe Jagers kon van een groep Nuenen in het geheel geen sprake meer zijn.

In cauda non est .... Toch is ook Nuenen Nederland en Nederlands, ofschoon het bij zich zelf eindigt:

Als wij dan hiermee aan het eind komen van ons verslag, weten wij beter dan menig lezer, dat dit verslag niet de pretentie kan hebben een volledig beeld te geven van alles wat er in onze Nuenense verzetsgroep is gebeurd, besproken en ook nagelaten. Het verzoek om een korte bijdrage voor dit overzichtswerk hebben wij dan ook nimmer opgevat, als aan ons gedaan met de bedoeling een droge chronologische opsomming der feiten te geven. Wij hebben gepoogd de grote lijn van ons werken en denken in deze materie, vast te leggen. Mogen wij aan het slot van dit overzich alleen nog onze dank uitspreken; die de dank zal zijn van alle Nuenenaren. Dank aan Hem, die zich voor Nuenen de ware Voorzienigheid heeft betoon, door ons dorpje in vergelijking met vele andere in het Zuidelijke landsdeel, te sparen voor de verschrikkingen van de afgelopen beestachtige oorlog. Met goede moed gaat Nuenen vooruit op de weg van herstel, Materieel mogen wij hier wel van een slagen spreken. De meer geestelijke verwondingen die de oorlog ons toebracht mogen dan nog niet geheel gesloten genoemd worden, de verhoudingen zijn, voor een zeer groot deel gesaneerd. Moge dit zo blijven voortgaan, tot heil van onze gemeenschap.

Van Gogh blijkt niet tevergeefs in Nuenen gewoond te hebben.
Wie op den Heer vertrouwt, heeft niet op zand gebouwd.

0-0-0-0